

Projekt na zlepšení hospodaření města Kroměříž

Bc. Tomáš Křeháček

Diplomová práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Tomáš Křeháček**
Osobní číslo: **M21663**
Studijní program: **N0413A050031 Management a marketing**
Specializace: **Management veřejné správy a regionálního rozvoje**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Projekt na zlepšení hospodaření města Kroměříž**

Zásady pro vypracování

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Zpracujte teoretická východiska vztahující se k hospodaření a financování obcí.

II. Praktická část

- Analyzujte hospodaření města Kroměříž ve vybraných letech včetně srovnání s ostatními obcemi s rozšířenou působností ve Zlínském kraji.
- Navrhněte projekt pro zlepšení hospodaření města Kroměříž.

Závěr

Rozsah diplomové práce: **cca 70 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- LAJTKEPOVÁ, Eva. *Veřejné finance v praxi České republiky*. Brno: CERM, 2021, 134 s. ISBN 978-80-7623-064-4.
- LEE, Robert D., Ronald Wayne JOHNSON a Philip G. JOYCE. *Public budgeting systems*. Ninth edition. Burlington: Jones & Bartlett Learning, 2013, 656 s. ISBN 978-1-44-962790-4.
- PEKOVÁ, Jitka, Marek JETMAR a Petr TOTH. *Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, 783 s. ISBN 978-80-7598-209-4.
- POSPÍŠIL, Richard a Pavel ŽUFAN. *Ekonomika veřejných rozpočtů*. Průhonice: Professional Publishing, 2019, 263 s. ISBN 978-80-88260-32-5.
- STIGLITZ, Joseph E. a Jay K. ROSENGARD. *Economics of the public sector*. Fourth edition. New York: W. W. Norton & Company, 2015, 923 s. ISBN 978-0-393-93709-1.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Pavel Grebeníček, Ph.D.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva

Datum zadání diplomové práce: **10. února 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **21. dubna 2023**

L.S.

prof. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

doc. Ing. Michal Pilík, Ph.D.
garant studijního programu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 19. 04. 2023

Jméno a příjmení: Tomáš Křeháček

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Diplomová práce je zaměřena na hospodaření města Kroměříž. Hlavním cílem práce je na základě analýzy poskytnout návrh projektu, jež povede ke zlepšení hospodaření města Kroměříž. Práci tvoří dvě části. První, teoretická část obsahuje základní nastínění problematiky postavení obcí v systému veřejné správy, hospodaření obcí a finanční analýzy. Analytická část zahrnuje základní charakteristiku města Kroměříž, analýzu rozpočtů, příjmů a výdajů a finanční analýzu ve vybraném období. V analytické části je obsaženo srovnání některých ukazatelů hospodaření města Kroměříž s ostatními obcemi s rozšířenou působností ve Zlínském kraji. Provedené analýzy a srovnání slouží jako podklad k vytvoření SWOT analýzy hospodaření města Kroměříž, ze které dále vychází návrhová část. Součástí návrhové části jsou opatření a návrh projektového záměru vedoucí ke snížení výdajů města Kroměříž.

Klíčová slova: obce, rozpočet obce, finanční analýza, hospodaření obce, příjmy, výdaje

ABSTRACT

This diploma thesis focuses on the economy of the city of Kroměříž. The main goal is to provide a proposal of a project which will lead to the improvement of the city's economy. The proposal is based on a thorough analysis of the city's economy. The thesis is divided into two parts. The first, theoretical part, defines the position of cities in the public administration, city's economy and financial analysis. The analytical part contains basic characteristics of the city of Kroměříž, analysis of budgets, incomes and expenses and also a financial analysis of a particular period of time. The analytical part also contains a comparison between chosen aspects of the economy of Kroměříž and other municipalities with extended jurisdiction in the Zlín Region. The carried-out analyses and comparisons serve as a basis for conducting a SWOT analysis of the economy of Kroměříž which will, then, result in the proposal part. The proposal part consists of measures and a proposal of project that would lead to the decrease in the expenses of the city of Kroměříž.

Keywords: municipalities, city's budget, financial analysis, city's economy, incomes, expenses

Na tomto místě bych chtěl poděkovat svému vedoucímu práce Ing. Pavlu Grebeníčkoví, Ph.D., za odbornou pomoc a cenné rady, které mi byly velmi nápomocny při psaní diplomové práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 CHARAKTERISTIKA OBCE	12
1.1 VĚCNÁ PŮSOBNOST OBCÍ.....	13
1.2 ORGÁNY OBCÍ	13
1.3 ORGANIZACE ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ.....	15
2 HOSPODAŘENÍ OBCE	18
2.1 FISKÁLNÍ FEDERALISMUS	18
2.2 ROZPOČTOVÁ SOUSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY	20
2.3 ROZPOČTOVÁ SKLADBA	22
2.4 STŘEDNĚDOBÝ VÝHLED ROZPOČTU	24
2.5 ROZPOČTOVÝ PROCES OBCE A ZÁVĚREČNÝ ÚČET	24
2.6 BĚŽNÝ A KAPITÁLOVÝ ROZPOČET	27
2.7 ROZPOČTOVÉ URČENÍ DANÍ	28
2.8 PŘÍJMY ROZPOČTU OBCE	29
2.9 VÝDAJE ROZPOČTU OBCE	33
2.10 HOSPODAŘENÍ S MAJETKEM OBCE.....	35
2.11 SOUSTAVA INFORMATIVNÍCH A MONITORUJÍCÍCH UKAZATELŮ	38
3 FINANČNÍ ANALÝZA	39
3.1 ZDROJE DAT PRO FINANČNÍ ANALÝZU	40
3.2 METODY FINANČNÍ ANALÝZY.....	41
3.3 POMĚROVÉ UKAZATELE FINANČNÍ ANALÝZY	42
II PRAKTICKÁ ČÁST	45
4 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA MĚSTA KROMĚŘÍŽ	46
4.1 HISTORIE.....	46
4.2 DEMOGRAFIE.....	47
4.3 OBECNÍ SPRÁVA	50
5 ANALÝZA ROZPOČTŮ MĚSTA KROMĚŘÍŽ	51
5.1 VÝVOJ ROZPOČTOVÉHO SALDA	51
5.2 VÝVOJ PROVOZNÍHO SALDA, FINANČNÍ STABILITY A INVESTIČNÍ AKTIVITY.....	52
5.3 POROVNÁNÍ VYBRANÝCH UKAZATELŮ ROZPOČTŮ S ORP VE ZLÍNSKÉM KRAJI.....	54
5.4 ZHODNOCENÍ ANALÝZY ROZPOČTŮ MĚSTA KROMĚŘÍŽ.....	55

6	ANALÝZA ROZPOČTOVÝCH PŘÍJMŮ MĚSTA KROMĚŘÍŽ	57
6.1	DAŇOVÉ PŘÍJMY	58
6.2	NEDAŇOVÉ PŘÍJMY	62
6.3	KAPITÁLOVÉ PŘÍJMY	63
6.4	PŘIJATÉ TRANSFERY	64
6.5	POROVNÁNÍ VYBRANÝCH UKAZATELŮ PŘÍJMŮ S ORP VE ZLÍNSKÉM KRAJI.....	66
6.6	ZHODNOCENÍ ROZPOČTOVÝCH PŘÍJMŮ MĚSTA KROMĚŘÍŽ.....	68
7	ANALÝZA ROZPOČTOVÝCH VÝDAJŮ MĚSTA KROMĚŘÍŽ	70
7.1	DRUHOVÉ ČLENĚNÍ VÝDAJŮ	71
7.2	ODVĚTVOVÉ ČLENĚNÍ VÝDAJŮ	76
7.3	POROVNÁNÍ VYBRANÝCH UKAZATELŮ VÝDAJŮ S ORP VE ZLÍNSKÉM KRAJI	77
7.4	ZHODNOCENÍ ROZPOČTOVÝCH VÝDAJŮ MĚSTA KROMĚŘÍŽ	79
8	FINANČNÍ ANALÝZA MĚSTA KROMĚŘÍŽ	81
8.1	UKAZATELE LIKVIDITY.....	81
8.2	UKAZATELE ZADLUŽENOSTI.....	83
8.3	UKAZATEL AUTARKIE	88
8.4	POROVNÁNÍ VYBRANÝCH UKAZATELŮ S ORP VE ZLÍNSKÉM KRAJI.....	88
8.5	ZHODNOCENÍ FINANČNÍ ANALÝZY.....	90
9	SWOT ANALÝZA HOSPODAŘENÍ MĚSTA KROMĚŘÍŽ	92
9.1	INTERNÍ FAKTORY	92
9.2	EXTERNÍ FAKTORY	93
10	OPATŘENÍ NA ZLEPŠENÍ HOSPODAŘENÍ MĚSTA KROMĚŘÍŽ	96
10.1	ZAVEDENÍ MÍSTNÍHO KOEFICIENTU DANĚ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ.....	96
10.2	ZVÝŠENÍ SAZBY POPLATKU ZA SYSTÉM ODPADOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ	98
11	NÁVRH PROJEKTU NA VYBUDOVÁNÍ RE-USE CENTRA	101
11.1	PROBLÉMY, NA KTERÉ PROJEKT CÍLÍ.....	101
11.2	POPIS PROJEKTU	103
11.3	ZHODNOCENÍ NÁVRHU PROJEKTU NA VYBUDOVÁNÍ RE-USE CENTRA.....	114
	ZÁVĚR	116
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	118
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	128
	SEZNAM TABULEK	129

ÚVOD

Hospodaření obcí se v posledních letech stává stále více diskutovaným tématem. Je však žádoucí hospodaření municipalit chápat jako součást vzájemně propojeného systému veřejných financí. Proto je dobré zahrnout do zkoumání problematiky také vlivy, které jsou determinovány na úrovni vyšších územních jednotek a hospodaření municipalit do značné míry ovlivňují. Hospodaření obce je tak ovlivněno hospodařením státu, který mimo jiné určuje legislativu, jež se přímo dotýká obcí. Rovněž je však žádoucí zkoumat i tu část hospodaření obce, kterou může obec ovlivnit, a to na základě vývoje procesu fiskální decentralizace. Občané obcí vyžadují od orgánů obcí transparentní hospodaření, jenž jim poskytne informace o tom, jak municipalita hospodaří s jejich prostředky. Hospodaření obce má významný dopad na kvalitu života občanů. Občany zajímá, zda se v této oblasti nachází prostor pro zlepšení. Na tyto zmíněné důvody se snaží diplomová práce reagovat.

Diplomová práce reaguje na aktuální problémy hospodaření municipality, konkrétně města Kroměříž. Hlavním cílem diplomové práce je na základě analýzy definovat návrh projektu, jenž povede ke zlepšení hospodaření města Kroměříž. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou část.

Teoretické poznatky, jež jsou získány zejména z odborné literatury, jsou následně využity v praktické části. Praktická část je rozdělena na kapitoly, které se věnují základní charakteristice města, finanční analýze, analýze rozpočtů a příjmů a výdajů města Kroměříž. Nedílnou součástí praktické části diplomové práce je definování opatření a návrhu projektu, jehož cílem je zlepšení hospodaření dané municipality. Z důvodu zobrazení vývoje je hospodaření města Kroměříž zkoumáno za období 2017–2022. Cílem analýzy je získání dostatečného objemu relevantních informací pro řádné vyhodnocení aktuálního stavu hospodaření a jeho minulého vývoje. K posouzení vývoje hospodaření města Kroměříž v rámci regionu Zlínského kraje je analýza doplněna také o komparaci vybraných položek hospodaření s ostatními obcemi s rozšířenou působností ve Zlínském kraji. Na základě provedené analýzy je vypracována analýza SWOT, jejímž cílem je identifikace zejména slabých stránek hospodaření města Kroměříž.

Na základě analýzy hospodaření města a analýzy SWOT jsou v návrhové části předloženy návrhy opatření a návrh projektu vedoucí ke zlepšení hospodaření města. Shrnutí diplomové práce je obsaženo v závěru práce.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Hlavním cílem této diplomové práce je definování návrhu projektu, který povede ke zlepšení hospodaření města Kroměříž. Dílčím cílem je provedení analýzy hospodaření města Kroměříž, jejíž výstup může sloužit jako zdroj informací orgánům samosprávy a občanům města Kroměříž.

V první, teoretické části práce je využita metoda literární rešerše. Teoretická část se dělí do kapitol, které se týkají postavení obcí v systému veřejné správy, hospodaření obcí a finanční analýzy. Zdrojem pro teoretickou část je odborná literatura. Teoretická část využívá také metodu komparace, kdy jsou jednotlivé pohledy autorů na vybranou problematiku srovnávány.

Praktická část se dělí na analytickou a návrhovou část. Analytická část obsahuje kapitoly, které pojednávají o základní charakteristice města Kroměříž, finanční analýze, analýze rozpočtů a příjmů a výdajů. Hlavním zdrojem informací pro analytickou část jsou sekundární zdroje. Analytická část je založena na sběru, rozboru a vyhodnocení dokumentů. Jedná se zejména o dokumenty rozvahy, výkazu zisku a ztráty a závěrečné účty města Kroměříž. Pro analýzu bylo zvoleno období roku 2017 až roku 2022. Pro zobrazení možného dalšího vývoje rozpočtových příjmů a výdajů jsou v některých kapitolách uvedena také data za rozpočtový rok 2023. Tato data však vycházejí ze schváleného rozpočtu a mají pouze informativní charakter o možném budoucím vývoji. Vybrané období tak reflektuje některé externí vlivy, které v daném období ovlivnily hospodaření měst a obcí. Analýza také pracuje s metodou komparace, jež porovnává některé ukazatele hospodaření města Kroměříž s obcemi s rozšířenou působností ve Zlínském kraji. Analytická část využívá také metodu syntézy, která spojuje jednotlivé části analýzy v celek. Na základě provedené analýzy hospodaření města Kroměříž a komparaci vybraných ukazatelů hospodaření je vypracována analýza SWOT. Cílem provedené analýzy SWOT je definování zejména slabých stránek hospodaření města Kroměříž, na které následně reaguje návrhová část diplomové práce.

Druhou oblastí praktické části diplomové práce je návrhová část. Návrhová část je determinována výsledky analýzy a zejména slabými stránkami hospodaření města, které definovala analýza SWOT. Součástí návrhové části jsou opatření, jež povedou ke zvýšení rozpočtových příjmů, a návrh projektu, který je zaměřen na dlouhodobé snižování rozpočtových výdajů města.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA OBCE

Obec je základní územní správní jednotkou. Postavení obcí je dáno Ústavou České republiky a zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích. Jedná se o korporaci veřejného práva, jež spadá v systému veřejné správy do oblasti samosprávy. Musí obsahovat tedy stejné prvky jako samosprávy obecně. Mezi dané prvky se řadí území, osoby, které jsou podřízené samosprávě, forma samosprávy jako právnické osoby a rozpočet (Balík, 2009, s. 12). Autor Koudelka (2007, s. 21) dále zdůrazňuje převahu kolegiálního řízení nad individuálním a převahu volby nad jmenováním. Existence obcí také přispívá k pluralitě moci a zajištění větší svobody jednotlivce (Balík 2009, s. 12). Místní samospráva je pilířem demokratického zřízení. Myšlenka garantování práva na samosprávu získala na důležitosti již po skončení druhé světové války (Pomahač, 2011, s. 145).

Obec postavená na samosprávných principech byla na území Rakouska-Uherska právně zakotvena prozatímním obecním zákonem již po revolučním roce 1848. Obecní samospráva byla nahrazena činností národních výborů v roce 1945. Národní výbory měly povahu státní správy. Postavení obcí na samosprávných principech bylo obnoveno v roce 1990 (Janků, 2013, s. 91).

K 1. 1. 2022 je v České republice evidováno 6254 obcí (ČSÚ, 2022a). S porovnáním se zeměmi Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) má Česká republika nadprůměrný počet obcí. K roku 2016 má 89 % obcí v České republice méně než 2000 obyvatel, což je nejvyšší poměr v zemích OECD. Průměrná obec je v daném období v České republice nejmenší ve srovnání se zeměmi organizace (© OECD, 2018, s. 5–6). V posledních letech je v zemích EU možné pozorovat trend snižování počtu obcí. Daný trend je determinován zejména urbanizačními jevy a reformami v daných zemích. O trendu snižování počtu obcí v zemích EU hovoří také autorka Provažníková (2015, s. 22–23). Například v Německu se celkový počet obcí snížil od roku 2007 do roku 2011 o 7 %. Podobný trend je možný pozorovat i v mnoha ostatních zemích EU. Navzdory diskusím odborné veřejnosti v České republice však nedochází k reformám, které by determinovaly snížení počtu obcí. V České republice však dochází ke zmenšování měst. V současné době dochází k diskusím ze strany Ministerstva pro místní rozvoj (MMR) ohledně opatření na řešení a předcházení zmenšování měst, které trápí drtivou většinu obcí. Současné požadavky územních samosprávných celků (ÚSC) jsou definovány zejména ve Strategii regionálního rozvoje ČR 2021+ (MMR ČR, ©2023).

Statut města nemůže získat obec s méně než 3000 obyvateli. Existují i obce, jež tuto podmínku nesplňují a městy jsou. Statut města jim byl přidělen z historických důvodů. Statutární město je město, jež má právo si svoji správu organizovat dle základní městské vyhlášky, ta se označuje jako statut města. Daná města se mohou členit na samosprávné části (Peková, Jetmar a Toth, 2019, s.79).

1.1 Věcná působnost obcí

Věcná působnost obcí se dělí na samostatnou a přenesenou působnost.

Z hlediska samostatné působnosti obec rozhoduje nezávisle na státní správě, tedy nezávisle na předpisech ministerstev a jiných správních úřadů. Při vydávání vyhlášek je obec vázána zákonem. Státní orgány mohou do samostatné působnosti obce zasahovat pouze v zájmu ochrany zákona. Pokud by tyto orgány zasahovaly do samostatné působnosti obce nezákonně, tak se obec může obrátit s žalobou na Ústavní soud (Janků, 2013, s. 92). Do samostatné působnosti patří například vydávání obecně závazných vyhlášek, schvalování programu rozvoje města a hospodaření s majetkem.

Pomocí přenesené působnosti stát přibližuje výkon státní moci občanům. Stát totiž deleguje oprávnění na obce, které na základě místní příslušnosti znají místní podmínky nejlépe. Při přenesené působnosti jsou obce vázány právními předpisy ústředních správních úřadů (Janků, 2013, s. 92). Na základě míry přenesené působnosti se obce dělí na obec s obecním úřadem, obec s pověřeným obecním úřadem a obec s rozšířenou působností (ORP).

1.2 Orgány obcí

Úkolem orgánů obcí je samostatné spravování svého území v rozsahu, který definuje zákon a dále také výkon státní správy. Orgány obcí lze řadit mezi volené, výkonné, poradní a kontrolní (Brtoun, Obrovský a Tomancová, 2009, s. 34). Orgány obcí jsou vymezeny v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích.

Zastupitelstvo obce je vrcholným orgánem obecní samosprávy. Zastupitelstvo je orgánem, jenž rozhoduje ve věcech samostatné působnosti obce. Při přenesené působnosti provádí jen ty úkony, které jsou dány zákony. Počet členů zastupitelstva obce je determinován počtem obyvatel obce. Zákon o obcích stanovuje rozmezí členů zastupitelstva. Mandát člena zastupitelstva vzniká zvolením. Členové jsou voleni v komunálních volbách na dobu čtyřletého období (Peková, Jetmar a Pilný, 2012, s. 139). Zasedání zastupitelstva obce je veřejné. Zastupitelstvo je usnášeníschopné, je-li přítomna

nadpoloviční většina všech zastupitelů. Mezi vyhrazené pravomoci zastupitelstva patří například (MVČR, © 2023):

- schvalování rozpočtu, závěrečného účtu a účetní závěrky,
- zřizování a rušení příspěvkových organizací a organizačních složek obce,
- vydávání obecně závazných vyhlášek,
- rozhodování o vyhlášení místního referenda.

Počet zastupitelů obce je determinován počtem obyvatel a velikostí územního obvodu. Nejméně je zastupitelů v obcích do 500 obyvatel (5 až 15 členů) a nejvíce v obcích nad 150 000 obyvatel (35 až 55 členů) (ČESKO, 2000a).

Výbory jsou iniciativní a poradní orgány a plní úkoly, kterými je pověřilo zastupitelstvo (zastupitelstvem jsou výbory zřizovány). Zastupitelstvo také plní úkoly v samostatné působnosti. Výbory absentují pravomocí ukládat či realizovat úkoly. Předsedou výboru je člen zastupitelstva. Obligatorní výbory jsou finanční a kontrolní výbor (Gajdošová, 2019, s. 8–9). Finanční výbor kontroluje hospodaření územní jednotky, kontrolní výbor kontroluje plnění usnesení zastupitelstva a dodržování právních předpisů (Peková, Jetmar a Pilný, 2012 s. 141–142). Ostatní výbory není povinné zastupitelstvo zřizovat. Pokud však na území obce žije dle posledního sčítání lidu alespoň 10 % občanů, kteří se hlásí k jiné národnosti než české, tak musí být zřízen i výbor pro národnostní menšiny (Gajdošová, 2019, s. 36).

Rada obce je výkonným orgánem v samostatné působnosti a v přenesené působnosti rozhoduje jen na základě zákona. Rada je složena ze starosty, místostarosty a dalších členů, kteří jsou voleni z řad zastupitelstva. Počet členů činí nejméně 5 a nejvýše 11. Pokud má zastupitelstvo méně než 15 členů, tak se rada nevolí. Schůze rady nejsou veřejné a rada obce je schopna se usnášet, pokud je přítomna nadpoloviční většina jejích členů. Ze své činnosti je rada odpovědná zastupitelstvu. Mezi hlavní kompetence patří zejména (Obrovský, Tomancová a Brtoun, 2009, s. 37):

- vydávání nařízení obcí,
- hospodaření obce podle schváleného rozpočtu,
- stanovení pravidel pro přijímání a vyřizování petic a stížností.

Komise rady obce jsou také iniciativním a poradním orgánem rady obce. Komise zřizuje rada obce. Starosta může komisi rady obce svěřit výkon státní správy. V oblasti přenesené

působnosti jsou komise dále odpovědní starostovi. Pokud byla komisi svěřena přenesená působnost, jedná se o poradní orgán (Svaz měst a obcí České republiky, 2018, s. 18).

Starosta obce je v České republice volený nepřímou, a to zastupitelstvem obce, kterému se za výkon své funkce odpovídá. Zastupuje obec navenek a je statutárním orgánem obce. Do jeho kompetencí patří jmenování a odvolávání tajemníka úřadu (spolu se souhlasem ředitele krajského úřadu), podepisuje obecně závazné vyhlášky a nařízení obce a dále například svolává zastupitelstvo a radu obce. Pokud není v obci zřízena funkce tajemníka úřadu, tak starosta plní jeho funkci (Peková, Jetmar a Pilný, 2012, s. 141). Starosta také odpovídá za objednání a provedení auditu hospodaření obce.

Obecní úřad plní úkony samosprávy a v přenesené působnosti také státní správu. V čele obecního úřadu je tajemník, je-li tato funkce zřízena. Tajemník zabezpečuje administrativu, zajišťuje úkoly v přenesené působnosti a plní funkci statutárního orgánu. Tajemník také plní úkoly, které mu uloží zastupitelstvo. Obecní úřad řídí starosta, místostarosta a tajemník. Agenda obecních úřadů je rozdělena do odborů, jež se člení na oddělení. Rozsah agendy je dán velikostí a statusem obce (Peková, Jetmar a Pilný, 2012, s. 142–143). Z hlediska hospodaření obcí je důležitý finanční odbor, který zodpovídá za návrh rozpočtu.

1.3 Organizace územních samosprávných celků

Obce i kraje mohou k plnění svých úkolů, zejména k hospodářskému využívání a využívání k veřejně prospěšným účelům, zřizovat organizace. Dle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů může ÚSC zřizovat (ČESKO, 2000d):

- organizační složky,
- příspěvkové organizace,
- obchodní společnosti (akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným),
- ústavy,
- školské právnické osoby,
- veřejné výzkumné instituce.

Níže jsou blíže popsány organizační složky, příspěvkové organizace a obchodní společnosti ÚSC.

Organizační složky (OS) jsou zařízení, jež nemají právní subjektivitu. Nejedná se o právnické osoby, nicméně do právních vztahů vstupují jménem zřizovatele. OS jsou napojeny na rozpočet zřizovatele (obcí a krajů). Svým jednáním mohou vstupovat do majetkových práv zřizovatele (Toth, Michlová, Thlínová a kol. 2014, s. 27–28). OS však majetek nevlastní, pouze nakládají s majetkem zřizovatele. OS nejsou účetní jednotkou (ÚJ). OS vznikají na základě rozhodnutí zastupitelstva. Peněžní operace zaznamenává OS v peněžním deníku. OS hospodaří pouze s finančními prostředky, které slouží k běžné a pravidelné činnosti (Otrusinová a Kubíčková, 2011, s. 17). Jelikož je zde možné pozorovat úzký vztah se zřizovatelem, tak OS podléhají finanční kontrole ze strany zřizovatele (Peková, Jetmar a Toth, 2019, s. 289).

Příspěvkové organizace jsou jedny z nejvyužívanějších forem organizací. Jejich formou jsou zajišťovány veřejné služby a statky, které nezajišťuje územní jednotka. Příspěvkové organizace zajišťují své působení na neziskovém principu (Toth, Michlová, Thlínová a kol. 2014, s. 29–31). O vzniku příspěvkové organizace rozhoduje zastupitelstvo. Povaha věci vyžaduje, aby měly příspěvkové organizace právní subjektivitu a byly charakteru ÚJ. Ve svém účetnictví evidují, účtují a odepisují majetek. Příspěvkové organizace hospodaří dle vlastního rozpočtu a jakožto subjekt práva nesou za své hospodaření odpovědnost (ČESKO, 2000d). Příspěvkové organizace jsou napojeny na rozpočet zřizovatele. Z rozpočtu zřizovatele je příspěvkovým organizacím vyplácen příspěvek na provoz a příspěvek na investice. Příspěvková organizace však může být na zřizovatele napojena i odvodem. Může se jednat například o situaci, kdy jsou její plánované výnosy vyšší než plánované náklady (Peková, Jetmar a Toth, 2019, s. 289–291). Příspěvkové organizace mohou nabývat majetek, ale pouze takový, který je k výkonu organizace potřebný. U příspěvkové organizace je nutno oddělit investiční a provozní prostředky, dále hlavní a doplňkovou činnost (Otrusinová a Kubíčková, 2011, s. 19). Příspěvková organizace hospodaří s majetkem svěřeným, pronajatým, vypůjčeným a vlastním. Příspěvková organizace tvoří rezervní fond, fond investic, fond odměn a fond kulturních a sociálních potřeb (ČESKO, 2000d).

Obchodní společnosti se z pohledů obcí a měst jeví jako nejzajímavější možnost zajišťování statků a služeb, kde územní jednotka může dosahovat zisk. Obchodní společnosti jsou založeny rovněž z rozhodnutí zastupitelstva. Takové obchodní společnosti slouží k realizaci podnikatelských záměrů či k zajištění veřejných statků a služeb. Obchodní

společnosti nejsou napojeny na rozpočet zřizovatele. Autor Toth a kolektiv (2014, s. 33–36) uvádí jako hlavní výhodu pro zajištění služeb komunální firmou jednodušší právní prostředí.

2 HOSPODAŘENÍ OBCE

Tato kapitola se týká hospodaření obce. Rozpočet obce je nutné chápat jako součást rozpočtové soustavy v České republice. Proto je součástí kapitoly také část, jež se věnuje fiskálnímu federalismu a rozpočtové soustavě České republiky.

Veškerou zmíněnou problematiku je nutné chápat jako součást veřejného sektoru. Autoři Ochrana, Pavel a Maaytová (2015, s. 17) chápou veřejný sektor jako podsystem smíšené ekonomiky. Dalším podsystemem ekonomiky je sektor privátní. Zásadním rozdílem mezi soukromým a veřejným sektorem je využívání státních intervencí ve veřejném sektoru (Stejskal, Kuvíková, Meričková a kol. 2017, s. 15). Proporci mezi veřejným a privátním sektorem lze měřit velikostí veřejných výdajů. Veřejný i privátní sektor se podílí na realizaci ekonomických aktivit společně (Stiglitz a Rosengard, 2015, s. 24).

2.1 Fiskální federalismus

Počátky teorie fiskálního federalismu se datují k 50. letům 20. století. K této teorii se neodmyslitelně pojí jména jako Wallace Oates, Charles Tiebout a Richard Musgrave. Autorem nejznámější publikace o této teorii je zmíněný Wallace Oates.

Teorie fiskálního federalismu odpovídá na otázku, které veřejné služby je lepší centralizovat či decentralizovat (Oates, 1991 s. 1120–1123). Teorie bere v úvahu také míru soběstačnosti územních rozpočtů, veřejné služby či horizontální a vertikální vztahy v rozpočtové soustavě. Počítá se s existencí minimálně dvou rozpočtů – ústředním a místním (Provazníková, 2015, s. 37–38).

Teorii fiskálního federalismu lze dělit do tří generací. První se nazývá tradiční teorie fiskálního federalismu, druhá se věnuje teorii veřejné volby a třetí teorie je nazývána jako druhá generace fiskálního federalismu (Oates, 2005, s. 350–356).

Tradiční teorie počítá s rozdělením výdajů v návaznosti na tři fiskální funkce. Rovněž je zdůrazněna diverzita tohoto rozdělení mezi jednotlivými zeměmi. Funkci stabilizační přiřazuje centrální vládě (Ochrana, Pavel a Maaytová, 2015, s. 139). Hlavní důvod pro to, aby byla stabilizační politika prováděna ústřední vládou, je otevřenost místní ekonomiky, problém černého pasažera a deficitní financování (Bartolini, Stossberg a Blöchliger, 2006, s. 275). Hamerníková (2017, s.102) zdůrazňuje rovněž makroekonomickou funkci stabilizační funkce, která má jen velmi omezenou decentralizaci. Argumenty přiřazení stabilizační funkce centrální vládě jsou zejména pravomoci, jimiž disponuje. Dle tradiční

teorie patří také redistribuční funkce centrální vládě. Centrální vláda totiž dokáže redistribuci zajistit nejefektivněji. Územní samosprávy jsou v tomto ohledu omezeny zejména omezenými příjmy. Pokud by byla redistribuční funkce přiřazena samosprávám, tak by zde bylo možné pozorovat migraci plátců daní. Alokační funkce je uplatňována pomocí principu subsidiarity (Ochrana, Pavel a Maaytová, 2015, s. 139–140).

V zásadě existují tři modely fiskálního federalismu (Provazníková, 2015, s. 38–40):

- Centralizovaný model. Hlavní roli v tomto modelu hraje ústřední vláda, která redistribuuje do nižších (nesoběstačných) rozpočtů. Nižší úroveň rozpočtu nedisponují dostatečnými vlastními příjmy, kterými by kryly své výdaje. Tento deficit je řešen pomocí dotací, které zajišťuje ústřední vláda. Podobný model byl patrný v Československu do roku 1990, kdy soustava národních výborů byla zcela nesoběstačná.
- Decentralizovaný model. V daném modelu je předpokládána vysoká míra soběstačnosti a příjmová nezávislost nižších rozpočtů. Takový model by nižším vládním úrovním dal rozsáhlou daňovou pravomoc vybírat daně, tudíž se jedná o spíše teoretický model. Nejblíže k tomuto modelu mohou mít státy některých federací.
- Kombinovaný model. Tento model předpokládá určitou daňovou soběstačnost ze strany nižších ÚSC. Deficit je kompenzován dotacemi ústřední vlády. Model fiskálního federalismu v České republice se označuje jako kombinovaný s decentralizačními prvky.

Optimální míru decentralizace veřejného sektoru zkoumá fiskální decentralizace. Zde se vychází z přesvědčení, že nejefektivnější poskytování veřejných statků se děje na té nejnižší úrovni. Lépe totiž zdůrazňuje potřeby místního obyvatelstva (Provazníková, 2015, s. 41). Autoři Brosio a Ahmad (2006, s. 33) ve své práci na téma fiskální decentralizace zdůrazňují hlavní výhody fiskální decentralizace. První výhodou je alokační efektivita, kterou decentralizace zvyšuje. Právě tuto výhodu reprezentuje preference místního obyvatelstva, jež zdůrazňuje Provazníková (2015, s. 41). Druhou výhodou je zvyšování odpovědnosti vlád pomocí decentralizace. Z hlediska pohledu externalit je vhodnější centralizace, jelikož ústřední vláda má při jejich řešení více kompetencí (Stiglitz a Rosengard, 2015, s. 159). I to je důvodem, proč tradiční teorie fiskálního federalismu přiřazuje stabilizační funkci centrální vládě.

Zastánci fiskální decentralizace jsou toho názoru, že růstový potenciál je vyšší v zaostávajících regionech, tudíž, že lepší využívání místních zdrojů může vést ke konvergenci. Skeptici decentralizace však poukazují na možné divergenční efekty fiskální decentralizace v podobě prospěchu, které z decentralizace mají pouze bohatší regiony (Bartolini, Stossberg a Blöchliger, 2016, s. 7–8).

2.2 Rozpočtová soustava České republiky

Mezi základní předpoklady existence státu patří existence rozpočtu. Základní znaky státu jsou dle uznávaného státovědce Jellinka (1906, str. 412–413) sice území, obyvatelstvo a moc, nicméně rozpočet je dle Nahodila (2014, s. 61) „*nedílným aspektem působení státu*“. V demokratickém státě je území rozděleno do několika správních úrovní a každá úroveň by měla disponovat rozpočtem (Tomancová, Brtoun a Obrovský, 2009, s. 79).

Veřejný rozpočet zajišťuje fungování veřejného sektoru. Rozpočtovou soustavu je třeba chápat jako určitý vzájemně propojený systém. Existují zde vazby na rozpočty v rámci hierarchické struktury. Ústřední rozpočet je dokonce svým způsobem vázán na rozpočet Evropské unie (Lajtkepová, 2021, s. 13).

Dle Nahodila (2014, s. 61) je hlavním rozdílem mezi veřejným rozpočtem a rozpočtem ostatních ekonomických subjektů rozdíl zejména v legislativním ukotvení a samotné autoritativní podstatě státu. Pomocí veřejného rozpočtu dochází k realizaci stabilizační, redistribuční a alokační funkce veřejných financí. Hejduková (2015, s. 28–29) k těmto funkcím přidává ještě funkci politickou, kdy veřejný rozpočet je nástroj financování volebních kampaní a programů. Veřejný rozpočet má podobu finančního plánu, peněžního fondu, účetní bilance a nástroje veřejné politiky. Rozpočtová soustava nese ukotvení v zákonu č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech.

Veřejný rozpočet slouží k plnění potřeb široké škály témat, jako je například infrastruktura, zdravotnictví, školství a podobně. Některé případy ale vyžadují, aby byl rozpočet určen na jednu problematiku, kterou má financovat. V takových případech je soustava veřejných rozpočtů doplněna o mimorozpočtové fondy. Prostředky tohoto fondu mohou být vynaloženy pouze na účel dané problematiky. V České republice se jedná o státní účelové fondy a mimorozpočtové fondy ÚSC a také dobrovolných svazků obcí (Lajtkepová, 2021, s. 14).

Státní rozpočet (SR) je na vrcholu vertikální struktury veřejných rozpočtů. SR je centralizovaným peněžním fondem. Jedná se o souhrn očekávaných příjmů a výdajů pro daný rok. Rozpočtový cyklus je v podmínkách České republiky jeden kalendářní rok. Z mezinárodního pohledu převládá korelace fiskálního roku s rokem kalendářním, ale najdou se i státy, ve kterých fiskální rok začíná odlišně jako rok kalendářní. Příkladem jsou například Spojené státy, kdy prezident Spojených států předává návrh rozpočtu již v lednu či v únoru, poté se rozpočet schvaluje a fiskální rok začne 1. října (Lee, Johnson a Joyce, 2013, s. 313).

Příprava návrhu státního rozpočtu je v gesci Ministerstva financí České republiky (MFČR) a probíhá zhruba půl roku před začátkem rozpočtového cyklu. Poté probíhá proces schvalování návrhu, který předkládá vláda Poslanecké sněmovně. Ministerstva a správci kapitol rozpočet realizují a následně již v novém rozpočtovém cyklu se schvaluje státní závěrečný účet (Nahodil, 2014, s. 66–67). Majoritním příjmem státního rozpočtu jsou daňové příjmy a příjmy z pojistného na sociální zabezpečení. Zhruba jednu pětinu příjmové stránky rozpočtu tvoří tradičně daň z přidané hodnoty (DPH). Povinné pojistné je další velkou částí příjmové strany rozpočtu. Výdajová stránka rozpočtu je tvořena zejména mandatorními výdaji v podobě sociálních dávek. Významným výdajem pro stát jsou rovněž výdaje na investice a například transfery, které poskytují nižším rozpočtovým úrovním (MFČR, 2022a).

Rozpočet kraje je základním nástrojem finančního hospodaření vyššího ÚSC. Rozpočet kraje je právně ukotven zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Vedle rozpočtu si kraj může zřídit také i jiné peněžní fondy (Hejduková, 2015, s. 41–42). Do příjmové stránky rozpočtu krajů se řadí zejména transfery, které tvoří zhruba dvě třetiny rozpočtu. Další významnou položkou jsou daňové příjmy, jež jsou rozděleny na základě rozpočtového určení daní (RUD). Hlavní výdajovou položkou jsou běžné výdaje, které tvoří zejména neinvestiční transfery příspěvkovým organizacím. Pouze malou část rozpočtu tvoří investice. Rozpočet je projednáván a schvalován krajským zastupitelstvem. Krajské zastupitelstvo rovněž kontroluje plnění rozpočtu a schvaluje závěrečný účet.

Rozpočet obce je finanční plán hospodaření v příslušném roce. Je také nástrojem, který slouží k socioekonomickému rozvoji obce. Rozpočet obce je ukotven právně zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Zmíněný právní předpis určuje pravidla rozpočtování územní samosprávy. Při zpracování rozpočtu se vychází ze střednědobého výhledu rozpočtu.

Na rozdíl od ústředního rozpočtu se rozpočet obce sestavuje zpravidla jako přebytkový. Schodkový rozpočet může být schválen pouze v případě, pokud je schodek možné uhradit prostředky z předchozích let či smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí nebo výnosem z prodeje komunálních dluhopisů (Pospíšil a Žufan, 2019, s. 100–101). Schodkový rozpočet je u obcí obecně vnímán jako výjimečná situace (Sedmíhradská, 2015, s. 28–29). Podíl zadlužení obcí, potažmo samospráv celkem, na veřejném dluhu není vysoký a obce svůj dluh v čase spíše konsolidují. Zadlužení obcí činilo v roce 2013 92,2 mld. Kč a v roce 2021 činilo 69,6 mld. Kč (MFČR, 2022b).

ÚSC mohou zřizovat také mimorozpočtové fondy, jež mohou být účelového i neúčelového charakteru. Výhoda mimorozpočtových fondů je v tom, že naspořené prostředky lze převést na následující rok (Provazníková, 2015, s. 68). V praxi převládá spíše účelový charakter mimorozpočtových fondů. Jedná se o fond rezerv a rozvoje, který se tvoří z přebytků rozpočtového hospodaření. Účel tohoto fondu není přesně vymezen. Dále se jedná o ostatní mimorozpočtové fondy, které jsou účelové. Jedná se například o bytový či památkový fond. Zmíněné fondy se mohou tvořit (Jatepková, 2021, s. 83):

- přebytky hospodaření z minulých let,
- příjmy běžného roku, které nejsou určeny k využití v běžném roce,
- převody prostředků z rozpočtu během roku do účelových peněžních fondů.

2.3 Rozpočtová skladba

Rozpočtová skladba funguje na principu jednotnosti třídění příjmů a výdajů. Je základním třídícím standardem. Jednotné třídění příjmů a výdajů umožňuje především (Jatkepová, 2021, s. 17):

- identifikovat veškeré operace,
- zjišťovat informace o vývoji příjmů a výdajů,
- sumarizovat příjmy a výdaje za celou rozpočtovou soustavu.

Rozpočtová skladba je upravena vyhláškou č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě. Autoři Macháček, Toth a Wokoun (2011, s. 145) zdůrazňují vývoj rozpočtové skladby, která se nejvýrazněji měnila v letech 1996–1997 a 2002–2003. Existují čtyři základní druhy třídění příjmů a výdajů: odpovědnostní, druhové, odvětvové a konsolidační (Provazníková, 2015, s. 100). V praxi se nejvíce využívá kombinace druhového

a odvětvového členění příjmů a výdajů. Pomocí odlišných parametrů vyhláška 412/2021 Sb. definuje také podkladové, prostorové, nástrojové, doplňkové, programové, účelové a strukturální či transferové třídění příjmů a výdajů (Česko, 2021).

Odpovědnostní členění není pro obce, na rozdíl od státního rozpočtu, povinné. Pokud se obec rozhodne toto členění provést, může sama definovat kapitoly dle svých potřeb. Absence metodiky však vede k tomu, že většina obcí toto členění vůbec nepoužívá (Macháček, Toth a Wokoun, 2011, s. 147).

Druhové členění patří k nejvyužívanějšímu členění příjmů a výdajů. Příjmy a výdaje jsou propojeny a členěny na kritéria, jako jsou například běžná a kapitálová, návratná a nenávratná, opěťovaná a neopěťovaná, domácí a zahraniční. Daná kritéria determinují rozdělení peněžních operací (Provazníková, 2015, s. 101–103). Peněžní operace se třídí na tři okruhy (příjmy, výdaje a financování) do osmi tříd. Příjmové operace se třídí do čtyř tříd. Jedná se o: 1 – Daňové příjmy, 2 – Nedaňové příjmy, 3 – Kapitálové příjmy, 4 – Přijaté dotace. Výdajové operace se třídí do dvou tříd. Jedná se o: 5 – Běžné výdaje a 6 – Kapitálové výdaje. Poslední třída patří položce 8 – Financování (Macháček, Toth a Wokoun, 2011, s. 147–149) a (Provazníková, 2015, s. 101–103). Podrobnějším členěním lze definovat jednotlivé položky, například kód 3111 definuje položku Příjem z prodeje pozemků (Česko, 2021).

Odvětvové třídění člení příjmy a výdaje dle jednotlivých odvětví. Dané členění definuje oblasti veřejného sektoru, kam jsou odváděny výdaje a z jakého odvětví jsou vybírány příjmy. Z hlediska odvětvového členění se u obcí a krajů třídí jen nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a příjmy z převodů z vlastních fondů obcí (mimo splátky půjčených prostředků). Odvětvové členění je rozděleno do šesti skupin, jak uvádí Hejduková (2015, s. 56) a vyhláška o rozpočtové skladbě (Česko, 2021). Jedná se o odvětví: zemědělství, lesní hospodářství a rybářství, průmyslová a ostatní odvětví hospodářství, služby pro fyzické osoby, sociální věci a politika zaměstnanosti, bezpečnost státu a právní ochrana a všeobecná veřejná správa a služby. Zmíněné skupiny se dále třídí do pododdílů. Na příklad pododdíl 374 se týká položky Ochrana přírody a krajiny (Česko, 2021).

Konsolidační členění odstraňuje duplicity, které vznikají v rámci dvojího započítání některých částek. Konsolidační členění využívají zejména ÚSC. Příkladem duplicit, jež jsou odstraněny, jsou například převody mezi zřizovatelem OS či mezi rozpočtem obce a rozpočtem kraje, jak uvádí Hejduková (2015, s. 56) nebo Provazníková (2015, s. 66–67). Konsolidační třídění se eviduje v tzv. záznamových jednotkách. Například záznamová

jednotka 026 značí transfery, které jsou poskytnuté obcí jiné obci v jiném okrese téhož kraje (Paroubek, 2022, s. 114).

2.4 Střednědobý výhled rozpočtu

Rozpočet obce vychází ze střednědobého výhledu. Dle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů se střednědobý výhled rozpočtu sestavuje na 2 až 5 let (ČESKO, 2000d). Jedná se o určitou prognózu hospodaření obce. Zpravidla jde o výhled základních ukazatelů, jako jsou příjmy, výdaje, dlouhodobé závazky a pohledávky, finanční zdroje na jednotlivá léta. Větší obce zpravidla zpracovávají střednědobý výhled rozpočtu v podrobnější formě. Rozpočet obce, jehož cyklus je jeden kalendářní rok, má zpravidla dopady nad rámec rozpočtového roku. Proto je vhodné pracovat i s výhledem (Nahodil, 2014, s. 69). Při sestavování rozpočtového výhledu se pracuje zejména s analýzou hospodaření, z níž vyplynou některé závislosti mezi jednotlivými položkami. Rovněž je také reflektován střednědobý výhled státu, zejména z pohledu sdílených daní. Obec vychází také z údajů z rozpočtu kraje.

Na sestavení střednědobého výhledu se podílí obecní úřad a finanční výbor zastupitelstva obce. Na projednávání návrhu se podílí rada obce a zastupitelstvo obce. Střednědobý výhled je schvalován zastupitelstvem obce, stejně jako rozpočet (Vojtíšková, 2018, s. 8–9).

Návrh střednědobého výhledu rozpočtu musí být zveřejněn na internetových stránkách obce a na úřední desce nejméně 15 dní před dnem zahájení projednávání na zasedání zastupitelstva. Následně je střednědobý výhled rozpočtu zveřejněn na internetových stránkách do 30 dnů ode dne schválení. Na úřední desce musí být oznámeno, kde je rozpočet zveřejněn v elektronické podobě a kde má možnost občan nahlédnout do listinné podoby (Česko, 2000d). Provazníková (2015, s. 66–67) upozorňuje na novelu zákona, která posuzuje nezpracování rozpočtu a rozpočtového výhledu za správní delikt.

2.5 Rozpočtový proces obce a závěrečný účet

Rozpočtový proces je proces návrhu, projednání, schvalování, plnění a kontroly rozpočtu. Jedná se o souhrn činností, jež zajišťují hospodaření obce v rozpočtovém období. Provazníková (2015, s. 63–64) zdůrazňuje délku rozpočtového procesu, která zpravidla zahrnuje dobu 1,5 až 2 roky.

V rámci rozpočtového procesu se obec řídí obecně platnými rozpočtovými zásadami, mezi které patří každoroční sestavování a schvalování, realnost a pravdivost, úplnost a jednotnost,

dlouhodobá vyrovnanost a také zásady publicity (Tomancová, Brtoun a Obrovský, 2009, s. 118).

Rozpočet obce je sestavován s návazností na vlastní rozpočtový výhled na základě údajů ze SR, popř. rozpočtového provizoria a také s návazností na rozpočet kraje, s nímž je obec úzce spjata (Pospíšil, Žufan, 2019, s. 118). Pokud se obec podílí na realizaci projektu či programu spolufinancovaného z rozpočtu EU, tak rozpočet musí obsahovat také stanovený objem těchto prostředků (ČESKO, 2000d).

Návrh rozpočtu sestavuje výkonný orgán obce. Jedná se zpravidla o finanční odbor, který má k sestavení rozpočtu dostatek informací. Návrh rozpočtu se sestavuje ještě před novým rozpočtovým rokem (Tomancová, Brtoun a Obrovský, 2009, s. 119–120). Po sestavení rozpočtu se návrh projednává ve finančním výboru a v radě obce. Přípomínky daných orgánů jsou zpracovány finančním výborem do návrhu rozpočtu (Provazníková, 2015, s. 63–64). Návrh rozpočtu je zveřejněn na úřední desce a na internetových stránkách obce nejméně 15 dnů před dnem zahájení projednávání rozpočtu na zasedání zastupitelstva obce. Zveřejnění návrhu trvá až do zveřejnění rozpočtu (ČESKO, 2000d).

Akt schvalování návrhu rozpočtu je v pravomoci zastupitelstva. Zastupitelé schvalují stanovené ukazatele, jež jsou následně rozepsány dle rozpočtové skladby. Schválený rozpočet může být vyrovnaný, přebytkový nebo schodkový. Pokud je rozpočet schodkový, tak ho lze na základě zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů schválit jen, pokud je možné schodek uhradit z finančních prostředků z minulých let či smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí či příjmem z prodeje komunálních dluhopisů (Česko, 2000d). Po schválení rozpočtu se provádí rozpis rozpočtu, a to pro účely posouzení hospodaření a průběžné kontroly. Při rozpisu se rozpočet člení dle rozpočtové skladby (Pospíšil a Žufan, 2019, s. 119–120).

Pokud však není rozpočet schválen do 1. ledna, řídí se hospodaření obce podle rozpočtového provizoria. Rozpočtové provizorium slouží k zajištění plynulosti hospodaření ÚSC. Pravidla rozpočtového provizoria stanovuje zastupitelstvo na svém posledním zasedání v roce, který předchází rozpočtovému roku (Pospíšil a Žufan, 2019, s. 119). V praxi zastupitelé většinou schválí provizorium podobně, jako stanovuje zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů. Tedy, že nejvyšší možná výše výdajů za jeden měsíc je jedna dvanáctina výdajů rozpočtu předchozího roku.

V průběhu rozpočtového roku běžně dochází k nesrovnalostem mezi schváleným rozpočtem a skutečným rozpočtem. Změny rozpočtu se provádí rozpočtovým opatřením. Rozpočet může být změněn jen z důvodů (Vojtíšková, 2019, s. 15):

- organizačních změn (např. vznik příspěvkové organizace),
- metodických změn, které pramení změnou právních předpisů,
- věcných změn, které se týkají objektivních vlivů (např. snížení příjmů z daní, se kterým rozpočet počítal).

Povinně se rozpočtové opatření musí uskutečnit, jestliže jde o změny ve finančních vztazích k jinému rozpočtu, o změny závazných ukazatelů vůči jiným osobám a pokud hrozí nebezpečí vzniku rozpočtového schodku, jak uvádí Pospíšil a Žufan (2019, s. 120) nebo Provazníková (2015, s. 66).

Po skončení kalendářního roku se hospodaření obce povinně zpracovává do závěrečného účtu. Závěrečný účet obsahuje údaje o plnění příjmů a výdajů rozpočtu dle rozpočtové skladby, dále údaje o hospodaření s majetkem a údaje o tvorbě a použití fondů (Pospíšil a Žufan, 2019, s. 121). Součástí je také vyúčtování finančních vztahů s veřejnými rozpočty. Závěrečný účet obsahuje také zprávu o přezkoumání hospodaření. Návrh závěrečného účtu musí být nejméně po dobu 15 dnů přede dnem projednání závěrečného účtu zastupitelstvem obce zveřejněn v elektronické podobě i na úřední desce (Česko, 2000d). Projednání závěrečného účtu se uzavírá vyjádřením, které může být bez výhrad, nebo s výhradami (obec sjedná nápravu). Obec dále zveřejní závěrečný účet spolu se zprávou o přezkoumání hospodaření, v elektronické podobě do 30 dnů ode dne schválení. Také na úřední desce zveřejní odkaz k elektronické podobě těchto dokumentů (Česko, 2000d).

Přezkoumání hospodaření upravuje zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření ÚSC a dobrovolných svazků obcí. Povinnost auditu stanovuje zákon o obcích. Předmětem zkoumání je roční hospodaření obce (Pospíšil a Žufan, 2019, s. 121–122). Přezkum ověřuje zejména dodržování povinností stanovených zvláštními právními předpisy, soulad mezi hospodařením s finančními prostředky a rozpočtem, dodržování účelu poskytnutých dotací a kontrolu správnosti dokladů o přezkoumávaných operacích (Česko, 2004). Přezkum hospodaření zajišťuje krajský úřad (KÚ) nebo auditorská společnost. ÚSC si sama zvolí, který subjekt bude zkoumat její hospodaření. Rozhodne-li se obec zvolit služby auditora, uzavře s ním smlouvu o poskytnutí auditorské služby. O uzavření dané smlouvy obec informuje KÚ (Pospíšil a Žufan, 2019, s. 122–123).

Závěr zpráv o výsledku přezkoumání hospodaření obsahuje vyjádření, že při přezkoumání nebyly zjištěny chyby a nedostatky, byly zjištěny chyby a nedostatky nebo byly zjištěny nedostatky, které jsou taxativně vymezeny (Česko, 2004). Zpráva o výsledku přezkoumání dále obsahuje: místo, kde došlo k přezkumu, popis zjištěných chyb, označení materiálů a dokladů použitých k přezkoumání a závěr přezkoumání. Ve zprávě musí být rovněž obsažena upozornění na případná rizika s negativním dopadem na hospodaření obce, uvedení podílu pohledávek a závazků a podílu zastaveného majetku na celkovém majetku a výrok o tom, že dluh nepřekročil 60 % průměru jeho příjmů za poslední čtyři rozpočtové roky; v opačném případě se uvede, o kolik dluh jednotky překročil průměr příjmů (Česko, 2004).

Kontrola plnění rozpočtu je v gesci odpovědných orgánů obcí. Cílem kontroly plnění rozpočtu je eliminovat možné situace, které by mohly způsobit negativní vlivy na rozpočtové hospodaření. Rada obce zabezpečuje hospodaření podle schváleného rozpočtu. Zastupitelstvo obce zřizuje povinné výbory (finanční a kontrolní), jež jsou s danou problematikou úzce spjaty (Vojtíšková, 2019, s. 16). Dle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě obec vykonává kontrolu hospodaření prostřednictvím kontrolních orgánů po celý rok. Vnitřní kontrola je v gesci orgánů municipality. Jde zejména o kontrolu plnění rozpočtu za měsíc, čtvrtletí a závěrečný účet. Vnější kontrola se týká především problematiky přezkoumání hospodaření.

2.6 Běžný a kapitálový rozpočet

Rozpočtová skladba umožňuje rozdělení rozpočtu na běžný a kapitálový. Z hlediska potřeby a sledovaných cílů rozpočtu obce je vhodné sledovat běžnou a investiční část rozpočtu zvlášť. Oddělení rozpočtu na běžný a kapitálový nachází uplatnění také ve finanční analýze. V současnosti však obce nejsou povinny sestavovat rozpočet odděleně, nicméně řada municipalit rozpočet takto odděluje dobrovolně (Provazníková, 2015, s. 66).

Běžný rozpočet je bilancí běžných příjmů a výdajů, jež se většinou pravidelně opakují a lze je plánovat. Je důležité, aby byla běžná část rozpočtu sestavována jako vyrovnaná či přebytková (Peková, 2011, s. 218). Do běžného rozpočtu patří daňové příjmy, nedaňové příjmy, přijaté transfery a běžné výdaje.

Příjmy, jež jsou vztaženy ke kapitálovému rozpočtu, souvisí s financováním investičních potřeb, které často přesahují období jednoho roku. Kapitálový rozpočet by měl sloužit ke kumulaci prostředků k získávání dlouhodobých aktiv. Autorky Provazníková (2015,

s. 61–62) a Peková (2011, s. 219) hovoří o častých chybějících příjmech na financování investic v rámci tohoto rozpočtu, které se doplňují návratnými příjmy. Lze se tedy setkat často s deficitním kapitálovým rozpočtem.

2.7 Rozpočtové určení daní

Rozpočtové určení daní (RUD) upravuje zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní. Smyslem RUD je přerozdělení balíku daní do rozpočtové soustavy. Stanovení RUD je velmi důležitým politickým procesem, jelikož zasahuje do soustavy daňové politiky (Pospíšil a Žufan, 2019, s. 101). O skutečné efektivitě fiskální decentralizace může být řeč jen tehdy, pokud jsou územnímu celku svěřeny pravomoci i na příjmové straně (Oates, 1991, s. 261). Pokud mají územní samosprávné celky vysokou pravomoc v rozhodování, tak musí být příjmová strana takových celků posílena fiskální decentralizací.

V minulosti došlo k řadě změn RUD, a to ku prospěchu obcí a regionů na úkor SR (Lajtkepová, 2021, s. 47–48).

RUD dělí daně na svěřené a sdílené. Výběr daní zajišťuje Finanční správa České republiky. Výnos svěřených daní plyne do jednoho rozpočtu určité vládní úrovně či mimorozpočtového fondu (Hamerníková, 2017, s. 53). Výnos této daně se dále nepřerozděluje, s výnosem může hospodařit již rozpočet, který ji vybral. Příkladem typické daně svěřené je daň z nemovitých věcí, jejíž celý výnos plyne do rozpočtu obce. Také silniční daň je daní svěřenou. Její výnos plyne do Státního fondu dopravní infrastruktury (Lajtkepová, 2021, s. 48). Naproti tomu sdílené daně jsou výnosem SR. Tyto daně se následně pomocí klíče přerozdělují mezi další úrovně soustavy rozpočtů (Hamerníková, 2017, s. 53–54). Příkladem sdílené daně je DPH, daň z příjmů fyzických osob (DPFO), daň z příjmů právnických osob (DPPO) a daň z minerálních olejů (Maaytová, Ochrana a Pavel, s. 142).

Zákon o RUD definuje daňové příjmy obcí. V současnosti mají obce podíl 25,84 % z celostátního hrubého výnosu sdílených daní. Kromě daného podílu RUD přiznává obcím také podíl na 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti odváděné plátcem daně, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou. Daný podíl je výsledkem legislativních změn v RUD. Například v roce 2013 činil podíl z celostátního hrubého výnosu sdílených daní pro obce 20,83–23,58 %. V roce 2001 dosahoval podíl pouze 20,59 % (Lajtkepová, 2021, s. 48). Výnos daně z nemovitých věcí jde do rozpočtu obce, na jejímž území se nemovitost nachází. Daň z příjmu právnických osob, kdy poplatníkem je příslušná obec, jde rovněž do rozpočtu obce (ČESKO, 2000c).

Podíl na hrubém celostátním výnosu DPH a daní z příjmu je determinován podílem, který je zveřejněn v příloze vyhlášky MF (Lajtkepová, 2021, s. 48). Podíl na hrubém celostátním výnosu je vypočítán pomocí koeficientů pro každou obec (ČESKO, 2000c). Determinanty jsou součty:

- poměru rozlohy katastrálního území obce k celkové výměře katastrálních území všech obcí, vyjádřeného v procentech a násobený koeficientem 0,09,
- poměru počtu obyvatel obce k počtu obyvatel všech obcí, rovněž vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,10,
- poměru počtu dětí a žáků, kteří navštěvují školu zřízenou obcí k počtu dětí a žáků za všechny obce, vyjádřeno v procentech a násobeno koeficientem 0,09,
- poměru násobku postupných přechodů, vypočteného pro obec pomocí koeficientů postupných přechodů, k součtu násobků postupných přechodů vypočtených za ostatní obce, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,78 a dále násobeného celkovým procentem, kterým se na části celostátního hrubého výnosu daní podílejí ostatní obce.

Elementárním kritériem systému RUD je kritérium počtu obyvatel. Dle počtu obyvatel se totiž rozděluje podstatná část prostředků z balíku příjmů obcí se sdílených daní. Použití koeficientů eliminovalo vznik situací, kdy obce mohly na základě změn počtu obyvatel výrazně změnit daňové příjmy. Dle Pospíšila a Žufana (2019, s. 110–114) docházelo před novelou z roku 2007 doslova k „*obchodování s trvalým bydlištěm obyvatel*“.

2.8 Příjmy rozpočtu obce

Příjmy rozpočtů obcí jsou součástí veřejných příjmů. Veřejné příjmy se charakterizují jako zdroje k pokrytí vlastních výdajů (Lajtkepová, 2013, s. 30).

Odborná veřejnost často hovoří o trendu posilování příjmové stránky územních rozpočtů. Jedním z projevů posilování příjmové stránky obce jsou poslední změny v RUD, které zvyšují podíl sdílených daní. Obcím se také dostává více kompetencí z hlediska příjmové stránky rozpočtu. Obce mohou pomocí koeficientů ovlivňovat výši výnosu daně z nemovitých věcí či individuálně nastavit v mezích zákona místní poplatky.

Dle Pekové (2011, s. 235–236) je vhodné, aby byly příjmy:

- dostatečně výnosné,

- závislé na aktivitě obce,
- rovnoměrně rozložené,
- plánovatelné,
- administrativně nenáročné.

Obecně lze definovat čtyři základní příjmové skupiny: daňové příjmy, nedaňové příjmy, transfery a dotace a úvěry či půjčky. Mezi nenávratné příjmy se řadí první tři skupiny. Jedná se tedy o příjmy, jež patří mezi elementární zdroje financování (Provazníková, 2015, s. 75). Mezi návratné příjmy se řadí úvěry, příjmy z emise obligací, návratné půjčky a finanční výpomoci. Daná kategorie souvisí s povinností obce tyto položky splatit (Peková, 2011, s. 266–267).

Příjmy rozpočtu obce jsou vymezeny v zákoně č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Příkladem příjmu rozpočtu obce je příjem z vlastního majetku a majetkových práv, příjmy z výsledků z vlastní činnosti, příjmy z místních poplatků a podobně (ČESKO, 2000d).

Dle druhového členění rozpočtové skladby se příjmy dělí na daňové, nedaňové, transfery a kapitálové příjmy (Paroubek, 2022, s. 57).

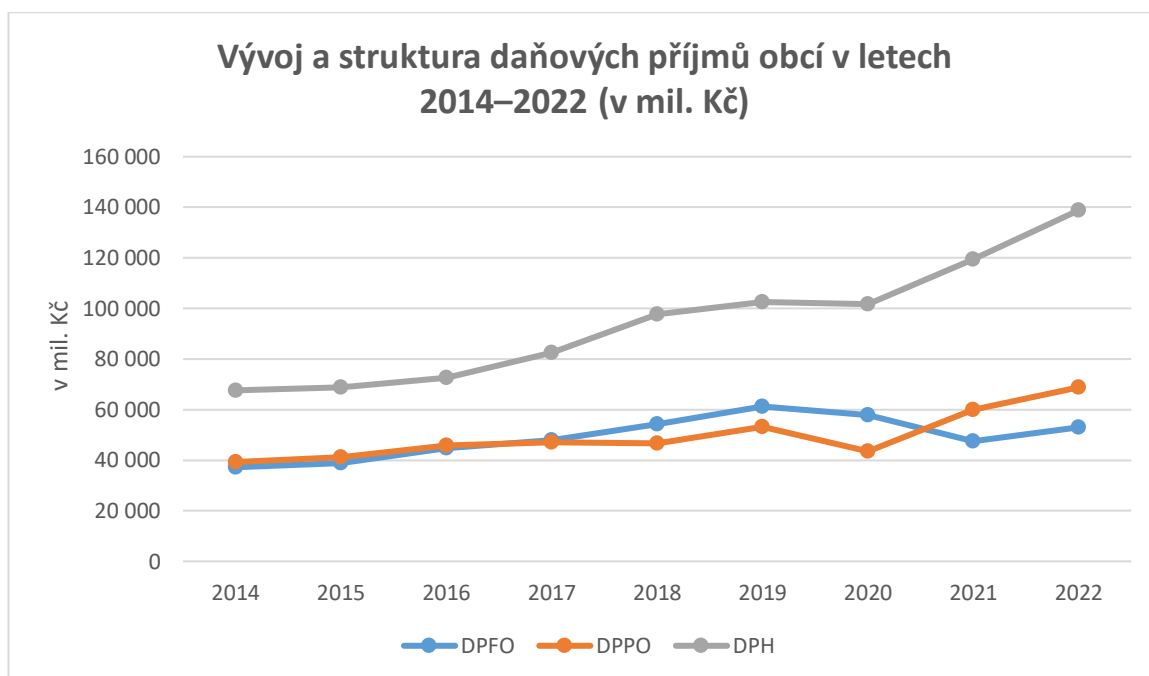
Daňové příjmy jsou nejdůležitější položkou příjmové strany rozpočtu obce. V rozpočtech obcí tvoří podíl 55 až 65 % v poměru k celkovým příjmům (Řezníčková, 2019, s. 101). Největší položkou daňových příjmů jsou sdílené a výlučné daně. Mezi sdílené daně se řadí DPH, DPFO, DPPO a daň z hazardních her (Pospíšil, 2013, s. 64). Do svěřených daní patří daň z nemovitých věcí. Sdílené daně se rozdělují podle RUD na základě podílu z celostátního hrubého výnosu sdílených daní (RUD podrobněji věnuje podkapitola 2.7). Daný typ příjmů obec nemůže příliš ovlivnit.

Jedinou sdílenou daňí, která se nerozděluje na základě RUD, je daň z hazardních her, jež je právně zakotvena v zákonu č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her.

Obce mají podíl (Česko, 2016):

- na 30 % z celostátního hrubého výnosu daně z hazardních her,
- na 65 % z celostátního hrubého výnosu daně z hazardních her pro celostátní dílčí daň z technických her. Obec však musí mít na svém území umístěné koncové herní zařízení.

Z grafu č. 1 je patrný vývoj daňových příjmů v užším slova smyslu. Daný vývoj byl determinován mnoha faktory. Například nárůst některých daní v roce 2021 je zapříčiněn změnami v RUD na celostátním hrubém výnosu daní z podílu 23,58 % na 25,84 %. V roce 2021 došlo k meziročnímu růstu DPH o 17,8 mld. Kč a DPPO o 16,8 mld. Kč. DPH je z pohledu výnosnosti dlouhodobě nejvýznamnější daní. V roce 2022 byl patrný zejména další růst DPH, v důsledku zmíněných změn v koeficientech RUD a vysoké inflaci, díky které stát vybral na DPH rekordní objem prostředků.

*Graf 1 Vývoj a struktura daňových příjmů obcí v letech 2014–2022 v mil. Kč
(MFČR, 2022c, Monitor, ©2023, vlastní zpracování)*

Daň z nemovitých věcí se skládá z daně z pozemků a daně ze staveb a jednotek. Jedná se o nejsilnější nástroj, který obce mají k ovlivnění inkasa z daní, jež jsou v jejich gesci. Výnos daně z nemovitých věcí plyne do rozpočtu obce. Malé obce dosahují výnosu daně z nemovitých věcí až 10 % na podílu daňových příjmů. Větší obce obvykle dosahují poměru 2–4 % (Řezníčková, 2019, s. 104–105). Obce ovlivňují výši výnosu z daně pomocí soustavy koeficientů. Nejvýznamnějším koeficientem je místní koeficient, kterým násobí poplatník celou svou daňovou povinnost. Obec prostřednictvím obecně závazné vyhlášky stanoví koeficient ve výši 1,1 až 5 (Česko, 1992).

Místní poplatky jsou dalším z důležitých obecních příjmů. V závislosti na velikosti obce se místní poplatky podílejí na celkových příjmech obcí v rozmezí od 1 do 10 %. Obce si místní poplatky uzpůsobují v zákonných mezích svým podmínkám a potřebám. Některé

místní poplatky nemusí mít obec zavedena vůbec (Řezníčková, 2019, s. 111). Místní poplatek však není daní v pravém slova smyslu. Zaplacením místního poplatku se dostane uživateli protiplnění. Rovněž je místní poplatek platbou nepravdělnou. Právě tyto aspekty odlišují místní poplatek od daně. Mezi místní poplatky zákon taxativně řadí (Česko, 1990):

- poplatek ze psů,
- poplatek z pobytu,
- poplatek za užívání veřejného prostranství,
- poplatek ze vstupného,
- poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,
- poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace,
- poplatek za komunální odpad.

Nedaňové příjmy jsou další významnou položkou územních rozpočtů. Tuto kategorii příjmů mohou obce ovlivnit daleko více než příjmy daňové. Zpravidla se jedná o druhou největší skupinu příjmů, jež dosahuje 10–15 % celkových příjmů (Peková, 2011, s. 257–258). Lokální příjmy bývají obvykle efektivnější než státní daně, jelikož obce mohou s příjmy nakládat dle preferencí místního obyvatelstva, které má municipalita často dobře analyzované (Oates a Fischel, 2001, s. 33). Mezi nedaňové příjmy se řadí příjmy z vlastního podnikání (např. zisky z municipálních podniků), podíl na zisku s majetkovým vkladem, příjmy ze správní činnosti, pokuty a dary (Provazníková, 2015, s. 89). Příkladem konkrétní položky nedaňových příjmů je například položka 2112 – příjem z prodeje zboží.

Kapitálové příjmy patří obvykle mezi marginální části příjmové stránky rozpočtů obcí. Také se jedná o volatilní položku rozpočtu obce, jelikož prodej majetku obce bývá často jednorázovou záležitostí. Mezi kapitálové příjmy se řadí příjmy z prodeje majetku a výnosy z vlastnictví cenných papírů.

Existence položky **přijaté transfery** nepochybně závisí na potřebách regionálního rozvoje, mezi které se řadí problematika konvergence regionů. Jedním z cílů transferů je horizontální vyrovnávání územních celků a spravedlivější rozdělování peněžních prostředků jakožto důsledku redistribuční funkce (Peková, 2011, s. 262). Může docházet

k horizontálnímu rozdělování transferů (např. mezi jednotlivými obcemi) a k vertikálnímu rozdělování (mezi jednotlivými úrovněmi veřejné správy).

Transfery lze rozdělit na (Řezníčková, 2019, s. 142):

- dotace ze SR a státních fondů,
- dotace z rozpočtu kraje,
- dotace z Národního fondu,
- jiné příjmy.

Obcím jsou vypláceny převážně účelové dotace, jež mohou být provozního či kapitálového charakteru (k investicím). Neúčelové dotace jsou zpravidla nepodmíněné, nejsou vázány na žádný účel (Provazníková, 2015, s. 136–137). Mezi transfery se řadí také příspěvek na výkon státní správy, který slouží k částečnému pokrytí výdajů, jež souvisí s výkonem přenesené působnosti.

2.9 Výdaje rozpočtu obce

Rozpočtové výdaje měst a obcí, potažmo výdaje všech úrovní veřejné správy, slouží k uskutečňování jednotlivých fiskálních funkcí. Veřejné výdaje jsou spotřebovávány na základě veřejné volby. V ideálním případě by zdrojem krytí výdajů měly být veřejné příjmy (Lajtkeřová, 2013, s. 49). Poslední desetiletí provází místní úroveň významné posilování alokační a redistribuční funkce veřejných financí. Z hlediska redistribuční funkce lze uvést příklad transfery obyvatelstvu. Redistribuční funkci je možno pozorovat například z hlediska možnosti působení jednotky na ovlivňování poptávky po zaměstnání. Municipality se však významně podílejí na využívání alokační funkce veřejných financí, jelikož zabezpečují čisté i smíšené veřejné statky (Peková, 2011, s. 278).

Autorka Provazníková (2015, s. 198–199) uvádí, že odpovědnost za výdaje na místní úrovni se v minulosti dělila mezi obce a okresní úřady. Po ukončení činnosti okresních úřadů se jejich odpovědnost za výdaje na místní úrovni dělila mezi ORP a z menší části na kraje.

Výdaje, jež se hradí z rozpočtu obce, jsou vymezeny v zákoně č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Jedná se například o závazky vyplývající pro obec z plnění povinností, které jí ukládají zákony, výdaje na vlastní činnost obce v její samostatné působnosti, zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj a podobně (ČESKO, 2000d).

Výdaje lze členit na nenávratné a návratné. Do kategorie nenávratných spadá většina výdajů. Do návratných výdajů patří například půjčení krátkodobé finanční výpomoci jiným rozpočtům. Z hlediska rozpočtového plánování mohou být výdaje plánované a neplánované. Do plánovaných výdajů patří zejména položky, které se pravidelně opakují a mají mandatorní charakter. Neplánované výdaje bývají nahodilé, často obtížně plánovatelné (Peková, 2011, s. 279–280).

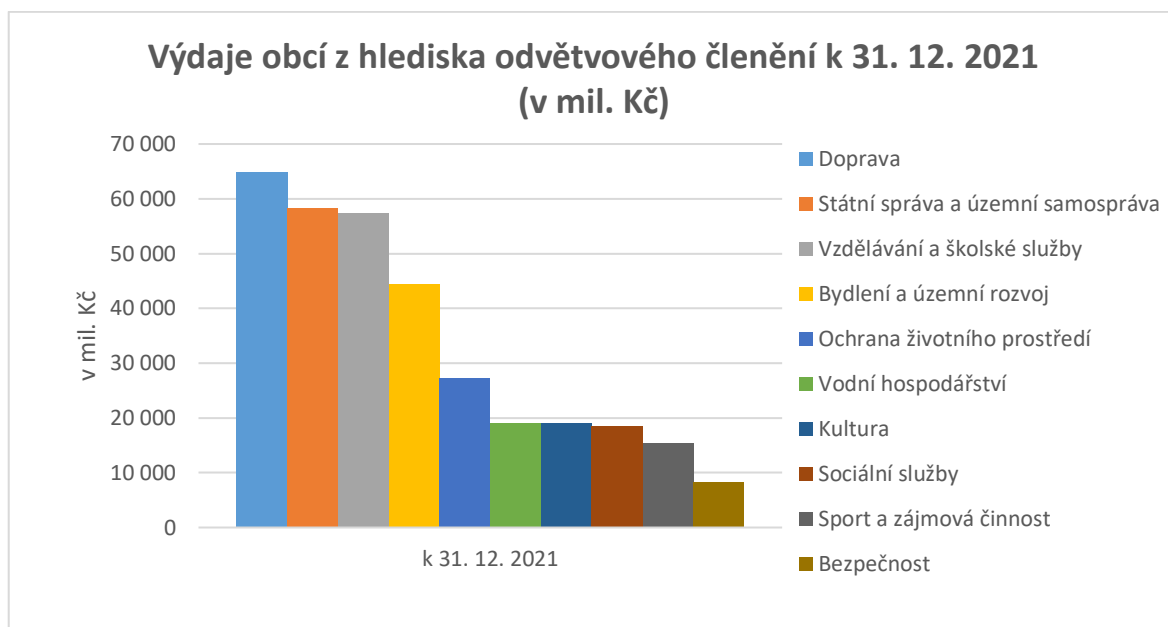
Podle druhového členění rozpočtové skladby se výdaje dělí na běžné a kapitálové.

Běžné výdaje financují běžné, opakující se aktivity, které mají neinvestiční nebo provozní charakter. Při plánování výdajů na další rok se může municipalita často řídit výší daných položek v předchozích letech. Největší položkou této kategorie bývají neinvestiční transfery příspěvkovým organizacím, dále neinvestiční nákupy, kam se řadí například výdaje za energie a výdaje na platy. Provažníková (2015, s. 200–202) uvádí, že běžné výdaje často tvoří na celkových výdajích podíl více jak 70 %.

Kapitálové výdaje slouží zejména k financování dlouhodobě, běžně se neopakujících potřeb investičního charakteru (Peková, 2011, s. 280). Mimo výdajů na investice tato položka také souvisí se splácením jistiny půjček, jež obec čerpala na investice, a investičními transfery. Kapitálové výdaje se řadí mezi plánované výdaje, jelikož investice často vycházejí z realizační části strategického plánu a orgány územní jednotky investici plánují dopředu.

Výdaje municipalit je vhodné zkoumat také pomocí odvětvového členění výdajů, jelikož právě toto členění bývá nejvíce srozumitelné.

Z *grafu č. 2* níže je zřejmé, že největší položky z hlediska odvětvového členění výdajů v absolutních číslech tvoří doprava, státní správa a územní samospráva a vzdělávání a školské služby. Provažníková (2015, s. 202) uvádí, že kapitálové výdaje dlouhodobě tvoří největší část v tomto členění v položce doprava a bydlení a územní rozvoj.

Graf 2 Výdaje obcí z hlediska odvětvového členění k 31. 12. 2021 v mil. Kč (MFČR, 2022c)

2.10 Hospodaření s majetkem obce

Základem existence ÚSC je právo na vlastní majetek. Samotná podstata samosprávy, která disponuje s majetkem, přidává jejím orgánům mnoho kompetencí. Absence vlastnictví majetku samosprávným celkem by značně limitovala rozvoj dané obce (Macháček, Toth a Wokoun, 2011, s. 88–89). Havlan a kolektiv (2013, s. 15–18) zmiňují důležitost historického vývoje majetkových práv ÚSC, jelikož právě tento vývoj determinoval nynější majetkovou skladbu. Z hlediska dané problematiky stojí za zmínku období první republiky. V tomto období byl majetek definován jako „obecní jmění“. Právě v tomto období obecní zřízení počítalo s poměrně rozsáhlými majetkovými kompetencemi obcí. K 1. lednu roku 1950 však nižší ÚSC ztratily právo na hospodaření s majetkem (v souvislosti s přijetím zákona o finančním hospodaření národních výborů). Právo na hospodaření s majetkem získaly obce až v roce 1990 (na základě zákona č. 367/1990 Sb., o obcích). Dalším důležitým zákonem byl v této oblasti zákon č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí. Obcím se tedy vrátil mimo jiné majetek, které vlastnily k 31. 12. 1949 (Nahodil, 2014, s. 28). Majetek obcí dnes upravuje zejména zákon o obcích (128/2000 Sb.).

S majetkem musí obce nakládat hospodárně, účelně a s péčí řádného hospodáře. Obec je povinna pečovat o zachování a rozvoj majetku. Obec také musí majetek evidovat (prostřednictvím inventarizace). Autoři Macháček, Toth a Wokoun (2011, s. 91) zdůrazňují

význam majetku pro obec. Samotné vlastnictví majetku je jedním z předpokladů fungování samosprávy. Dále obec poskytuje veřejné statky, tudíž musí disponovat majetkem a jeho vlastnictvím. Posledním předpokladem je majetek jako ekonomický nástroj. Pomocí majetku může obec ovlivňovat ekonomické aktivity na svém území.

Zmínit lze rovněž rozdělení dle funkcí, které samospráva plní. Majetek obcí jednak slouží k veřejně prospěšným účelům, dále pro podnikání obce a pro výkon samosprávy, kam lze zařadit budovy a zařízení městského úřadu (Provazníková, 2015, s. 211–212).

Macháček, Toth a Wokoun (2011, s. 106) rozdělují majetek na:

- hmotný, nehmotný a finanční,
- movitý a nemovitý,
- dlouhodobý a krátkodobý.

Majetek obcí představuje zejména hmotný a nehmotný majetek. Do hmotného majetku se řadí nemovitosti, movité věci, majetková práva a pohledávky, peněžní prostředky a cenné papíry (Nahodil, 2014, s. 28).

Za nemovitost se považují zejména pozemky a stavby, které jsou se zemí spojeny pevným základem. Majetek, který není nemovitý, se označuje jako movitý. Jedná se tedy o majetek, jenž není se zemí pevně spojený. Finanční majetek je možné chápat v podobě peněz, cenných papírů, podílů či například cenin (Havlan a Janeček, 2013, s. 69–70).

Z účetního pohledu se majetek člení na dlouhodobý a krátkodobý majetek. Z hlediska dlouhodobého nehmotného majetku se jedná zejména o nehmotné výsledky výzkumu a vývoje, software, databáze a ocenitelná práva s dobou použitelnosti delší než jeden rok. Ocenění musí převyšovat částku 60 000 Kč. Příkladem dlouhodobého hmotného majetku (DHM) jsou například pozemky a stavby. Doba použitelnosti takového majetku je delší než jeden rok. Ocenění musí převyšovat částku 40 000 Kč (Česko, 2009). V rozvaze odpovídá takovým položkám položka dlouhodobý majetek (stálá aktiva).

Krátkodobým majetkem jsou například zásoby, peněžní prostředky, krátkodobý finanční majetek a podobně. V rozvaze takovým položkám odpovídá položka krátkodobý majetek (oběžná aktiva). Takový majetek se zpravidla spotřebovává v průběhu rozpočtového roku.

Majetek je tvořen také pohledávkami ze závazkových vztahů, ze smluvní odpovědnosti, z odpovědnosti za škodu, z bezdůvodného obohacení a vůči vyšším rozpočtům (Nahodil, 2009, s. 102).

Nejčastějším způsobem nabývání majetků obcí je smluvní nabývání, které může být úplatné či bezúplatné (v podobě daru). Na základě smluvního vztahu tak může obec majetek nakupovat, prodávat, pronajímat, ručit s ním, darovat, vkládat a podobně (Nahodil, 2014, s. 29). Mezi další typy nabývání majetku se řadí nabývání majetku zákonem, na základě zákona, děděním ze závěti a rozhodnutím příslušného orgánu (Havlan a Janeček, 2013, s. 103–113).

O způsobu využívání majetku rozhodují volené orgány obce. Volené orgány tedy za svá rozhodnutí s majetkem odpovídají voličům. Rozhodování v této věci je výlučnou pravomocí zastupitelstva. Zastupitelé jsou také odpovědní za hospodaření s majetkem v soukromoprávní i veřejnoprávní rovině. Z hlediska soukromoprávní roviny nesou zastupitelé odpovědnost za škodu, kterou způsobí porušením právních předpisů. Veřejnoprávní rovina odpovědnosti se týká trestněprávní odpovědnosti – odpovědnost za trestné činy stanovené zákonem (Hořánek a Horník, 2020, s. 9–10).

Majetek obce musí být využíván účelně, hospodárně a v souladu se zájmy obce. S touto problematikou se také pojí inventarizace. Předmětem inventarizace majetku je jeho správná evidence. Inventarizací se také ověřuje skutečný stav majetku. Inventarizace může být řádná (ke dni účetní uzávěrky) a mimořádná. Inventarizace je zajišťována (Nahodil, 2014, s. 28):

- fyzickou inventarizací (zjišťování skutečného stavu majetku – u hmotného majetku),
- dokladovou inventarizací (zjišťování u položek, které nemohou být zjišťovány vizuálně – nehmotný majetek),
- porovnáním skutečného stavu majetku a závazků.

Z výše uvedených informací vyplývá, že inventarizace majetku obcí má přímou souvislost s účetnictvím obcí, jež upravují tyto normy:

- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví,
- vyhláška č. 270/2010 Sb., o inventarizaci majetku a závazků,
- vyhláška č. 410/2009 Sb., pro některé vybrané účetní jednotky,
- české účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují dle vyhlášky 410/2009 Sb.

2.11 Soustava informativních a monitorujících ukazatelů

Soustava informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU) slouží k hodnocení ekonomického vývoje měst a obcí. Na základě usnesení vlády České republiky č. 1395 ze dne 12. listopadu 2008, o monitoringu hospodaření obcí, provede MF každoroční výpočet soustavy ukazatelů. Mezi monitorující ukazatele se řadí (MFČR, 2018):

- Pravidlo rozpočtové odpovědnosti, kdy ÚSC hospodaří tak, aby výše dluhu nepřekročila 60 % průměru příjmů daného subjektu za poslední čtyři roky. Pokud je hranice překročena, musí subjekt splácet předchozí dluhy alespoň o 5 % z rozdílu mezi výší dluhu a 60 % jeho průměrných příjmů za poslední čtyři rozpočtové roky.
- Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům, jehož hranice by neměla překročit 25 % včetně.
- Běžná likvidita, jež byla dříve označována jako celková likvidita. Doporučená hodnota by neměla být vyšší než 1.

Mezi informativní (doplňující) ukazatele patří například počet obyvatel, běžné výdaje na obyvatele, finanční stabilita, provozní saldo a provozní saldo na obyvatele (MFČR, 2022d).

Dalším systémem ukazatelů je také finanční a majetková analýza (FAMA). Ukazatele vycházejí z účetních výkazů a cílem je poskytnout subjektům informace o majetkové a finanční situaci municipalit. Kolektiv autorů Toth, Michlová a Trhlínová (2014, s. 92) uvádějí jako hlavní rozdíl mezi ukazateli SIMU a FAMA rozsah sledovaných hodnot. FAMA je obsáhlejší a sleduje také dynamiku vývoje příjmových a výdajových ukazatelů ve vztahu k majetku obcí.

3 FINANČNÍ ANALÝZA

Cílem finanční analýzy je zevrubné zjištění skutečného stavu financí a informací o provozu určité organizace s následným poskytnutím závěrů a návrhů na zlepšení (Bragg, 2017, s. 1–2). Smyslem finanční analýzy je příprava podkladů pro rozhodování a fungování organizace. Podstatou finanční analýzy je také prověření finančního zdraví podniku (ex post analýza) a vytvoření základu pro finanční plán (ex ante analýza), který slouží mimo jiné jako odhad budoucího vývoje (Růčková, 2021, s. 9–10). Jedná se o důležitý nástroj finančního řízení organizace. Na rozdíl od finančního účetnictví finanční analýza není vázána právními předpisy či standardy.

Zjištění skutečného stavu financí v organizaci slouží nejenom k posouzení minulého vývoje financí v organizaci, ale také k predikci budoucího vývoje a definování externích a interních faktorů, jež daný vývoj determinují (Knápková, Pavelková, Remeš a kol. 2017, s. 17–18).

Cíle finanční analýzy mají víceméně stejné uplatnění také v oblasti municipalit, je nutno však zohlednit specifika. Peková (2011, s. 233) zdůrazňuje, že mezi cíle finanční analýzy v oblasti municipalit patří nalezení silných a slabých stránek ve finančním hospodaření územní jednotky a také definování externích faktorů v podobě příležitostí a hrozeb.

Zatímco subjekt soukromého sektoru se snaží o maximalizaci zisku či ekonomického prospěchu, tak v oblasti veřejné správy se často jedná o efektivní poskytování služeb (Vodáková, 2013, s. 106). Některé metody z podnikatelské sféry lze uplatnit i v municipální sféře. Finanční analýza obsahuje také metody, jež odpovídají nepodnikatelskému prostředí, které je typické pro oblast samospráv. Mezi hlavní oblasti finanční analýzy ve sféře municipalit patří běžné hospodaření, investiční činnost a její financování a hospodaření s majetkem (Otrusinová a Kubíčková, 2011, s. 85).

Finanční analýza na úrovni municipálních jednotek slouží voleným orgánům k rozhodování a je také předpokladem pro využívání návratných zdrojů. Rovněž nelze opomenout problematiku vnitřní a vnější kontroly, jejímž předpokladem je právě finanční analýza (Peková, 2011, s. 233).

Mezi metody finanční analýzy se řadí elementární metody a vyšší metody. Elementární metody jsou založeny na základních aritmetických operacích, kterými se přetvářejí vstupní data. Výhodou elementárních metod je jednoduchost a nenáročnost výpočtu, dále využitelnost v praxi, kdy dané výsledky lze komparovat mezi výsledky podobných jednotek. Vyšší metody jsou založeny na náročnějších matematických operacích. Výhodou vyšších

metod je pozorování více souvislostí mezi proměnnými (Otrusínová a Kubíčková, 2011, s. 87–88).

3.1 Zdroje dat pro finanční analýzu

Úspěšnost finanční analýzy je determinována kvalitou vstupních informací. Základním zdrojem dat pro finanční analýzu jsou účetní výkazy. Jedná se o rozvahu, výkaz zisku a ztrát, výkaz peněžních toků, přehled o změnách vlastního kapitálu a přílohu (Knápková, Pavelková, Remeš a kol. 2017, s. 21). Z daných výkazů se tvoří účetní závěrka, kterou ÚJ sestavuje za účetní období a k rozvahovému dni. Účetní závěrka podává informace o hospodaření společnosti za dané období. Přehled o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu nejsou povinné pro všechny ÚJ. Pro účely finanční analýzy lze také čerpat z výročních zpráv, ze zpráv auditorů a podobně.

Na problematiku účetnictví územních samosprávných celků se vztahuje vyhláška č. 410/2009 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané ÚJ. Mezi vybrané účetní jednotky se dále řadí dobrovolné svazky obcí, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu (Česko, 2009).

Účetní výkazy lze dělit na finanční výkazy účetní a účetní výkazy vnitropodnikové. Finanční výkazy účetní jsou externí výkazy, jelikož jsou určeny pro externí uživatele. Jedná se o základ informací pro finanční analýzu. Výkazy vnitropodnikové nevycházejí z právní úpravy, nýbrž vnitřních potřeb organizace. Dané výkazy zpřesňují finanční analýzu (Růčková, 2021, s. 22).

Rozvaha obsahuje uspořádaný přehled aktiv a pasiv ÚJ. Jedná se o základní výkaz podniku. Z rozvahy lze získat informace o majetku ÚJ (aktiva) a zdrojů jeho financování (pasiva). Rozvaha se vztahuje k určitému datu a aktiva se musí rovnat pasivům (Knápková, Pavelková, Remeš a kol. 2017, s. 24). Rozvahu ÚSC tvoří stálá aktiva, oběžná aktiva, vlastní kapitál a cizí zdroje (Česko, 2009).

Výkaz zisku a ztráty je přehled o výnosech, nákladech a výsledku hospodaření za určité období. V tomto výkazu jsou tedy zachyceny výnosy a náklady, nikoli příjmy a výdaje (Kubíčková, 2021, s. 33). Výnosy jsou peněžní částky, které ÚJ získala ze své činnosti, bez ohledu na to, zda došlo v daném období k inkasu. Náklady jsou peněžní částky, jež ÚJ vynaložila na získání výnosů, bez ohledu na to, zda došlo v daném období k inkasu. Z hlediska druhového členění nákladů je příčinou sledování samotný druh nákladu, který byl

vynaložen. Účelové členění nákladů sleduje naopak příčinu vzniku nákladů (Knápková, Pavelková, Remeš a kol. 2017, s. 41). Položka výsledek hospodaření je rozdíl mezi náklady a výnosy. Výsledek hospodaření může být kladný (zisk) či záporný (ztráta). Zásadní rozdíl mezi rozvahou a výkazem zisku a ztráty je časové hledisko. Rozvaha zachycuje aktiva a pasiva k určitému okamžiku, zatímco výkaz zisku a ztráty obsahuje tokové veličiny k určitému časovému intervalu (Růčková, 2021, s. 35).

Autorky Otrusinová a Kubičková (2011, s. 89) uvádějí, že účetní výkazy rozvaha a výkaz zisku a ztráty jsou ve velké míře shodné ve veřejném i soukromém sektoru.

Přehled o peněžních tocích definuje výsledky podnikových aktivit na základě příjmů a výdajů. Obsahuje tedy skutečný peněžní pohyb za určité období. Výkaz přehled o peněžních tocích (cash flow) je vhodný k hodnocení finanční stability. Cash flow umožňuje také odhadnout schopnost podniku generovat peněžní toky v budoucnu a analyzovat vztahy mezi ziskovostí a peněžními toky (Máče, 2020, s. 78).

Přehled o změnách vlastního kapitálu obsahuje položky vlastního kapitálu a sleduje jejich dynamiku. Daný výkaz zachycuje operace, které mění velikost základního kapitálu a představuje také výkaz k pasivům v rozvaze (Růčková, 2021, s. 40).

Příloha slouží jako doplnění informací k ostatním částem účetní závěrky. Její uspořádání má závazný tabulkový vzor (Česko, 2009).

3.2 Metody finanční analýzy

Metody finanční analýzy závisí na zkoumaných ukazatelích. Standardně se ukazatele finanční analýzy dělí na absolutní, rozdílové a poměrové ukazatele. Absolutní ukazatele vycházejí přímo z účetních výkazů, kdy se posuzují jednotlivé položky. Ukazatele rozdílové se vypočítají jako rozdíl určité položky aktiv s určitou položkou pasiv. Nejpočetnější ukazatele jsou poměrové. Jedná se o podíl dvou položek, který se následně porovnává (Růčková, 2021, s. 46). Daná část kapitoly se týká horizontální a vertikální analýzy.

Horizontální analýza se zabývá změnami v čase absolutních (stavových) ukazatelů. Metoda horizontální analýzy popisuje hodnoty položek v účetních výkazech ve srovnání s předchozím obdobím, zobrazuje tedy určitou dynamiku vývoje. Vývoj může být vyjádřen (Otrusinová a Kubičková, 2011, s. 92–93):

- a) Absolutně – jedná se o rozdíl mezi hodnotami položky ve dvou obdobích, které po sobě následují.

- b) Procentuálně – tedy jako podíl změny na zvolené základně, které zpravidla reprezentuje minulé období.
- c) Indexově – pomocí indexů, kdy jako základ se nejčastěji bere hodnota ukazatele předchozího období.

Vertikální analýza představuje procentuální podíl jedné položky na celku. Ve více časových obdobích podává vertikální analýza informace o vývoji dané položky (Vodáková, 2013, s. 116). Vertikální analýza tedy rozebírá vnitřní strukturu absolutních ukazatelů. Jedná se zejména o komparaci jednotlivých položek účetních výkazů k celkové sumě aktiv či pasiv. V případě rozboru výkazu zisku a ztráty se jako základna volí celková výše výnosů či nákladů. Výhodou dané metody je možnost komparovat dané hodnoty s ostatními subjekty (Růčková, 2021, s. 48–49).

3.3 Poměrové ukazatele finanční analýzy

Poměrové ukazatele jsou základními nástroji finanční analýzy. Mezi výhody použití daných ukazatelů patří získání rychlého přehledu o finanční situaci v podniku a využití široké škály ukazatelů (Knápková, Pavelková, Remeš a kol. 2017, s. 87).

Z hlediska poměrových ukazatelů se nejčastěji využívají ukazatele likvidity, zadluženosti rentability, a aktivity (Máče, 2020, s. 103). Z hlediska finanční analýzy územních jednotek autorky Otrusinová a Kubíčková (2011, s. 112), dále také Vodáková (2013, s. 116), zdůrazňují ukazatel autarkie.

Ukazatele likvidity figurují v problematice plnění závazků. Likvidita je definována jako souhrn všech potenciale likvidních prostředků, které má jednotka k dispozici pro úhradu svých závazků (Máče, 2020, s. 104).

Běžná likvidita odpovídá na otázku, kolikrát je účetní jednotka schopna uspokojit věřitele, tedy kolikrát jsou oběžná aktiva vyšší než krátkodobé závazky, jak uvádí Máče (2020, s. 104) nebo Otrusinová a Kubíčková (2011, s. 99–100).

Běžná likvidita má však omezenou vypovídající hodnotu, jelikož oběžná aktiva zahrnují i málo likvidní položky. Proto ukazatel pohotovosti likvidity z objemu oběžných aktiv vylučuje zásoby jakožto nejméně likvidní položky (Knápková, Pavelková, Remeš a kol. 2017, s. 94).

Dle autora Máče (2020, s. 104–106) nebo Růčkové (2021, s. 60–61) okamžitá likvidita představuje nejužší a nejpřesnější ukazatel likvidity. Jedná se o poměr finančního majetku a krátkodobých závazků. Je poměřována tedy nejlikvidnější část aktiv.

Ukazatele zadluženosti informují o tom, v jaké míře subjekt používá závazky. Municipální jednotka se snaží nalézt optimální poměr mezi vlastním kapitálem a cizími zdroji při své ekonomické aktivitě (Vodáková, 2013, s. 119–120).

Mezi ukazatele zadluženosti patří ukazatel věřitelského rizika (ukazatel celkové zadluženosti), jenž vyjadřuje podíl cizích zdrojů na celkových aktivech. Dalším využívaným ukazatelem při analýze zadluženosti mezi subjekty veřejného sektoru je koeficient samofinancování, který vyjadřuje podíl vlastních zdrojů na celkových aktivech. Mezi další nejvyužívanější ukazatele zadluženosti patří ukazatel podílu cizího kapitálu na vlastním kapitálu (Otrusinová a Kubičková, 2011, s. 104).

Kolektiv autorů Lee, Johnson a Joyce uvádí (2013, s. 470), že aby mohla municipalita dluh efektivně řídit, tak musí být výše dluhu únosná pro budoucnost. Respektive celkový dluh má představovat takový objem závazků, který nenaruší budoucí financování provozu obce a jejích investic.

Ukazatel rentability se vztahuje k výkonnosti subjektu. Rentabilita znamená obecně schopnost dosahovat zisk a zhodnocovat vložená aktiva. Daný ukazatel poměruje určitou kategorii zisku k jiné hodnotě, v podobě například celkových aktiv, vlastního kapitálu a tržeb (Vodáková, 2013, s. 126).

Mezi nejčastěji používaný ukazatel rentability patří rentabilita celkových aktiv, která vypovídá o efektivitě využití aktiv. Dalším často používaným ukazatelem je rentabilita vlastního kapitálu. Pomocí tohoto ukazatele vlastníci zjišťují, zda je jejich kapitál dostatečně výnosný (Máče, 2020, s. 110). Dále je hodně využíván ukazatel rentabilita tržeb (podíl zisku na tržbách), jenž posuzuje efektivitu tržeb. Ve veřejném sektoru je daný ukazatel vhodný ke srovnání mezi jednotlivými subjekty (např. obcemi či příspěvkovými organizacemi).

Autorky Otrusinová a Kubičková (2011, s. 112) nebo Vodáková (2013, s. 125) zdůrazňují nižší význam ukazatele rentability ve veřejném sektoru, neboť cílem veřejného sektoru není tvorba zisku, avšak ve veřejném sektoru je často nezbytné kontrolovat efektivitu vynaložených prostředků a k tomu se využívá právě ukazatel rentability.

Ukazatele aktivity vypovídají o intenzitě využití forem majetku. K výpočtu se většinou využívají údaje o dosažených tržbách či výnosech k zobrazení přeměny nepeněžní formy do peněžní (Otrusinová a Kubičková, 2011, s. 106). Ukazatele aktivity většinou zobrazují počet obrátek složek zdrojů či dobu obratu. Doba obratu je doba vázanosti peněz v určité položce aktiv. Rychlost obratu lze chápat jako počet obrátek za určitý časový interval

(Růčková, 2021, s. 75). Autorky Otrusinová a Kubíčková (2011, s. 114) doporučují ve veřejném sektoru využít ukazatel obrat kapitálu, míru vázanosti stálých aktiv ve výnosech, dobu obratu pohledávek, rychlost obratu zásob a poměr doby obratu krátkodobých pohledávek a krátkodobých závazků.

Ukazatel autarkie je typickým ukazatelem pro oblast municipalit. V komerční sféře se tento ukazatel standardně nepoužívá. Jedná se o vztah mezi výnosy a náklady či příjmy a výdaji (Vodáková, 2013, s. 129). Vypočítá se například jako podíl mezi výnosy z hlavní činnosti a náklady na hlavní činnost. Zobrazuje tedy míru soběstačnosti jednotky. Hodnota ukazatele autarkie by měla dosahovat vyšších hodnot než 1, v takovém případě výnosy převyšují náklady (Otrusinová a Kubíčková, 2011, s. 112).

Autoři, od kterých bylo čerpáno pro tuto kapitolu, často uvádí i doporučené hodnoty jednotlivých ukazatelů. Je však třeba počítat se specifiky municipálních jednotek či jejich firem, o kterých hovoří například autorky Otrusinová a Kubíčková (2011, s. 110–111) či Vodáková (2013, s. 111–113).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA MĚSTA KROMĚŘÍŽ

Město Kroměříž se nachází ve východní části České republiky, ve střední části Moravy, ve Zlínském kraji. Historický vývoj určil výhodnou polohu města, jelikož se město Kroměříž nachází v domnělém trojúhelníku mezi statutárními městy Olomouc, Zlín a Brno.

K 31. 12. 2022 činí katastrální výměra města 5 097,5 hektarů, přičemž více než polovinu plochy území tvoří zemědělská půda (Veřejná databáze, 2023a). Samotná Kroměříž je vystavěna na 1 775 hektarech. Město Kroměříž je obcí s rozšířenou působností a k městu je také připojeno deset městských částí, jež byly v minulosti samostatné zemědělské vesnice. Kroměříž je druhým největším městem Zlínského kraje a 38. největším městem v České republice.

4.1 Historie

Turistická atraktivita města Kroměříž je determinována zejména historickým vývojem minulého tisíciletí. Nepříliš významné zásahy urbanismu zanechaly městu dodnes historickou esenci. Autorka Chybová (2009, s. 9) uvádí, že Kroměříž bývala součástí významné obchodní Jantarové stezky a díky ní získalo město významnou roli historického jádra Moravy. Jantarová stezka vedla od Baltského moře až po jih Itálie. Město je bohaté na archeologické nálezy z různých dob, které mohou občané vidět v Muzeu Kroměřížska.

Původ názvu města Kroměříž pochází ze začátku 12. století. Samotný význam názvu je původem slovanské jméno patronymické, odvozené od rodového jména Kroměžir. První historická zpráva se datuje k roku 1110. Do té doby bylo město pouhou vsí, kde se nacházelo mýto na mostě přes řeku Moravu a soustava krčem. Danou ves koupil Jan II. zvaný břichatý za 300 hřiven od olomouckého knížete Otty Černého (Peřinka, 1913, s. 5–7). Město bylo spravováno olomouckými biskupy dále po celá staletí.

Díky Brunovi ze Schauenburgu se z osady stalo gotické město. Ve 13. století byl vystavěn gotický hrad a renesanční zámek (Peřinka, 1948, s. 11–13). Díky šikovné správě město vzkvétalo. Biskup Bruno je považován zakladatele města a byl pochován v chrámu sv. Mořice, který nechal vystavět (Peřinka, 1948, s. 28). Rozvoj města byl dramaticky narušen ke konci třicetileté války v roce 1643, kdy bylo město dobyto a vyplněno švédským generálem Torstenonem.

Ve druhé polovině 17. století však došlo k obdivuhodnému rozvoji města díky biskupovi Karlu II. z Liechtensteinu-Castelcornu. Dané období bylo pro Kroměříž historicky

nejúspěšnější. Biskup Karel II. z Liechtensteinu-Castelcornu nechal v tomto období vystavět některá významná sídla, hradby a zahrady, které jsou dnes v Kroměříži centrem turistických návštěv (Město Kroměříž, 2023a).

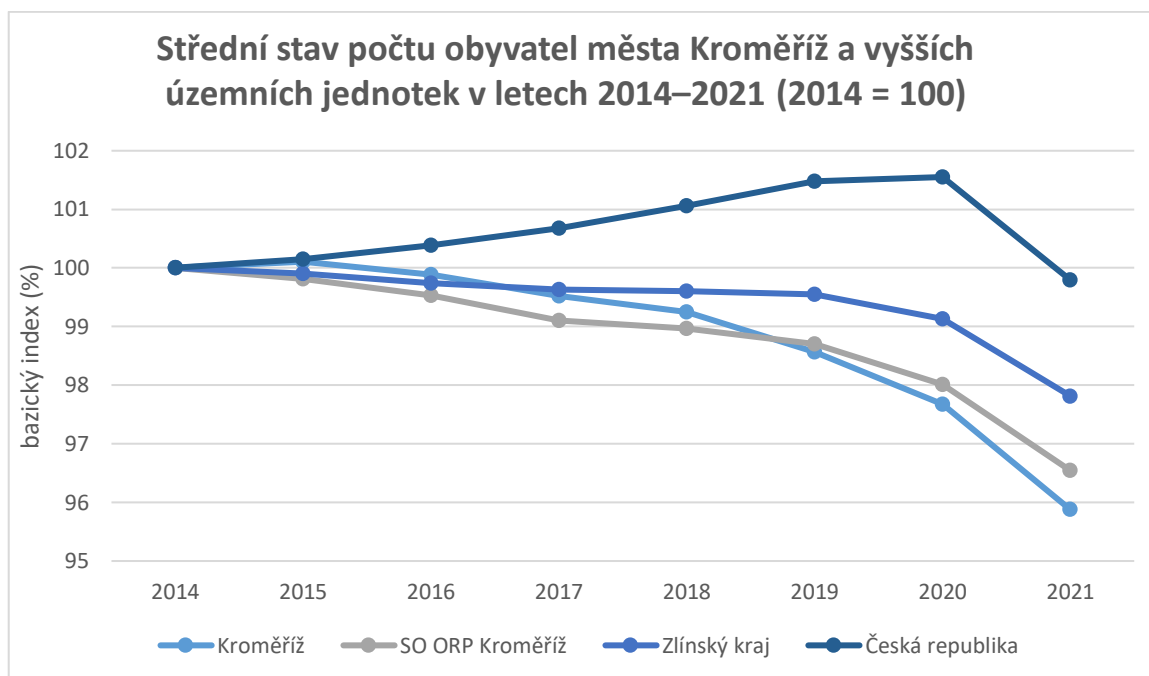
Zajímavým obdobím pro město byl nepochybně revoluční rok 1848, kdy v Kroměříži zasedal ústavodárný Říšský sněm. Dubnová ústava zakotvila vznik Říšského sněmu, který původně zasedal ve Vídni, ale díky rozkladu absolutistického systému zasedal od listopadu roku 1848 do března roku 1849 v Kroměříži, kdy byl rozehán (Urban, 1998, s. 11–14). Období národního obrození představovalo pro Kroměříž jedno z nejúspěšnějších období a město patřilo mezi nejbohatší města na Moravě.

Z hlediska druhé světové války bylo město plně osvobozeno od nacistů Královskou rumunskou armádou a 1. československým armádním sborem, jenž bojoval po boku Rudé armády, 6. května 1945. Boje se neobešly bez poničení některých památek, jako byla například zámecká věž, která utrpěla požár. Osvoboditelé jsou pochováni na místním hřbitově (Město Kroměříž, 2023a). V roce 1998 byly zapsány na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO arcibiskupský zámek a zahrady.

4.2 Demografie

Z Historického lexikonu obcí České republiky od Českého statistického úřadu (ČSÚ) (2015, s. 3) je patrné, že počet obyvatel ve městě Kroměříž stoupal až k roku 2001, kdy bylo ve městě zaznamenáno 29 228 obyvatel. První zaznamenané sčítání lidu města proběhlo na základě říšského zákona Rakouska-Uherska v roce 1869. Kroměříž tehdy čítala bezmála 9 200 obyvatel. K 31. 12. roku 2022 ve městě žilo 27 838 obyvatel (s trvalým pobytem) (Veřejná databáze, 2023c).

Vývoj počtu obyvatel s trvalým pobytem je ve městě Kroměříž dlouhodobě klesající. Z *grafu č. 3* níže je zřejmé, že daný klesající trend je možné pozorovat i ve správním obvodu ORP Kroměříž i ve Zlínském kraji. Naopak trend vývoje počtu obyvatel České republiky byl výrazně odlišný. Úbytek obyvatelstva je tedy patrný v celém regionu Zlínského kraje. V posledním zaznamenaném roce, 2021, je patrný propad u všech zobrazených územních jednotek. V případě České republiky uvádí ČSÚ mezi hlavní determinanty vývoje počtu obyvatel například rekordní počet zemřelých, jež byl dosud nejvyšší od druhé světové války (ČSÚ, 2022b). Počet obyvatel bude v roce 2022 zcela jistě ovlivněn válečnými uprchlíky z Ukrajiny, jelikož dočasnou ochranu v České republice získalo k 31. 12. 2022 přes 473 tisíc ukrajinských uprchlíků (ČTK, 2023a).

Graf 3 Střední stav počtu obyvatel města Kroměříž a vyšších územních jednotek v letech 2014–2021 (2014 = 100) (Veřejná databáze, 2023b, vlastní zpracování)

Níže uvedená *tabulka č. 1* vysvětluje pohyby obyvatelstva v letech 2014–2021. Z tabulky je patrné, že obyvatelstvo města se snižuje převážně přirozenou změnou. Zejména od roku 2019 do roku 2021 je možné pozorovat vyšší přirozený úbytek i úbytek stěhováním. Průměrný úbytek obyvatel je za sledované období přes 95 osob. Přirozený úbytek v období 2020–2021 byl zvýšen zejména z důvodu nemoci covid-19, které v daném období podlehl 130 obyvatel města Kroměříž (více než 10 % podílu na celkové úmrtnosti) (ČSÚ, 2023c).

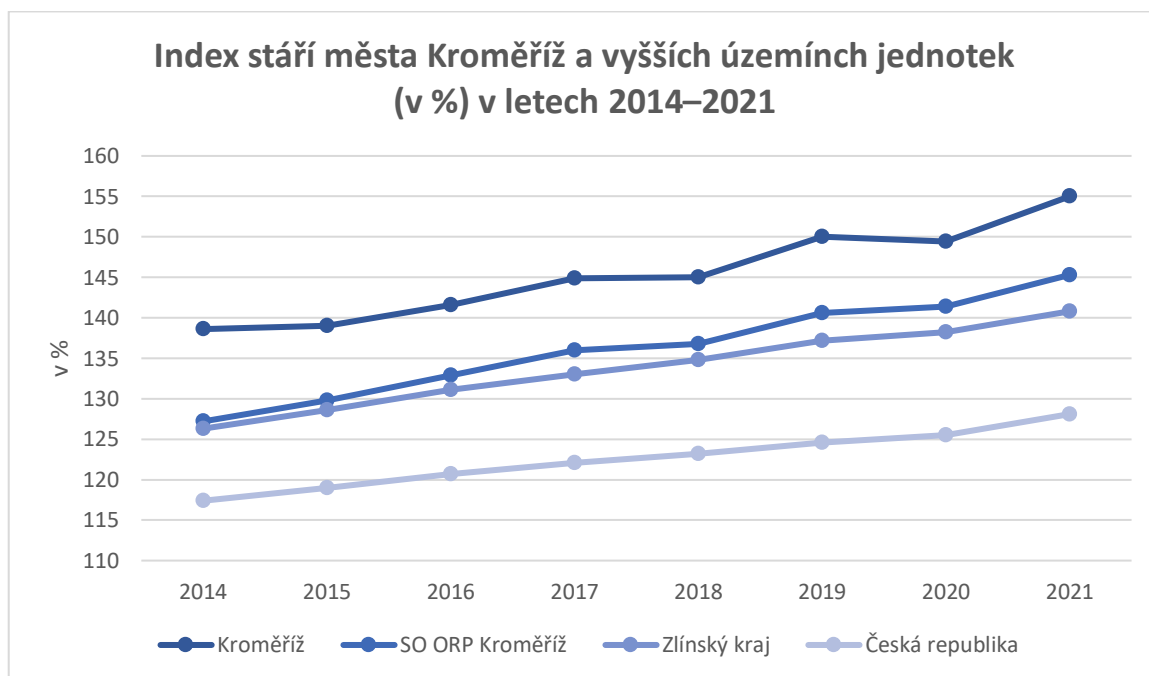
Z Demografické ročenky měst od ČSÚ (2022c) je zřejmé, že migrační saldo ovlivňuje nejvíce věková kohorta 15–64 let, zejména mužská populace. Kladné saldo migrace je možné sledovat v daném období pouze u kohorty obyvatel 65 let a více. Migrační saldo bylo v absolutní výši kladné v období 2012–2015, a to zejména v ženské populaci.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Přirozený přírůstek/úbytek	-28	-45	-51	-89	-81	-71	-160	-158
Přírůstek/úbytek stěhováním	142	76	-13	-16	0	-125	-100	-42
Celkový přírůstek/úbytek	114	31	-64	-105	-81	-196	-260	-200

Tabulka 1 Pohyb obyvatelstva ve městě Kroměříž v letech 2014–2021 (Veřejná databáze, 2023d, vlastní zpracování)

Z hlediska struktury obyvatelstva je nejvíce zastoupenou produkční skupinou věková kohorta 15–64 let (61,86 %). Občanů města v předproduktivním věku (0–14 let) je 14,95 %. Téměř 24 % obyvatel města tvoří senioři. Z pohledu vývoje je zřejmé, že daná věková skupina každoročně zvyšuje podíl na celkovém počtu obyvatel. Například v roce 2010 tvořila věková skupina 65 let a více 17,4 % podílu na celkovém počtu obyvatel (Veřejná databáze, 2023e).

Níže uvedený *graf č. 4* zobrazuje index stáří. Index stáří poměruje zastoupení předproduktivních (0–14 let) a postproduktivních (65 let a více) složek obyvatelstva. Z grafu je patrné, že ve všech územních jednotkách je možné pozorovat trend stárnutí obyvatelstva. Město Kroměříž má daný index ve sledovaném období nejvyšší ze všech vybraných územních jednotek. Průměrný věk obyvatel například správního obvodu ORP Kroměříž je nižší než průměrný věk obyvatel města Kroměříž. Daný trend se pojí se zvyšujícím tlakem na sociální služby, potažmo seniorskou politiku celkově.

Graf 4 Index stáří města Kroměříž a vyšších územních jednotek (v %) v letech 2014–2021

(Veřejná databáze, 2023f)

4.3 Obecní správa

Město Kroměříž je obcí s rozšířenou působností, do jehož obvodu spadá 46 obcí. Z hlediska počtu obyvatel se jedná o čtvrtý nejvyšší správní obvod v kraji (ČSÚ, 2014). Pro obce v obvodu městský úřad (MÚ) vykonává přenesenou působnost. Město Kroměříž je také okresní město, v jehož obvodu se nachází 79 obcí. K 31. 12. 2021 bylo v okrese evidováno 103 445 obyvatel, což je 18 % z celkového počtu obyvatel ve Zlínském kraji (ČSÚ, 2023).

Město Kroměříž z hlediska kategorie počtu obyvatel v zákoně o obcích spadá do kategorie 10 000 až 50 000 obyvatel. Dle zákona o obcích může být počet zastupitelů ve městě Kroměříž mezi 15 až 35 členy (ČESKO, 2000a). Předchozí členové zastupitelstva se rozhodli pro zachování 27 členů, kteří byli zvoleni v komunálních volbách 24. září 2022. Kromě povinně zřízovaného kontrolního a finančního výboru jsou zřízeny zastupitelstvem i osadní výbory pro každou místní část. Výkonným orgánem obce je rada, která čítá devět členů. Rada města zřídila 14 komisí. Město Kroměříž zastupuje starosta města, kterým je t. č. Mgr. Tomáš Opatrný. Agenda městského úřadu je rozdělena do 15 odborů, jež jsou rozděleny do šesti budov. Tajemník městského úřadu a vedení města sídlí v radnici na Velkém náměstí (Město Kroměříž, 2023b).

Ve městě se nachází řada zřízovaných příspěvkových organizací městem Kroměříž. Jedná se o soustavu mateřských školek a základních škol, dále se jedná o kulturní, sportovní a sociální příspěvkové organizace. Město Kroměříž založilo také některé obchodní společnosti, a to například Kroměřížské technické služby, s. r. o. a Biopas, spol. s r. o. (Kroměříž, 2023c).

5 ANALÝZA ROZPOČTŮ MĚSTA KROMĚŘÍŽ

Tato kapitola se týká vývoje rozpočtového salda, provozního salda a investiční aktivity. Pro tuto kapitolu bylo čerpáno zejména z aplikace Monitoru státní pokladny, závěrečných účtů města Kroměříž a informací, jež poskytl MÚ Kroměříž. Bylo vybráno období od roku 2017 do roku 2022. Období tedy reflektuje ekonomickou konjunkturu, změny v RUD, pandemii onemocnění covidu-19 a také období roku 2022, jež s sebou přineslo výrazné zdražení komodit. Dané období obsahuje údaje skutečného plnění. Vývoj rozpočtového salda je také doplněn o schválený rozpočet na rok 2023. Kapitola obsahuje také údaje o vývoji provozního salda, finanční stability a investiční aktivity. Součástí kapitoly je také srovnání rozpočtového salda, provozního salda a investiční aktivity s ORP ve Zlínském kraji.

5.1 Vývoj rozpočtového salda

V rámci celého sledovaného období zastupitelé počítali s deficitním rozpočtem (výjimkou je rok 2019, kdy zastupitelé schválili vyrovnaný rozpočet). Ve sledovaném období dosahovalo město Kroměříž od roku 2017 do roku 2020 přebytkového rozpočtu. Největší přebytek byl zaznamenán v roce 2018 ve výši 54,1 mil. Kč. První schodkový rozpočet po více než deseti letech byl zaznamenán v roce 2021, kdy se zároveň jednalo o rekordní schodek ve výši 109,9 mil. Kč. Zmíněný schodek zastupitelé předpovídali, v daném roce byly skutečné příjmy od předpokládaných naplněny z 95 %, stejně jako výdaje (Město Kroměříž, 2022). Rozpočtový deficit souvisel se zvýšenou investiční aktivitou, která je patrna dále v *tabulce č. 4*. Oproti předchozím letům je patrná výrazně stoupající tendence výdajů v roce 2021. Objem výdajů byl ovlivněn tedy kapitálovými výdaji, dále také růstem cenové hladiny za poptávané a nakupované služby a sociálními transfery. Trend zvyšování provozních výdajů negativně ovlivňuje provozní saldo, tedy i prostor k realizaci nových investic v budoucnu. Z *tabulky č. 2* je zřejmé, že k 31. 12. 2022 je rovněž evidováno záporné saldo ve výši 13,4 mil. Kč. Objem schodků v obou letech nebyl kryt úvěrem, nýbrž přebytky z předchozích let.

Položka financování je kladná v letech, kdy byl zaznamenán schodek rozpočtu (2021–2022) a záporná, když byl rozpočet v přebytku (2017–2020). Vybrané schodky rozpočtu byly financovány z vlastních zdrojů. Položka financování obsahuje také uhrazené splátky, kdy město Kroměříž uhradilo v roce 2021 i 2022 splátku dlouhodobých úvěrů ve výši 4,36 mil. Kč.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Příjmy (v tis. Kč)	568 414	647 064	701 625	758 343	825 838	862 809
Výdaje (v tis. Kč)	533 045	592 915	670 633	713 657	935 784	876 242
Saldo (v tis. Kč)	35 369	54 149	30 992	44 686	-109 946	-13 433
Financování (v tis. Kč)	-35 369	-54 149	-30 992	-44 686	109 946	13 433

Tabulka 2 Vývoj rozpočtového salda města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022

(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Zastupitelé města Kroměříž schválili na rok 2023 schodkový rozpočet s celkovými příjmy 950,2 mil. Kč, výdaji 1 040,9 mil. Kč a celkovým schodkem 90,7 mil. Kč. Nejedná se tedy o skutečné plnění, v průběhu roku bude pravděpodobně provedeno několik rozpočtových opatření. Výdaje, které ve schváleném rozpočtu převyšují 1 mld. Kč, obsahují několik investičních záměrů. Město v roce 2023 počítá například s významnou investicí do rekonstrukce bývalé ubytovny, ze které se stane polyfunkční dům.

5.2 Vývoj provozního salda, finanční stability a investiční aktivity

Další část kapitoly se věnuje schopnosti rozpočtu generovat přebytek (provoznímu saldu) a investiční aktivitě města Kroměříž.

Provozní saldo je elementárním ukazatelem finančního zdraví obcí. Jedná se o rozdíl mezi běžnými příjmy a běžnými výdaji. Běžné příjmy jsou očištěny o kapitálové příjmy a investiční transfery. Cíl tohoto ukazatele je posouzení finančního zdraví obce. Sledováním vývoje tohoto ukazatele je možné predikovat například neinvestiční finanční náročnost obce a budoucí investiční záměry. Kladná hodnota tohoto ukazatele značí dobré hospodaření obce (MFČR, 2018). V takovém případě dokáže obec obsluhovat běžné výdaje na základě běžných příjmů, tedy bez nutnosti prodávat majetek a podobně. Ideální hodnota ukazatele by měla dosahovat hodnot okolo 20–25 % běžných příjmů, ale například autor Pavlas (2015, s. 13) doporučuje výši přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech ve výši 10 % a výše. Rovněž však zdůrazňuje sledování vývoje daného ukazatele k posouzení trendu.

Provoznímu saldu se věnuje *tabulka č. 3*. Na první pohled je patrné, že nejvyšší hodnoty byly zaznamenány v letech 2017–2020, s nejvyšší hodnotou 123,8 mil. Kč v roce 2019. Hodnoty ve všech letech nedosahují 20 %, tudíž lze konstatovat, že rozpočtové hospodaření je v daných letech uspokojivé, nicméně je důležité věnovat pozornost případnému dalšímu navýšení běžných výdajů. Nejnižší hodnota provozního salda byla zaznamenána v roce

2021, dosahovala 8,55 % běžných příjmů. Příčinu lze nalézt v oblasti neinvestičních transferů veřejným subjektům, neinvestičních nákupů například v podobě výdajů za energii, vodu a plyn nebo se také jedná o výdaje na odpadové hospodářství (odp. h.). K 31. 12. 2022 činí provozní saldo hodnoty 12,63 % běžných příjmů. Došlo k mírnému navýšení, které způsobil růst běžných příjmů a částečné snížení provozní stránky výdajů. V dalších letech lze doporučit klást důraz na další snížení běžných výdajů.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Běžné příjmy (v tis. Kč)	560 758	636 676	700 584	727 544	788 439	809 552
Běžné výdaje (v tis. Kč)	472 314	540 636	576 758	620 336	721 022	707 304
Provozní saldo (v tis. Kč)	88 444	96 040	123 826	107 208	67 417	102 248
Provozní saldo (v %)	15,77	15,14	17,67	14,74	8,55	12,63

Tabulka 3 Vývoj provozního salda města Kroměříž (v %) v letech 2017–2022

(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Ukazatel finanční stability hodnotí strukturu příjmů s ohledem na stabilitu a pravidelnost plnění celkových příjmů. Vyšší hodnoty ukazatele značí nezávislost municipality na mimořádných příjmech. Jedná se o podíl běžných příjmů a celkových příjmů. Ukazatel je součástí informativních ukazatelů SIMU. Ve sledovaném období dosahoval ukazatel hodnot 94–99,9 %. K 31. 12. 2022 je evidována hodnota ukazatele finanční stability na 94 %, což značí stále vysokou nezávislost na mimořádných příjmech, jako jsou například kapitálové příjmy. Nejvyšší hodnotu ukazatel zaznamenal v roce 2019 (99,9 %). Mírný pokles v letech 2020–2022 souvisí s kapitálovými příjmy, které byly v daném období vyšší, jak zobrazuje *tabulka č. 11* v další kapitole.

Investiční aktivita je ukazatel, jenž hodnotí míru investic obcí v závislosti na obecních výdajích. Jedná se o podíl kapitálových výdajů na celkových výdajích. Podává tedy informace o tom, zda obec dostatečně investuje a jaký objem výdajů je použit na provoz. Literatura, ale i praxe ratingových agentur, uvádí u středních měst doporučenou hodnotu ukazatele investiční aktivity vyšší jako 20 % (Pavlas, 2015, s. 9–10).

Tabulka č. 4 níže vyjadřuje kolísavé hodnoty investiční aktivity. Kromě roku 2018 vykázalo město Kroměříž hodnotu investiční aktivity vyšší než 10 % ve všech sledovaných letech. Hodnotu nad 20 % ukazatel zaznamenal v roce 2021 a blízko 20 % byl také v roce 2022. V období 2021–2022 byly kapitálové výdaje v souhrnu vyšší než v období 2017–2020. V letech 2021 a 2022 byl zaznamenán také schodek rozpočtu (viz *tabulka č. 2*), který

souvisel mimo jiné s investiční aktivitou. Hodnoty investiční aktivity jsou ovlivněny také výší běžných výdajů, které byly v roce 2021 razantně zvýšeny oproti předchozímu roku. Kromě zmíněného rostoucího trendu růstu běžných výdajů lze také pozorovat poměrně nízký objem kapitálových výdajů v období 2017–2020, kdy nejvyšší hodnoty dosáhly v roce 2019. Z dat Monitoru státní pokladny je patrné, že město Kroměříž vydalo na kapitálové výdaje na obyvatele v letech 2017–2020 značně méně prostředků než většina ORP ve Zlínském kraji, což tedy souvisí s nižšími hodnotami ukazatele investiční aktivity v daných letech.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Výdaje (v tis. Kč)	533 045	592 915	670 633	713 657	935 785	876 241
Kapitálové výdaje (v tis. Kč)	60 731	52 279	93 875	93 321	214 763	168 937
Investiční aktivita (v %)	11,39	8,82	14	13,1	22,95	19,23

Tabulka 4 Vývoj investiční aktivity města Kroměříž (v %) v letech 2017–2022

(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

5.3 Porovnání vybraných ukazatelů rozpočtů s ORP ve Zlínském kraji

Rozpočtové hospodaření města Kroměříž je vhodné dále komparovat s ostatními ORP ve Zlínském kraji. Je žádoucí porovnat vývoj salda rozpočtu, provozní saldo a investiční aktivitu ke zjištění, zda souhlasí s trendem, který vykazuje město Kroměříž. Kromě zjištění trendu je komparace výhodná vzhledem k diferenciaci, jež je determinována například výší daňových příjmů, které pramení z přerozdělení RUD.

Porovnání salda rozpočtu, provozního salda a investiční aktivity se věnuje *tabulka č. 5*. Z hlediska salda rozpočtu je patrné, že město Kroměříž hospodařilo v roce 2021 s největším schodkem rozpočtu, a to i v přepočtu na obyvatele. Další schodek rozpočtu byl zaznamenán pouze ve městě Holešov a Otrokovice. Největší přebytek zaznamenalo v roce 2021 statutární město Zlín. Období roku 2021 předcházela řada let, kdy byly ve vybraných obcích schodkové rozpočty spíše výjimkou. V roce 2022 byl zaznamenán schodek v dalších 8 ORP ve Zlínském kraji. S největším schodkem hospodařilo statutární město Zlín. Město Kroměříž v daném roce zaznamenalo jeden z nejmenších schodků na obyvatele.

Provozní saldo se u většiny ORP ve Zlínském kraji v roce 2021–2022 pohybuje okolo či nad 20 % běžných příjmů. Město Kroměříž má ve sledovaném období saldo viditelně nižší než všechny uvedené ORP. Nejvyšší saldo zaznamenalo město Holešov v roce 2022

(36,75 %). Průměrná hodnota podílu provozního salda k běžným příjmům činila v roce 2022 přes 22 %.

Město Holešov také masivně investovalo, o čemž svědčí investiční aktivita v roce 2022 a také záporné saldo rozpočtu v daném roce, které bylo na počet obyvatel přehledně nejvyšší. V období 2021–2022 se investiční aktivita města Kroměříž pohybovala víceméně v doporučených hodnotách (20 % a více). Ve většině ostatních měst je možné pozorovat kolísavé hodnoty. Stablní hodnoty investiční aktivity vykazovalo v daném období například město Vsetín a Valašské Meziříčí. Průměrná hodnota ukazatele investiční aktivity k 31. 12. 2022 činila poměrně vysoký podíl 29,1 %.

Město	Saldo rozpočtu (v tis. Kč)		Provozní saldo (v %)		Investiční aktivita (v %)	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Kroměříž	-109 946	-13 433	8,55	12,63	22,95	19,23
Bystřice pod Hostýnem	29 553	-15 220	25,74	28,59	18,31	40,06
Holešov	-1 326	-84 254	20,75	36,75	25,5	52,25
Luhačovice	9 092	20 202	21,63	30,86	20,79	33,09
Otrokovice	-27 273	-9 400	15,38	14,11	20,85	21,87
Rožnov pod Radhoštěm	30 082	-23 777	18,33	17,41	12,6	24,03
Uherské Hradiště	97 984	98 629	19,24	19,73	12,09	15,49
Uherský Brod	69 446	-1 681	24,92	23,42	26,11	27,9
Vlašské Klobouky	11 463	9 399	24,52	24,84	32,63	32,7
Valašské Meziříčí	39 570	33 551	23,29	25,66	19,53	24,09
Vizovice	16 250	-732	17,26	27,44	9,45	33,52
Vsetín	2 773	-13 015	22,63	19,74	25,38	22,01
Zlín	148 383	-204 891	19,27	16,84	17,15	32,18

Tabulka 5 Vývoj vybraných ukazatelů rozpočtů města Kroměříž a ORP ve Zlínském kraji od roku 2021 do roku 2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

5.4 Zhodnocení analýzy rozpočtů města Kroměříž

Město Kroměříž dlouhodobě vykazovalo přebytkový rozpočet. První schodek byl ve sledovaném období zaznamenán v roce 2021. Jednalo se o rekordní schodek města ve velikosti 109,9 mil. Kč. Další schodek byl zaznamenán v roce 2022 a rovněž zastupitelé města schválili schodkový rozpočet také na rok 2023. V obou letech (2021–2022) výrazně pokleslo provozní saldo rozpočtu, o kterém pojednává *tabulka č. 3*.

Provozní saldo vykazuje ve všech sledovaných letech hodnoty pod 20 % běžných příjmů, nicméně ve většině let jsou evidovány hodnoty provozního salda nad 10 %, což je dle autora Pavlase (2015, s. 13) hodnoceno jako dobré. Jedním z důvodů bylo poměrně razantní zvýšení běžných výdajů v roce 2021 (oproti roku 2020 se jednalo o nárůst 31 %). Mezi hlavní položky, které determinovaly zvýšení běžných výdajů, se řadí neinvestiční transfery zřízeným organizacím, výdaje na energie, vodu a plyn a také výdaje odp. h.

Schodek v roce 2021 i 2022 ovlivňují také kapitálové výdaje. V daných letech město realizovalo několik významných investičních projektů, což je reflektováno v ukazateli investiční aktivity. Od roku 2017 do roku 2020 vykazoval ukazatel hodnot 11,39–14 %. V roce 2021 se hodnoty pohybovaly okolo 20 %, což souvisí s celkovou velikostí kapitálových výdajů, která byla v daných letech nejvyšší ve sledovaném období. Ukazatel investiční aktivity se tak v roce 2021 a 2022 dostal do hodnot, které doporučuje literatura.

Pokud jsou vybrané ukazatele porovnány v rámci ORP ve Zlínském kraji, tak je z *tabulky* č. 5 zřejmé, že město Kroměříž vykázalo v roce 2021 nejvyšší schodek. Za rok 2022 však vykázala schodek většina obcí a z pohledu rozpočtového salda na obyvatele vykázalo město Kroměříž jeden z nejnižších schodků (u obcí, které zaznamenaly schodek rozpočtu). Zajímavé je porovnání provozního salda, kdy město Kroměříž vykazuje výrazně nižší hodnoty než ORP ve Zlínském kraji. Ukazatel investiční aktivity má město Kroměříž v letech 2021–2022 v doporučených hodnotách, které se blíží průměru mezi ORP ve Zlínském kraji.

Hlavní zjištění:

- rozpočtový přebytek ve sledovaných letech 2017–2020,
- město má na běžném účtu nakumulované přebytky z předchozích let,
- nejvyšší rozpočtový schodek v roce 2021 byl ve výši 109,9 mil. Kč,
- plánovaný schodek na rok 2023 je ve výši 90,7 mil. Kč,
- mezi srovnávanými ORP ve Zlínském kraji má město Kroměříž poměrně nízké provozní saldo,
- vysoká finanční stabilita obce,
- ukazatel investiční aktivity vykazoval v letech 2017–2020 nízké hodnoty.

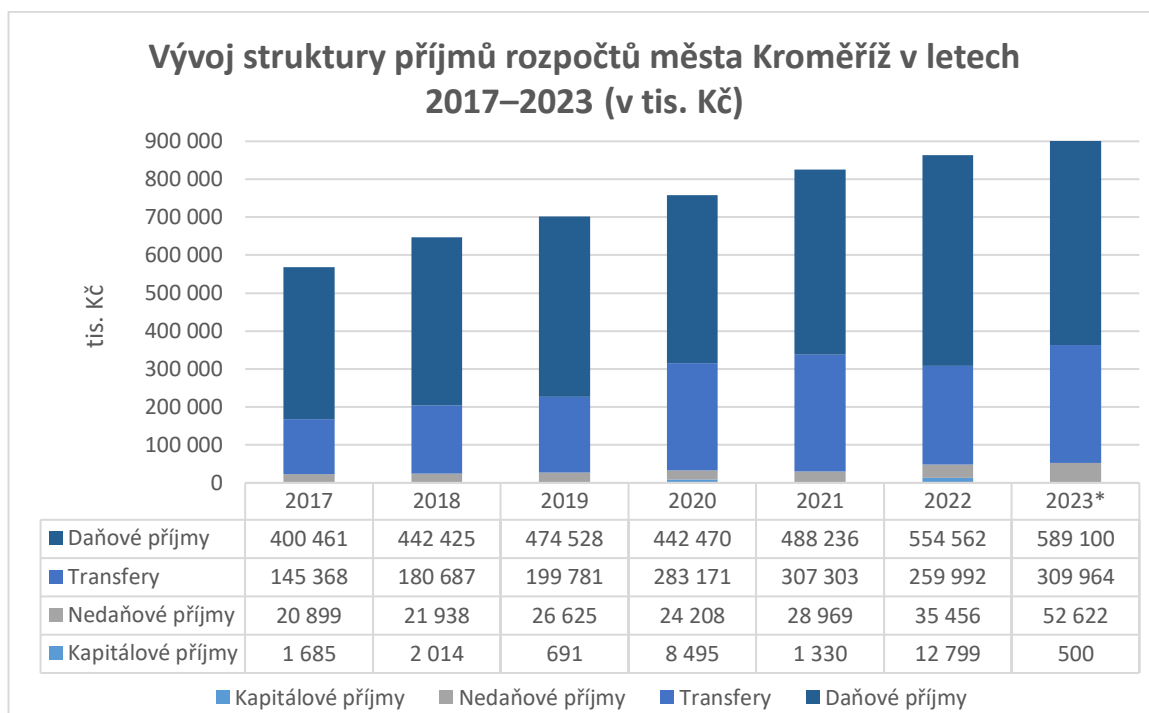
6 ANALÝZA ROZPOČTOVÝCH PŘÍJMŮ MĚSTA KROMĚŘÍŽ

Tato kapitola se týká analýzy příjmové stránky rozpočtu města Kroměříž. Pro tuto kapitolu bylo čerpáno z aplikace Monitor státní pokladny a informací z MÚ Kroměříž. Součástí kapitoly je analýza příjmů dle druhového členění. Bylo vybráno období 2017–2022, aby reflektovalo určitý vývoj, který byl dán například změnami v RUD. Dané období obsahuje údaje skutečného čerpání. Do vývoje struktury celkových příjmů rozpočtů města Kroměříž byl zařazen také schválený rozpočet na rok 2023, který vychází zejména z rozpočtového výhledu města Kroměříž na roky 2022–2025. Část této kapitoly se také věnuje porovnání vybraných složek příjmů s ostatními ORP ve Zlínském kraji. Jedná se zejména o příjmy, které mohou obce ovlivnit a nesouvisí například s podílem na státem vybraných daních, jako jsou daňové příjmy v užším slova smyslu.

Graf č. 5 poukazuje na vývoj a strukturu celkových příjmů rozpočtů města Kroměříž v letech 2017–2023. V posledním roce, 2023, figurují příjmy na základě schváleného rozpočtu, tudíž lze předpokládat určité změny. Například v roce 2022 byly skutečné příjmy vyšší o 3,4 % než schválené.

Největší část příjmů tvoří tedy daňové příjmy. Druhou největší položkou příjmů je položka transferů, která v daném období dosahuje průměrně 229 mil. Kč. Realizovaný ekonomický potenciál obce se řadí do nedaňových příjmů, jež dosahují okolo 3–4 % celkových příjmů. Nejmenší položku, ale také zároveň nejvíce volatilní, představují kapitálové příjmy, které dosáhly nejvyšší hodnoty v roce 2021.

Z *grafu č. 5* je patrný trend zvyšování příjmové stránky obcí v České republice, jenž souvisí mimo jiné se změnami v koeficientu v RUD ve prospěch samospráv. Daný koeficient se týká velké části kategorie daňových příjmů (dle druhového členění se jedná o Třidu 1). Daňové příjmy vykazovaly rostoucí hodnoty ve všech letech, kromě roku 2020, kdy byl jejich výpadek sanován kompenzačním bonusem v podobě transferů. Rostoucí tendenci je možné pozorovat také v případě transferů, kdy nejrazantnější zvýšení této položky se eviduje v letech 2020–2021, které byly ovlivněny pandemií onemocnění covidu-19. Oproti roku 2019 byly transfery v roce 2020 vyšší o 83,4 mil. Kč, a dopomohly tak rozpočtu k dosažení přebytku, navzdory schválenému rozpočtu, který počítal s celkovým schodkem ve výši 111,9 mil. Kč. Celkově rozpočet obdržel v roce 2022 o 257,4 mil Kč více prostředků než v roce 2017.

Graf 5 Vývoj struktury příjmů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2023

(Monitor, ©2023, Město Kroměříž, 2022b, vlastní zpracování)

6.1 Daňové příjmy

Daňové příjmy se dělí na sdílené daně, místní poplatky, správní poplatky a majetkové daně. Z pohledu druhového třídění příjmů lze daňové příjmy chápat jako daňové příjmy v širším slova smyslu. Jedná se také o nejpodstatnější příjmovou třídu. Autorka Řezníčková (2019, s. 101) uvádí, že daňové příjmy tvoří celkem 55–65 % celkových příjmů obcí. V období 2017–2022 dosahují ve městě Kroměříž daňové příjmy v průměru 64,7 % celkových příjmů města.

Vývoj daňových příjmů je patrný z *tabulky č. 6* níže. Majoritní část daňových příjmů tvoří zmíněné sdílené daně, které jsou rozděleny na základě koeficientů. Kromě roku 2020 daňové příjmy každý rok rostly. Nejnižší hodnota byla vykázána v roce 2017 (402,5 mil. Kč) a nejvyšší v roce 2022 (554,6 mil. Kč). Daňové příjmy tak představují hlavní zdroj financování rozpočtu a v souvislosti s nimi se v odborné veřejnosti diskutuje také o fiskálním federalismu a fiskální decentralizaci. V případě města Kroměříž je druhou největší položkou daňových příjmů majetková daň v podobě daně z nemovitých věcí, jejíž výnos je v gesci obce. Ve vybraném období dosahoval příjem z daně z nemovitých věcí stabilních hodnot, které se pohybovaly v rozmezí 18,9 mil. Kč až 19,5 mil. Kč. Další „ovlivnitelnou“ položkou daňových příjmů jsou místní poplatky, jež ve vybraném období

vykazovaly stabilních hodnot okolo 15 mil. Kč. Poslední a zároveň nejnižší příjem je příjem ze správních poplatků, které upravuje zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích. Ten v daném období dosahoval hodnot v průměru 11,7 mil. Kč.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Sdílené daně (v tis. Kč)	350 151	391 876	424 466	395 432	438 036	502 835
Místní poplatky (v tis. Kč)	15 237	15 317	15 125	14 904	15 112	15 228
Majetková daň (v tis. Kč)	18 891	19 003	19 094	19 058	19 082	19 534
Správní poplatky (v tis. Kč)	12 821	12 774	12 108	9 396	10 850	12 111

Tabulka 6 Vývoj a struktura daňových příjmů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Sdílené daně jsou nejvýznamnější částí daňových příjmů. Do sdílených daní patří DPH, DPPO, DPFO a daň z hazardu. První tři zmíněné daňové příjmy se rozdělují na základě kritérií a koeficientů ze zákona č. 243/2000 Sb., o RUD. Daň z hazardu má podíl určen na základě zákona č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her.

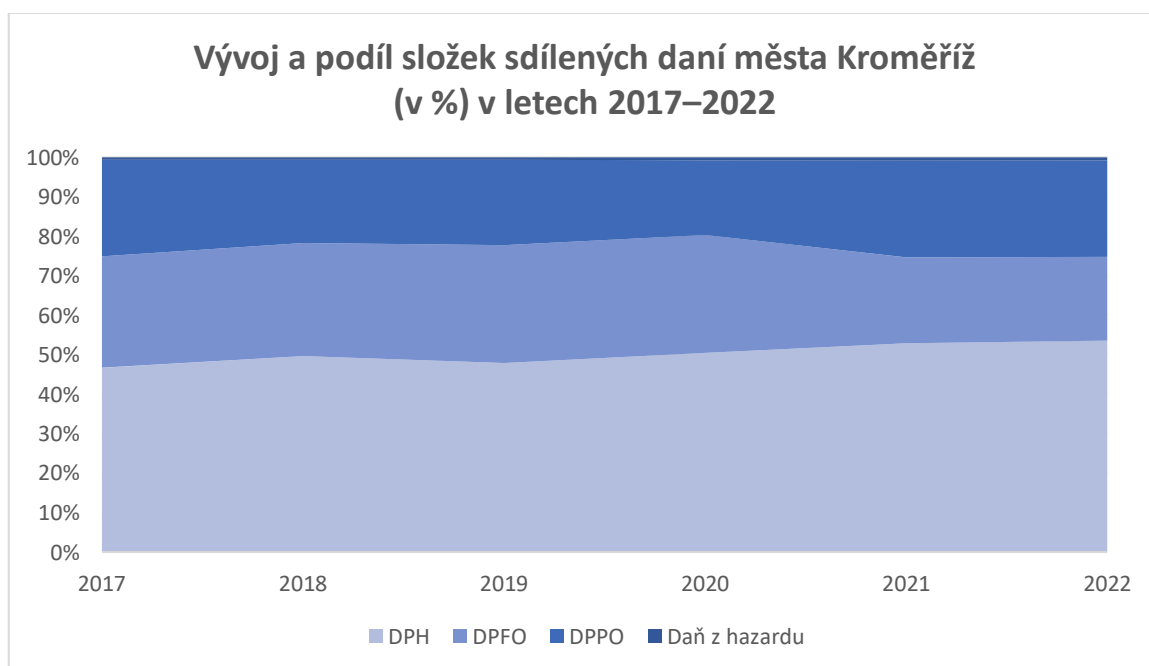
Situaci vývoje sdílených daní v letech 2017–2022 zobrazuje *tabulka č. 7*. Z tabulky níže je patrný téměř konstantní trend zvyšování sdílených daní. První nárůst sdílených daní se projevil v prvním sledovaném roce 2017, kdy došlo ke zvýšení podílu obcí na DPH z 20,83 % na 21,40 %. Oproti roku 2016 tak obec získala vyšší inkaso z DPH o 19,1 mil. Kč. Další růst podílu obcí na DPH byl patrný také v letech 2018–2020, kdy podíl vzrostl na 23,58 %. V roce 2018 tak nárůst inkasa z DPH činil 31,2 mil. Kč (Město Kroměříž, 2019, s. 4). Nárůst byl v daném roce zřejmý také u DPFO. Nárůst sdílených daní v roce 2019 byl ovlivněn zejména z důvodu vyššího inkasa DPFO v absolutní výši 14,3 mil. Kč a také výrazným nárůstem inkasa z DPPO o 9,5 mil. Kč. Rok 2020 byl však pro město Kroměříž ve znamení úbytku v objemu sdílených daní. Úbytek je spojen s vládními nařízeními, jež omezily ekonomickou aktivitu zejména podnikatelského sektoru, což je možné pozorovat v úbytku inkasa z DPPO, jež činil 17,1 mil. Kč. I přes vládní restrikce však daňové příjmy představovaly majoritní část financování rozpočtu města. Od 1. 1. 2021 byla zrušena superhrubá mzda. Efekt zrušení superhrubé mzdy je možné pozorovat ve výpadku daní ze závislé činnosti. Oproti roku 2020 bylo inkaso DPFO v roce 2021 nižší o 22,9 mil. Kč. Inkaso však bylo kompenzováno úpravou RUD, kdy podíl ze sdílených daní pro obce činil 25,84 %, kromě DPFO vybírané srážkou (zde byl podíl 25 %) (Matej, 2022). Navzdory

původnímu předpokládanému propadu příjmů se celkové sdílené daně zvýšily oproti předchozímu roku o 42,6 mil. Kč. Hospodaření města Kroměříž tak nebylo nabouráno, jak se předpokládalo ve schváleném rozpočtu na rok 2021. Růst inkasa DPH se projevil k 31. 12. 2022 jejím meziročním zvýšením o 37,8 mil. Kč. Příjem státu z DPH byl díky inflaci totiž nejvyšší v historii (ČTK, 2022). Ze sdílených daní je však financovaná i přenesená působnost města, jelikož příjem místních a správních poplatků a transferu na výkon přenesené působnosti nepokrývají plnou výši výdajů. Sdílené daně tak v případě města Kroměříž kompenzují ztrátu této činnosti (Město Kroměříž, 2022, s. 4).

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
DPH (v tis. Kč)	164 572	195 780	204 480	200 829	233 461	271 732
DPPO (v tis. Kč)	86 310	83 093	92 645	75 460	108 352	123 907
DPFO (v tis. Kč)	99 270	113 002	127 341	119 143	96 223	107 195
Daň z hazardu (v tis. Kč)	2 038	2 284	2 459	2 767	3 444	3 831

Tabulka 7 Vývoj a struktura sdílených daní města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022
(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Graf č. 6 níže sleduje změny ve vývoji struktury sdílených daní města Kroměříž v letech 2017–2022. Nejvýraznější je rok 2021, kdy došlo k výpadkům inkasa z DPFO v důsledku zrušení superhrubé mzdy. Příjem z DPFO se tak posunul na třetí místo z hlediska objemu.

Graf 6 Vývoj a podíl složek sdílených daní města Kroměříž (v %) v letech 2017–2022
(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Vývoj sdílených daní města Kroměříž koresponduje s celkovým vývojem daňových příjmů za všechny obce v České republice, který byl uveden v rámci teoretické části (*graf č. 1*).

Místní poplatky tvoří stabilní příjem rozpočtů obcí. Problematika místních poplatků je v gesci zastupitelstva. Místní poplatky jsou na úrovni municipalit zavedeny obecně závaznou vyhláškou. Místním poplatkům se věnuje *tabulka č. 8* níže.

Místní poplatky představují ve sledovaném období stabilní příjem rozpočtu města Kroměříž v celkové výši 14,9–15,3 mil. Kč. K 1. 1. 2023 má město Kroměříž zavedené místní poplatky ze psů, z pobytu, za užívání veřejného prostranství a za sběr a svoz komunálního odpadu (k. o.), jenž se od roku 2022 nově nazývá jako poplatek za systém odpadového hospodářství (odp. h.) (Město Kroměříž, 2023c). Majoritní položku místních poplatků představuje poplatek za systém odp. h. K 1. 1. 2023 činí sazba poplatku 492 Kč. I když se jedná o položku s nejvyšším příjmem, tak její příjem nepokryje výdaje na odp. h. Položka místních poplatků za systém odp. h. vykazuje stabilní hodnoty, které se ve sledovaném období pohybují okolo 12,5 mil. Kč. Mírně zvyšující se trend příjmů je možné pozorovat u poplatku za užívání veřejného prostranství. Město vybralo na daném poplatku v roce 2017 přes 1,3 mil. Kč a v roce 2022 více než 2,1 mil. Kč. Stabilním příjmem obce je také místní poplatek ze psů, jehož sazba se pohybuje od 200–800 Kč. Kroměříž, jakožto turistické město, využívá také místní poplatek z pobytu. Na základě novely zákona o místních poplatcích z roku 2022 byly sjednoceny poplatky z ubytovací kapacity a za lázeňský nebo rekreační pobyt do poplatku z pobytu. Jeho příjem se pohybuje ve výši desítek až nižších stovek tisíc. Poplatek z pobytu byl částečně zrušen v roce 2021 a kompletně v roce 2022 s ohledem na epidemii koronaviru (Vondrášek, 2022).

Místní poplatky (v tis Kč)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Za systém odp. h.	12 704	12 763	12 851	12 443	12 360	12 330
Za užívání veřejného prostranství	1 351	1 524	1 550	1 518	2 006	2 193
Ze psů	856	722	678	716	721	705
Z pobytu	-	-	-	170	26	-
Za lázeňský nebo rekreační pobyt	160	35	230	-	-	-
Z ubytovací kapacity	165	273	315	-	-	-

Tabulka 8 Vývoj příjmů z místních poplatků města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022

(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Příjem z **daně z nemovitých věcí** (DzNV) byl ve sledovaném období zhruba o čtvrtinu vyšší než z místních poplatků. Pomocí koeficientů daně z nemovitých věcí může municipalita zohledňovat dopady užívání různých typů nemovitostí.

Vývoj příjmů z DzNV v letech 2017–2022 zobrazuje *tabulka č. 9*. Z tabulky je patrný stabilní příjem z této daně. Příjem z této daně je determinován nastavenými koeficienty, které jsou v gesci města. Na rok 2023 zůstávají koeficienty stejné jako v roce 2022. Základní koeficient je tedy 2,5, místní a podnikatelský koeficient je nastaven na hodnotu 1. Nejvíce prostředků z DzNV město vybralo v roce 2022, jednalo se o částku 19,5 mil. Kč a na obyvatele se jednalo o částku 702 Kč. Porovnání příjmu z DzNV s ORP ve Zlínském kraji se věnuje *tabulka č. 13* u konce kapitoly.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
DzNV (v tis. Kč)	18 891	19 003	19 094	19 058	19 082	19 534
DzNV na obyvatele (v Kč)	679	683	686	685	685	702

Tabulka 9 Vývoj příjmů z daně z nemovitých věcí města Kroměříž v letech 2017–2022

(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Správní poplatky se řadí mezi další příjmy města Kroměříž, které jsou v podobném objemu jako místní poplatky. V období 2017–2022 vykazovaly správní poplatky hodnot 9,4–12,8 mil. Kč. Nejnižší hodnota byla zaznamenána v roce 2020 a 2021. Propad příjmů správních poplatků v daných letech lze přičíst vládním nařízením a omezením. Z příjmu ze správních, místních poplatků, dále transferu na výkon přenesené působnosti a také části sdílených daní se hradí ztráta z činnosti v přenesené působnosti.

6.2 Nedaňové příjmy

Položku nedaňových příjmů tvoří příjem z vlastní činnosti, přijaté výnosy z finančního majetku, příjem z pronájmu nebo pachtu majetku, příjem z odvodů příspěvkových organizací a splátky půjčených prostředků od obyvatelstva.

Z *tabulky č. 10* je patrný vývoj nedaňových příjmů v letech 2017–2022. Nedaňové příjmy vykazují ve většině let rostoucí hodnoty, výjimkou je rok 2020 poznamenaný vládními restrikcemi. Nejvýznamnější položkou nedaňových příjmů je položka příjmů z vlastní činnosti. Největší objem dané položky tvoří přijaté výnosy z finančního majetku v podobě příjmů z podílů na zisku a dividend. Největší výnosy pramení ze společnosti Kroměřížské technické služby, s. r. o., kde má město vliv 100 % a dále ze společnosti Biopas, spol.

s r. o., kde má město Kroměříž vliv 50 %. Podíl na hospodářském výsledku Biopas, spol. s r. o. ve vybraném období činil 6,4–11 mil. Kč.

Další položkou, která spadá do příjmů z vlastní činnosti, je položka příjmy z vlastní činnosti, kam se řadí zejména příjmy z prodeje zboží. Příjem z pronájmu pozemků a nemovitosti dosahoval v daném období hodnot 369–603 tis. Kč. Daná položka vykazuje poměrně nízké hodnoty, které pramení z objemu dlouhodobého majetku, který má město Kroměříž při porovnání s ostatními ORP ve Zlínském kraji nízký (viz *tabulka č. 26*). Položka příjem z odvodů přebytků z organizací se týká odvodů příspěvkových organizací. Daná položka vykazuje kolísavé hodnoty s maximem v roce 2021. Největší odvod přebytku byl v daném roce zaznamenán v příspěvkové organizaci Sportovní zařízení města Kroměříž. Rostoucí hodnoty vykazují také přijaté sankční platby a příjem z prodeje neinvestičního majetku, kde hlavní příjem tvoří každoročně přijaté neinvestiční příspěvky a náhrady.

Nedaňové příjmy (v tis. Kč)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Příjmy z vlastní činnosti	11 181	13 442	15 241	14 749	16 750	22 252
– Přijaté výnosy z finančního majetku	9 896	12 420	14 395	12 751	10 517	20 031
– Příjem z vlastní činnosti	316	602	478	1 668	968	1 579
– Příjem z pronájmu	369	370	369	330	462	603
– Příjem z odvodů přebytků organizací	600	50	0	0	4 803	39
Přijaté sankční platby	4 893	4 711	5 854	5 092	6 551	7 377
Příjem z prodeje neinvestičního majetku	4 695	3 784	5 530	4 367	5 668	5 826
Přijaté splátky	129	0,9	0	0	0	0
Nedaňové příjmy celkem	20 899	21 938	26 625	24 208	28 969	35 456

Tabulka 10 Vývoj a struktura nedaňových příjmů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

6.3 Kapitálové příjmy

Kapitálové příjmy jsou volatilní příjmovou položkou, jež se neopakuje, nelze ji považovat za stabilní zdroj příjmů. Z *tabulky č. 11* je patrné, že objemově jsou kapitálové příjmy dlouhodobě marginální částí příjmů rozpočtů města. Majoritní částí kapitálových příjmů je příjem z prodeje pozemků. Významnějších hodnot dosahovala daná položka v roce

2020 a 2022, kdy došlo k prodeji pozemků v hodnotě 8,5 a 11,3 mil. Kč. V případě, kdy je rozpočet města Kroměříž dlouhodobě vyrovnaný či přebytkový a město disponuje dostatečným množstvím prostředků na krytí případného deficitu, nemusí být položka kapitálových příjmů podrobně sledována. Rovněž je důležitý také předpoklad, že kapitálové příjmy nepředstavují opakující příjmy a nesouvisí s krytím deficitu. Hospodaření města Kroměříž tedy není závislé na mimořádných příjmech.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Příjem z prodeje pozemků	1 621	1 947	565	8 495	1 327	11 289
Příjem z prodeje ostatního DHM	64	67	126	0	3,5	1 510
Kapitálové příjmy celkem (v tis. Kč)	1 685	2 014	781	8 495	1 330	12 799

Tabulka 11 Vývoj a struktura kapitálových příjmů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

6.4 Přijaté transfery

Druhou nejobjemnější skupinou příjmů municipalit jsou transfery. Ve vybraném období tvořily kapitálové příjmy 25–37 % celkových příjmů. Ve většině případů jsou transfery závislé na aktivitě vyšších územních celků. Rovněž tedy drtivá většina transferů pochází z vertikálního přerozdělení. Od rozpočtů stejné úrovně pochází pouze marginální část transferů. Účelem transferů je dorovnání příjmové stránky územních jednotek. Transfery se dělí na neinvestiční a investiční.

Z tabulky č. 12 je patrný rostoucí vývoj transferů. Od roku 2017 do roku 2022 se transfery zvýšily o 114 mil. Kč. Nejvyšších hodnot dosahovaly v letech 2020–2021. V těchto letech čerpaly municipality jednorázový nenávratný příspěvek ve formě kompenzačního bonusu. Majoritní část transferu tvoří neinvestiční transfery, kdy transfery od krajů převyšují transfery od ústřední vlády. Výjimkou byl rok 2020, kdy výši transferů od státu ovlivnil zmiňovaný kompenzační bonus. Níže jsou dále uvedeny nejvýznamnější transfery v jednotlivých letech, které pro účel této práce poskytl MÚ Kroměříž. Mezi nejvýznamnější transfery se každoročně řadí transfery, jež směřují do sociálních služeb, a dále příspěvek na výkon státní správy. Zmíněny jsou také transfery, které sloužily k pokrytí výdajů z voleb a transfery na některé investiční akce.

Transfery (v tis. Kč)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Neinvestiční přijaté transfery	139 397	172 313	199 431	260 866	271 234	219 534
- Od rozpočtů územní úrovně	72 880	104 083	109 285	118 404	148 339	142 595
- Od rozpočtu ústřední úrovně	66 517	68 230	90 146	142 462	122 894	76 938
Investiční přijaté transfery	5 971	8 374	350	22 305	36 069	40 459
- Od rozpočtů územní úrovně	5 371	278	0	0	120	0
- Od rozpočtů ústřední úrovně	600	8 096	350	22 305	35 949	40 459
Transfery celkem	145 768	180 687	199 781	283 171	307 303	259 929

Tabulka 12 Vývoj a struktura transferů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022

(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

V roce 2017 se mezi významné transfery města Kroměříž řadí například dotace, jež byla určena pro příspěvkovou organizaci Sociální služby města Kroměříž, a to ve výši 70,2 mil. Kč, dále investiční dotace na snížení energetické náročnosti ve výši 3,2 mil. Kč. Nutno zmínit také transfer ze SR na volby do parlamentu ve výši 677 tis. Kč. Významnou přijatou investiční dotací v roce 2017 byla dotace na snížení energetické náročnosti budov č.p. 533 a 534 ve výši 3,2 mil. Kč.

V roce 2018 se konaly prezidentské a komunální volby. Městu na volby náležel příspěvek v celkové výši 1,5 mil. Kč. Municipality získala také transfer ve výši 6,1 mil. Kč pro Orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), který náleží ORP. Nejvyšší transfer však znovu směřoval do Sociálních služeb města Kroměříž, jednalo se o částku 94,2 mil. Kč. Významnou přijatou investiční dotací byla dotace na zkvalitnění nakládání s bioodpadem ve výši 5,4 mil. Kč a také dotace na výtahy Domov seniorů U Moravy ve výši 1,2 mil. Kč.

V roce 2019 město čerpalo transfery ve výši 199,7 mil. Kč. Nejvyšším transferem byl transfer ve výši 102,2 mil. Kč na provoz sociálních služeb. Významná dotace 17,1 mil. Kč byla určena pro projekty základních a mateřských škol. Na volby do Evropského parlamentu město čerpalo dotaci ve výši 769 tis. Kč. Transfer pro OSPOD činil 7 mil. Kč.

V roce 2020 byla městu určena dotace na provoz sociálních služeb ve výši 109,7 mil. Kč, další významná dotace (3,8 mil. Kč) byla určena na iniciativu Místního akčního plánu rozvoje vzdělávání. Na základě zákona č. 159/2020 Sb., o kompenzačním bonusu

v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2, náležel městu transfer ve výši 35,8 mil. Kč. Na krajské volby město čerpalo 825 tis. Kč.

Pro rok 2021 město čerpalo 826 tis. Kč na volby do parlamentu, dále kompenzační bonus ve výši 65,8 mil. Kč a každoročně nejvyšší transfer, který je směřován na sociální služby, tentokrát v dosud rekordní výši 144,7 mil. Kč. V daném roce město čerpalo investiční dotaci na modernizaci knihoven ve výši 3 mil. Kč, na modernizaci bytového domu Havlíčkova ve výši 0,7 mil. Kč a významnou investiční dotací byla také přijatá dotace na pokračování projektu snížení energetické náročnosti domova zvláštního určení Lutopecká ve výši 13,7 mil. Kč.

Nejvyšším transferem roku 2022 byl rovněž transfer, který směřoval do sociálních služeb. Město čerpalo také transfer na komunální volby ve výši 1,3 mil. Kč a na projekty základních a mateřských škol. Významným investičním přijatým transferem je dotace na parkovací dům ve výši 34,7 mil. Kč. V daném období došlo ke snížení celkového objemu transferů, jenž přibližně odpovídá výši kompenzačního bonusu z roku 2021.

Během sledovaného období bylo městu Kroměříž určeno mnoho transferů, které byly směřovány například do udržitelné městské mobility, strategických dokumentů, sdružení a vegetačních úprav. V celém sledovaném období město čerpalo také dotaci na výkon státní správy, která se v jednotlivých letech pohybovala od 39,9 mil. Kč do 50,7 mil. Kč. Na první pohled se může zdát, že absolutní výše dotace je dostatečně vysoká, nicméně její výše nestačí na kompletní financování výkonu státní správy. Částečně je výkon státní správy financován také z daňových příjmů.

6.5 Porovnání vybraných ukazatelů příjmů s ORP ve Zlínském kraji

Následující podkapitola obsahuje porovnání některých příjmových ukazatelů ORP ve Zlínském kraji. Pro porovnání byly vybrány ukazatele místní poplatky na obyvatele, DzNV na obyvatele a příjem za sběr a svoz k. o. na obyvatele. Pro komparaci bylo vybráno nejnovější dostupné období, tudíž data za celý rok 2022. Dané ukazatele byly vybrány z důvodu možnosti ovlivnění jejich výše ze stran obcí a také předchozích výsledků města Kroměříž. Níže uvedené porovnání slouží k posouzení kontextu hodnot daných ukazatelů města Kroměříž v rámci daných jednotek ve Zlínském kraji.

Z pohledu prvních vybraných dvou kategorií je z *tabulky č. 13* zřejmé, že příjem za sběr a svoz k. o. tvoří majoritní část objemu místních poplatků u všech obcí. Výjimkou je město

Luhačovice, kde příjem za sběr a svoz. k. o. tvořil za rok 2022 pouze 23,3 % místních poplatků. Z pohledu průměru místních poplatků na obyvatele v daných ORP má město Kroměříž o něco nižší příjem v dané položce. Relativní pozice města Kroměříž je u místních poplatků 72,4 % z průměru příjmů z místních poplatků mezi ORP ve Zlínském kraji. Pokud by vak bylo město Kroměříž srovnáno v této kategorii s podobně velkými městy, jako je Vsetín a Uherské Hradiště, tak je jeho relativní pozice vyšší než v Uherském Hradišti.

Kroměříž dosahuje 80,7 % průměru příjmu za sběr a svoz. k. o. na obyvatele. Tento místní poplatek je determinován mimo jiné výší ročního poplatku, který platí občané. Zároveň má město Kroměříž finančně nejnáročnější systém sběru a svozu k. o. (viz *tabulka č. 18*). Příjem za tuto položku je třetí nejnižší mezi ORP ve Zlínském kraji. Poslední ukazatel, příjem z DzNV, je závislý na stanovených koeficientech. Dále je třeba uvést také počet poplatníků daně. Z pohledu příjmu z této daně na počet obyvatel Kroměříž v roce 2022 dosahuje 63,9 % průměru v ORP. Jedná se tedy o druhý nejnižší příjem. Podobný příjem evidovalo město Vizovice a Zlín. Zmíněná města s podobnou velikostí počtu obyvatel (Vsetín a Uherské Hradiště) dosahují podstatně většího příjmu z této daně na počet obyvatel.

	Místní poplatky na obyvatele (v Kč)	Příjem z poplatku za odp. h. na obyvatele (v Kč)	DzNV na obyvatele (v Kč)
Kroměříž	547	443	702
Bystřice pod Hostýnem	526	469	812
Holešov	590	530	902
Luhačovice	2 779	648	894
Otrokovice	515	434	2 623
Rožnov pod Radhoštěm	1 068	671	1 104
Uherské Hradiště	454	338	1 247
Uherský Brod	893	808	925
Valašské Klobouky	617	534	604
Valašské Meziříčí	563	498	1 853
Vizovice	834	657	743
Vsetín	701	622	1 107
Zlín	553	481	773
Průměr v ORP	756	549	1 099
Relativní pozice města Kroměříž (v %)	72,4	80,7	63,9

*Tabulka 13 Vybrané ukazatele příjmů města Kroměříž a ORP ve Zlínském kraji (v Kč)
za rok 2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)*

6.6 Zhodnocení rozpočtových příjmů města Kroměříž

Příjmy města Kroměříž mají rostoucí trend, a to i v letech 2020–2021, které poznamenala pandemie onemocnění covid-19. Nejvýznamnější složkou příjmů jsou daňové příjmy, jež tvoří v daném období až dvě třetiny celkových příjmů. Z hlediska daňových příjmů je nutné zmínit změny v RUD ve prospěch obcí, kdy poslední změna se datuje k roku 2021, ve kterém se vláda rozhodla tímto způsobem kompenzovat výpadek příjmů v důsledku zrušení superhrubé mzdy. Každoročně stabilním příjmem této municipality jsou místní poplatky. Nejvýznamnějším místním poplatkem je poplatek za sběr a svoz k. o., který dosahuje průměrných hodnot okolo 12,5 mil. Kč. V důsledku dopadu pandemie město Kroměříž v letech 2021–2022 zrušilo poplatek z pobytu, aby tak podpořilo restart turismu na svém území. DzNV dosahuje zhruba o čtvrtinu vyššího příjmu než místní poplatky, tudíž se jedná o významný vlastní příjem obce. Položka nedaňových příjmů dosahuje rostoucích hodnot. Za rok 2022 je příjem z nedaňových příjmů evidován ve výši 35,5 mil. Kč. Majoritní položkou nedaňových příjmů tvoří přijaté výnosy z finančního majetku. Příjmy z pronájmu nejsou tak vysoké jako v ostatních ORP ve Zlínském kraji z důvodu relativně nízkého objemu dlouhodobého majetku ve vlastnictví obce. Kapitálové příjmy dosahují ve sledovaném období volatilních hodnot. Nejvíce město prodávalo pozemky v roce 2020 a 2022. Z důvodu kumulovaného přebytku na běžném účtu, kladného provozního přebytku ve všech sledovaných obdobích, není třeba položku kapitálové příjmy podrobně sledovat. Druhou nejvýznamnější příjmovou složkou města jsou transfery, které ve vybraném období dosahují hodnot 25–37 % celkových příjmů. Neinvestiční transfery tvoří podstatnou většinu všech transferů. Každoročně největším transferem obce je transfer pro příspěvkovou organizaci Sociální služby města Kroměříž a transfer pro OSPOD. V letech 2020–2021 čerpalo město také transfer v důsledku dopadů pandemie, který pozitivně ovlivnil příjmovou stránku rozpočtu. Příspěvek na výkon státní správy je dalším důležitým každoročně se opakujícím transferem. Jeho celková výše však nestačí na pokrytí všech výdajů, jež souvisí s výkonem státní správy. Municipality tak dále k financování využívá daňové příjmy. Celkově mají transfery rostoucí trend, který byl však ovlivněn zmíněnými lety 2020–2021.

Z pohledu porovnání vybraných ukazatelů příjmů s ORP ve Zlínském kraji byly vybrány místní poplatky na obyvatele, příjem za sběr a svoz k. o. a DzNV na obyvatele. Ze srovnání vyplývá, že ve všech obcích tvoří místní poplatek za sběr a svoz k. o. největší položku místních poplatků. Rovněž je patrné, že v dané oblasti město Kroměříž zaostává, z pohledu

daných příjmů na obyvatele. Relativní pozice města Kroměříž poplatku za sběr a svoz k. o. tvoří pouze 80,7 % průměru mezi ORP ve Zlínském kraji, zároveň město Kroměříž má problematiku odpadového hospodářství nejnáročnější. Také je v dané municipalitě evidován druhý nejnižší příjem z DzNV, kdy Kroměříž dosahuje pouze 63,9 % průměrného příjmu z této daně na obyvatele mezi ORP ve Zlínském kraji. V úvahu je však nutné brát nastavené koeficienty daně, počet nemovitostí, které podléhají dani a počet poplatníků.

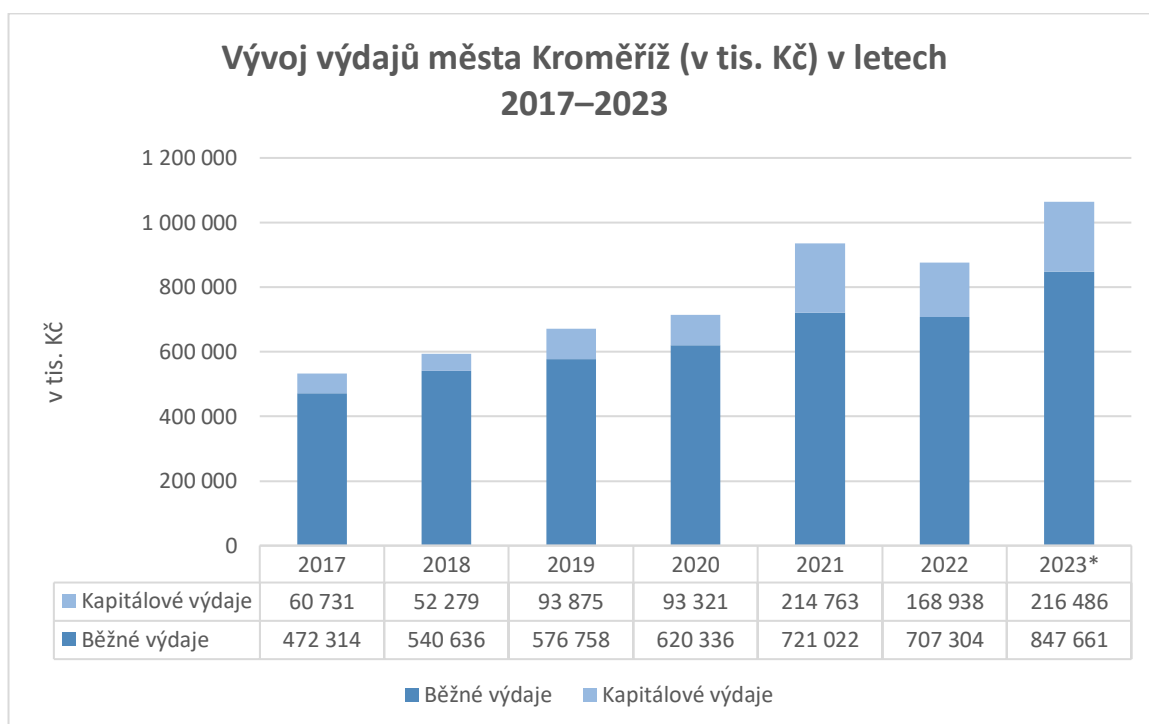
Hlavní zjištění:

- rostoucí celkové příjmy, zejména příjmy ze sdílených daní,
- závislost příjmů obce na sdílených daních,
- poměrně nízké příjmy z pronájmu v důsledku nízkého objemu DHM,
- kapitálové příjmy vykazují kolísavé hodnoty, příjmy z prodeje pozemků byly nejvyšší v roce 2022,
- velká část transferů rozpočtem pouze protéká na provoz zejména příspěvkových organizací,
- z hlediska místních poplatků vykazuje největší příjmy poplatek za systém odp. h.,
- příjem z místního poplatku za systém odp. h. na obyvatele patří mezi nejnižší mezi ORP ve Zlínském kraji,
- příjem z DzNV na obyvatele města Kroměříž je za rok 2022 druhý nejnižší mezi ORP ve Zlínském kraji.

7 ANALÝZA ROZPOČTOVÝCH VÝDAJŮ MĚSTA KROMĚŘÍŽ

Kapitola č. 7 se týká analýzy rozpočtových výdajů města Kroměříž. Pro tuto kapitolu bylo čerpáno z aplikace Monitor státní pokladny, závěrečných účtů a MÚ Kroměříž. Pro zobrazení vývoje, které reflektuje některé interní a externí vlivy na hospodaření, bylo zvoleno období od roku 2017 do roku 2022. Tato kapitola obsahuje analýzu výdajů z hlediska druhového a odvětvového členění. Dané období obsahuje údaje skutečného plnění výdajů. Údaje o běžných a kapitálových výdajích za rok 2023 obsahují údaje ze schváleného rozpočtu, v průběhu roku 2023 tedy lze očekávat změny. Pro uvedení kontextu některých výdajových položek v rámci území se daná kapitola věnuje také porovnání některých ukazatelů s ORP ve Zlínském kraji.

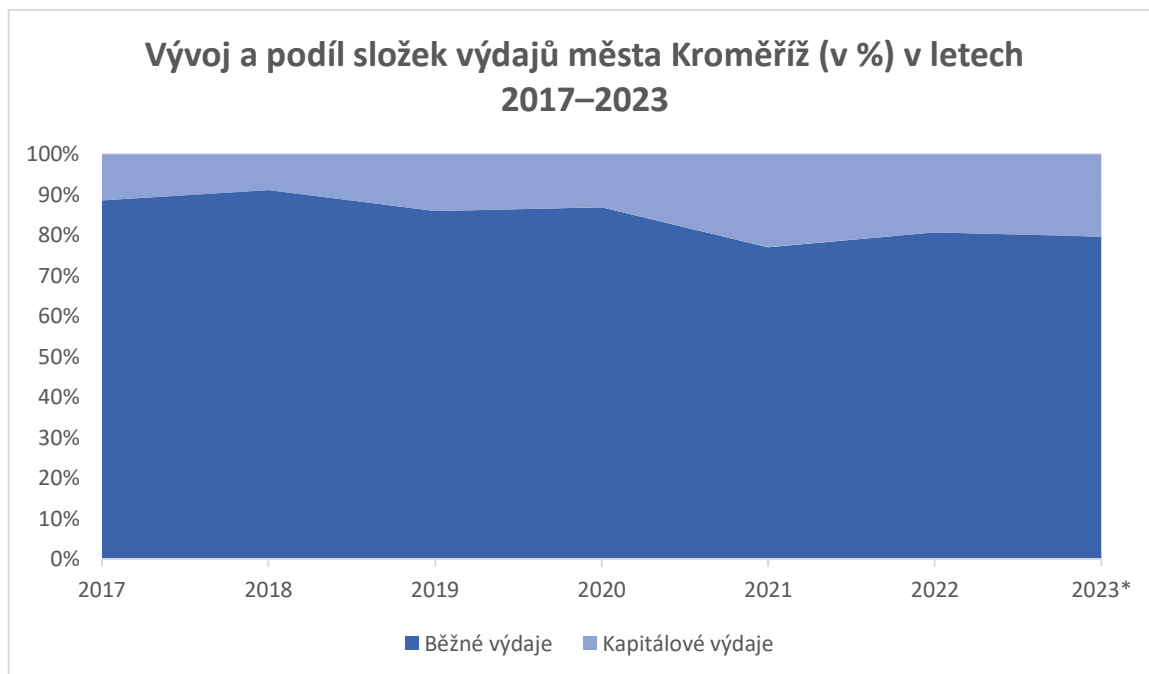
Graf. č. 7 sleduje výdaje města Kroměříž v letech 2017–2023. Údaje za období 2017 až 2022 obsahují skutečné plnění výdajů. Výdaje na rok 2023 byly zastupitelstvem schváleny 13. 12. 2022. Výdaje vykazují vzestupnou tendenci. Běžné výdaje přesáhly hranici 700 mil. Kč poprvé v roce 2021. V tomto roce skutečné výdaje překonaly plánované výdaje o 5 %. V období 2021–2023 se obec rozhodla realizovat několik významných investičních projektů. V daném období lze také pozorovat vyšší hodnoty ukazatele investiční aktivity (viz *tabulka č. 4*). V roce 2023 budou pravděpodobně výdaje poprvé vyšší jak 1 mld. Kč.

Graf 7 Vývoj výdajů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2023

(Monitor, ©2023, Město Kroměříž, 2022b, vlastní zpracování)

Další graf (*graf. č. 8*) poukazuje na podíl běžných a kapitálových výdajů na celku. Na první pohled je viditelná vyšší investiční aktivita v letech 2021–2023. Pro rok 2021 činila hodnota ukazatele investiční aktivity 22,95 %, pro rok 2022 dále 19,23 %. Pro schválený rozpočet za rok 2023 by hodnota ukazatele investiční aktivity činila 25,5 %. V období 2017–2020 municipalita evidovala průměrnou hodnotu investiční aktivity 11,83 %.

Graf 8 Vývoj a podíl složek výdajů města Kroměříž (v %) v letech 2017–2023

(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

7.1 Druhové členění výdajů

V této podkapitole jsou zkoumány výdaje a jejich vývoj z hlediska druhového členění. Zdrojem dat pro údaje o objemu základního rozdělení výdajů je aplikace Monitor státní pokladny. Podrobnější položky výdajů poskytl MÚ Kroměříž.

Běžné výdaje vykazují ve vybraném období rostoucí trend. Podstatné zvýšení proběhlo v roce 2021, kdy dosáhly částky 721 mil. Kč, což je oproti roku 2017 zvýšení o 52,7 %. Částečné snížení běžných výdajů přišlo v roce 2022, avšak jejich celkový objem byl stále o 87 mil. vyšší než v roce 2020. Trend zvyšování běžných výdajů má negativní vliv na provozní saldo, které má město Kroměříž mezi ORP ve Zlínském kraji nejnižší. Další zvyšování běžných výdajů může negativně působit na realizaci samosprávy a možném narušení financování nových investic. Rovněž zmíněný trend může negativně působit na tvorbu rozpočtů v dalších letech.

Z tabulky č. 14 je patrné, že majoritní část běžných výdajů tvoří neinvestiční transfery veřejnoprávním osobám, neinvestiční nákupy a výdaje na platy. Výdaje na neinvestiční transfery veřejnoprávním osobám se od roku 2017 zvýšily téměř o 52 %. Výdaje na neinvestiční nákupy a výdaje na platy jsou ve stejném období vyšší o více než 30 %. Každoročně nejvyšší položkou jsou výdaje na neinvestiční transfery veřejnoprávním osobám. Zde se řadí zejména transfery příspěvkovým organizacím. V každém roce ze sledovaného období obdržely nejvyšší transfer na provoz Sociální služby města Kroměříž, jednalo se o částku 70–168 mil. Kč. Významným transferem jsou také transfery základním a mateřským školám, které ve vybraném období dosahovaly v souhrnu hodnot 32,8–40 mil. Kč. Výdaje na transfery sportovních zařízení města Kroměříž činily 19,2–30 mil. Kč. Položka neinvestičních transferů veřejnoprávním osobám je do značné míry ovlivněna příjmy z transferů, které rozpočtem pouze protečou. Jedná se například o zmíněný transfer pro sociální služby.

Další významnou položku běžných výdajů tvoří neinvestiční nákupy. Neinvestiční nákupy jsou tvořeny položkami nákup materiálu, úroky, energie, služby a ostatní nákupy. Nejvíce objemnou položkou jsou služby, které dosahovaly výdajů ve výši 120,8–189,2 mil. Kč. Každoročně nejvyšší položkou služeb jsou výdaje na služby veřejného osvětlení, čištění komunikací, odpadové hospodářství, úklidové práce a údržbu zeleně. Samotné výdaje na odp. h. dosahovaly hodnot 35,5–55,1 mil. Kč. Do ostatních výdajů se řadí výdaje na opravy, jež činily hodnot v řádech nižších desítek mil. Kč ročně. Výdaje na nákup materiálů dosahovaly ve sledovaném období stabilních hodnot okolo 10,2 mil. Kč. Výdaje na energie dosahovaly až do konce roku 2021 stabilních hodnot okolo 8,6 mil. Kč. V roce 2022 však vlivem zdražení energií město Kroměříž za energie uhradilo 10,4 mil. Kč, tedy téměř o 2 mil. Kč více. Rozpočet na rok 2023 předpokládá s výdaji na energie ve výši 15,2 mil. Kč, což značí tedy razantní zvýšení této položky a dodatečnou zátěž provozní části rozpočtu. Současně položku výdajů na neinvestiční nákupy zvyšuje také růst cenové hladiny za poptávané nakupované služby. Dané determinanty budou negativně působit také na běžnou část výdajů rozpočtu v roce 2023, kdy se předpokládá jejich rekordní objem ve výši 847,7 mil. Kč a nejvyšší zvýšení právě u neinvestičních nákupů.

Tabulka č. 14 také vyobrazuje výdaje na platy, jež vykazují rovněž stoupající tendenci. Do této položky se řadí výdaje na platy zaměstnanců města a příspěvkových organizací. Výdaje na tyto platy dosahovaly v období 2017–2022 výdajů ve výši 64,7–98,8 mil. Kč.

Z toho odměny zastupitelstev se pohybovaly v rozmezí 4–7,1 mil. Kč. Do položky výdajů na platy se řadí také povinné pojistné, které se pohybovalo v rozmezí 31,9–44,1 mil. Kč.

Neziskové organizace a podnikatelské subjekty získaly v daném období transfery ve výši 9,1–28,1 mil. Kč. Z hlediska neziskových organizací nejvíce transferů šlo na sport (SK Hanácká Slavia Kroměříž, HK Kroměříž, na kulturu a sociální služby).

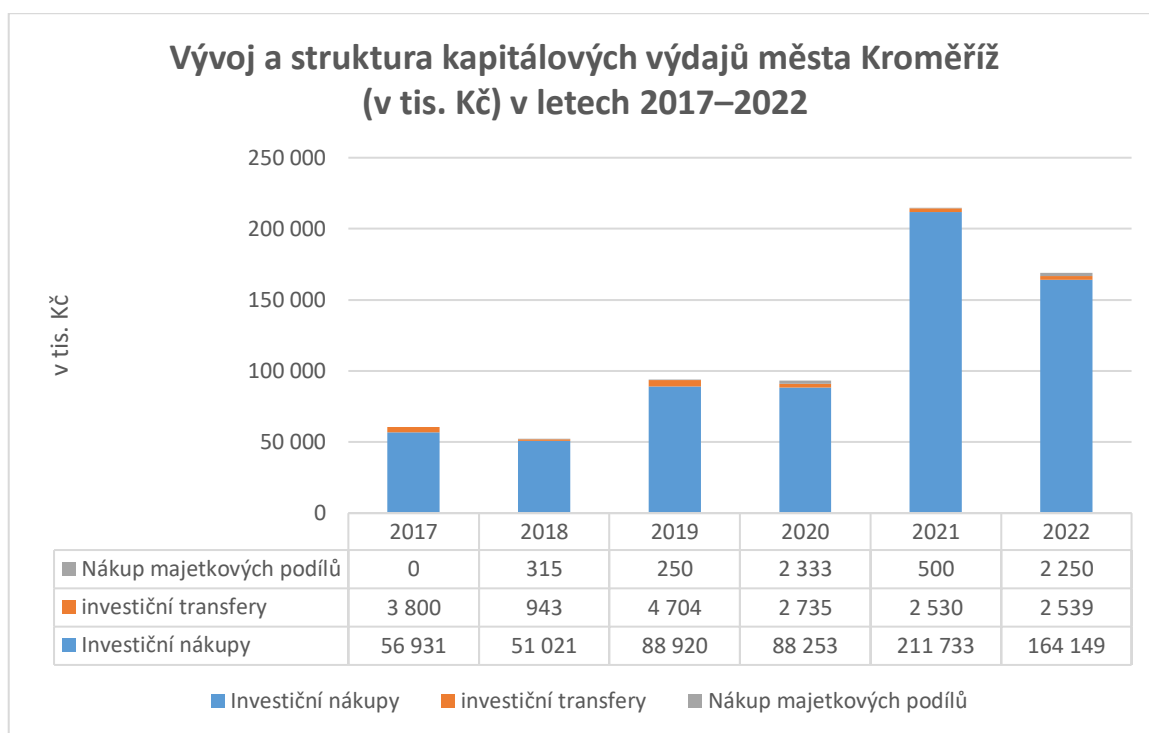
Běžné výdaje (v tis. Kč)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Neinvestiční transfery veřejnoprávním osobám	175 829	208 778	230 421	253 481	307 517	267 089
Neinvestiční nákupy	159 018	180 451	184 846	192 321	231 102	234 956
Výdaje na platy	125 208	139 479	145 64	155 585	163 238	173 932
Neinvestiční transfery soukromoprávním osobám	9 146	10 178	13 337	13 246	15 918	28 129
Náhrady placené f. o.	3 021	1 349	3 098	2 667	3 174	3 302
Ostatní neinvestiční výdaje	2	400	49	32	57	63
Neinvestiční transfery do zahraničí	0	0	0	0	0	8
Běžné výdaje celkem	472 314	540 636	576 758	620 336	721 022	707 304

Tabulka 14 Vývoj a struktura běžných výdajů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Kapitálové výdaje tvořily ve sledovaném období 9,7–29,7 % celkových výdajů. Jedná se tedy o volatilní položku, kdy municipality se o investicích rozhodují mimo jiné na základě strategického plánu, výši přebytků rozpočtů z minulých let a výši úrokových sazeb při případném úrokovém krytí.

Graf č. 9 níže zobrazuje základní rozdělení kapitálových výdajů. Z grafů je zřejmé, že objemově největší položkou kapitálových výdajů jsou investiční nákupy. Nákup majetkových podílů tvoří pouze marginální část kapitálových výdajů. Daná položka se týkala v období 2018–2022 příplatků mimo základní kapitál Kroměřížským technickým službám, s. r. o. Investiční transfery byly ve sledovaném období určeny příspěvkovým a podobným organizacím. Většinu investičních prostředků získala organizace Knihovna Kroměřížska, základní a mateřské školy a dále Správa sportovišť. Celkově kapitálové výdaje vykazují do roku 2020 poměrně úsporných hodnot, které se razantně zvýšily od roku 2021, kdy se municipalita rozhodla vynaložit prostředky do více investičních projektů. Většina investic je kryta přebytky rozpočtů z minulých let.

Opoziční zastupitelé města kritizují nízkou investiční aktivitu v minulosti a přesouvání investic na více let z důvodu nedotahování projektů (Pohludka, 2022).

Graf 9 Vývoj a struktura kapitálových výdajů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Strukturu položky investičních nákupů definuje *tabulka č. 15*. Největší objem výdajů dané položky patří pořízení DHM s maximem 185,4 mil. Kč v roce 2021. Níže jsou uvedeny největší investiční nákupy v jednotlivých letech.

V roce 2017 město realizovalo investiční nákupy v hodnotě 56,9 mil. Kč. Největší částka (9 mil. Kč) byla určena snížení energetické náročnosti radničních budov č. p. 533 a 544. Dále byl realizován výdaj ve výši 6,5 mil. Kč na nákup 2 137 kompostérů pro občany města a výdaj ve výši 3,3 mil. Kč na výstavbu hřiště v místní části Postoupky.

Investiční nákupy v roce 2018 byly ještě o 5,9 mil. Kč úspornější než v předchozím roce. 20 mil. Kč bylo určeno na náročnou rekonstrukci divadelního klubu Starý pivovar, 11,5 mil. Kč si vyžádaly stavební úpravy městských budov a 11 mil. Kč město investovalo do revitalizace náměstí Míru.

V roce 2019 město vydalo na investiční nákupy o 37,9 mil. Kč více než v roce 2018, a investiční aktivita tak vzrostla. Významným investičním výdajem byl výdaj ve výši 16,9 mil. Kč na vybudování odborných učeben v základních školách v Kroměříži v rámci

projektu Škola pro všechny, věda hrou. Dále za zmínku stojí výdaj ve výši 11 mil. Kč na pokračování revitalizace náměstí Míru, výdaj 7,5 mil. Kč na rekonstrukce ulice Vodní a výdaj ve výši 7,7 mil. Kč na opevnění čela skládky Zachar.

Investiční nákupy vykazovaly v roce 2020 podobných hodnot jako za rok 2019. Významným výdajem bylo zahájení výstavby parkovacího domu za 13 mil. Kč a pokračování zmíněného projektu Škola pro všechny. Nejvýznamnější investicí však byla rekonstrukce technologie chlazení zimního stadionu ve výši 37 mil. Kč, která byla kryta úvěrem ve stejné výši.

V roce 2021 se město rozhodlo pro rozsáhlé investice v celkové výši 211,7 mil. Kč. Pokračovala výstavba parkovacího domu, která si vyžádala výdaje za 72 mil. Kč, byla zahájena rekonstrukce polyfunkčního domu Havlíčkova ve výši 23,8 mil. Kč. Jedná se o rekonstrukci pětipodlažního objektu bývalé ubytovny na městské byty (29 bytových jednotek). V areálu má rovněž sídlit městská policie. Město Kroměříž v daném roce rovněž zahájilo zavedení systému podzemních kontejnerů za 8,7 mil. Kč a vykoupilo pozemky ve výši 26,7 mil. Kč. Jednalo se o nejvyšší výkup pozemků ve sledovaném období.

Výrazná investiční aktivita provázela také rozpočtový rok 2022. Na pokračování rekonstrukce polyfunkčního domu na Havlíčkově ulici byly vyčleněny výdaje ve výši 64 mil. Kč, dokončení parkovacího domu si vyžádalo 12,9 mil. Kč. Na snížení energetické náročnosti Knihovny Kroměřížska putovaly výdaje za 10,5 mil. Kč a dokončení zavedení podzemních kontejnerů si vyžádalo konečný výdaj za 18,8 mil. Kč.

V roce 2023 lze předpokládat pokračující snahy ve snižování energetické náročnosti budov města, jakožto reakce na zvyšování cen energií, jelikož radnice na tuto problematiku vyčlenila 11 mil. korun. Předpokládá se rovněž dokončení polyfunkčního domu Havlíčkova. Na dokončení jsou vyhrazeny prostředky za 62 mil. Kč.

Investiční nákupy (v tis. Kč)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Pořízení DHM	54 349	46 127	83 973	77 170	185 386	158 186
Pořízení DNM	1 031	1 794	4 810	2 522	1 595	1 203
Pozemky	1 551	3 101	138	8 561	24 752	4 700
Investiční nákupy celkem	56 931	51 021	88 920	88 253	211 733	164 149

Tabulka 15 Vývoj a struktura investičních nákupů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

7.2 Odvětvové členění výdajů

Odvětvové členění výdajů třídí výdaje do šesti odvětví. *Tabulka č. 16* poukazuje na strukturu a vývoj výdajů v odvětvovém členění. Největší položkou jsou každoročně služby pro fyzické osoby, dále všeobecná veřejná správa a sociální věci a politika zaměstnanosti. Vzhledem k tomu, že výdaje byly podrobněji představeny v rámci druhového členění, tak se tato podkapitola věnuje spíše rozboru struktury odvětví výdajů než komplexní analýze jednotlivých položek odvětví.

Služby pro fyzické osoby představují tedy největší výdajovou položku. Největšími položkami jsou výdaje na bydlení a komunální služby, dále ochrana životního prostředí a vzdělávání. Všechny zmíněné položky mají rostoucí trend. Největší růst výdajů na služby pro obyvatelstvo je patrný v roce 2021 a 2022. Růst této položky souvisí s významnými investičními výdaji na zmíněnou rekonstrukci polyfunkčního domu Havlíčkova, se snížením energetické náročnosti budov a dalšími aktivitami, které souvisí s investicemi do DHM. Významným výdajem jsou také výdaje na veřejné osvětlení a na odpadové hospodářství. Výdaje na nakládání s odpady byly v roce 2022 o 10 mil. Kč vyšší než v roce 2017. Kategorie služeb pro obyvatelstvo obsahuje také výdaje na provoz škol a sportovních kulturních organizací.

Všeobecná veřejná správa je další významnou kategorií výdajů v odvětvovém členění. Velkou část dané položky je možné přisoudit výdajům na platy a činnosti regionální a místní správy. Rovněž v případě voleb se výdaje na volby promítají do této kategorie. Odvětví všeobecné a veřejné právy vykazuje až na rok 2019 rostoucí výdaje, které do značné míry souvisí s růstem provozní stránky rozpočtu.

Sociální věci a politika zaměstnanosti představuje třetí nejvýznamnější část výdajů odvětvového členění. Dokonce v letech 2020–2021 převyšovaly odvětví všeobecné veřejné správy. Do dané kategorie se řadí výdaje (neinvestiční transfery) do oblasti sociální péče a sociálních služeb, které představují značnou část výdajů této položky. Zdrojem krytí výdajů na danou oblast jsou většinou příjmy z transferů z vyšších rozpočtových úrovní.

Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství tvoří okolo 8,5 % všech výdajů. Do tohoto odvětví patří doprava, průmysl, stavebnictví, obchod a služby a vodní hospodářství. Nejvíce prostředků jde do dopravy, konkrétně do rekonstrukce pozemních komunikací. Na průmysl a stavebnictví připadá každý rok 1–2,1 mil. Kč.

Bezpečnost a právní ochrana tvoří obvykle okolo 4 % všech výdajů. Majoritní část výdajů jsou výdaje na městskou policii. Daná položka vykazuje mírně rostoucí trend. Od roku 2017 se výdaje na bezpečnost a právní ochranu zvýšily o 52,4 %.

Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství představuje pouze minoritní výdajové odvětví. Z tabulky jsou patrné kolísavé hodnoty, které souvisí se zemědělskou a potravinovou činností.

Výdaje (v tis. Kč)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Služby pro fyzické osoby	236 168	225 161	271 086	295 940	448 749	426 130
Všeobecná veřejná správa	133 769	148 276	171 857	157 323	164 926	179 083
Sociální věci a politika zaměstnanosti	90 985	119 025	130 251	168 109	216 677	164 013
Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	47 095	72 853	70 161	61 526	72 922	73 496
Bezpečnost a právní ochrana	24 593	27 391	27 119	30 390	32 179	37 471
Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství	434	209	159	369	331	1 050

Tabulka 16 Vývoj a struktura výdajů města Kroměříž (v tis. Kč) dle odvětvového členění v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

7.3 Porovnání vybraných ukazatelů výdajů s ORP ve Zlínském kraji

Následující podkapitola obsahuje porovnání některých výdajových ukazatelů ORP ve Zlínském kraji. Pro porovnání byly vybrány ukazatele běžné výdaje na obyvatele a výdaje na odp. h. na obyvatele. Pro komparaci bylo vybráno období 2020–2022. Niže uvedené porovnání slouží k posouzení kontextu hodnot daných ukazatelů města Kroměříž v rámci daných jednotek ve Zlínském kraji.

Ukazatel běžných výdajů na obyvatele je jedním z informativních ukazatelů SIMU. V jedné z předchozích tabulek (*tabulka č. 14*) byl patrný rostoucí vývoj běžných výdajů. Proto byl k porovnání vybrán ukazatel běžné výdaje na počet obyvatel mezi ORP ve Zlínském kraji. *Tabulka č. 17* poukazuje na vývoj běžných výdajů na obyvatele v letech 2020–2022 mezi ORP ve Zlínském kraji. Z tabulky je patrné, že město Kroměříž dosahuje ve své relativní pozici nadprůměrných hodnot běžných výdajů na obyvatele ve všech sledovaných letech. V roce 2021 mělo město Kroměříž dokonce hodnotu tohoto ukazatele nejvyšší. Dlouhodobě nejnižších hodnot dosahují města Vsetín, Bystřice pod Hostýnem a Holešov.

Město Kroměříž dosahuje v roce 2022 relativní pozice vybraného ukazatele 106,4 %. Vyšší hodnoty běžných výdajů na počet obyvatel značí finančně náročnou provozní část rozpočtu a určují nízké hodnoty ukazatele provozního salda, jež Kroměříž také eviduje.

Město	Běžné výdaje na obyvatele v 2020 (v Kč)	Běžné výdaje na obyvatele v 2021 (v Kč)	Běžné výdaje na obyvatele v 2022 (v Kč)
Kroměříž	22 284	25 901	25 408
Bystřice pod Hostýnem	18 208	16 964	20 946
Holešov	20 296	22 838	21 409
Luhačovice	24 255	24 069	24 881
Otrokovice	19 663	23 803	24 912
Rožnov pod Radhoštěm	18 288	20 211	22 208
Uherské Hradiště	22 440	23 422	26 266
Uherský Brod	21 678	22 075	25 347
Vlašské Klobouky	21 770	21 673	24 927
Valašské Meziříčí	19 989	21 309	24 202
Vizovice	21 057	21 002	23 253
Vsetín	19 433	20 979	22 902
Zlín	20 278	20 735	23 083
Relativní pozice města Kroměříž (v %)	107,4	117	106,4

Tabulka 17 Běžné výdaje na obyvatele města Kroměříž a ORP ve Zlínském kraji (v Kč) v letech 2020–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Dalším porovnávaným ukazatelem jsou výdaje na odp. h. Výdaje na odpadové hospodářství obsahují výdaje na sběr a svoz k. o. od občanů měst, podnikatelů zapojených do systému města, výdaje na provoz sběrného dvora, provoz skládky a ostatní činnosti, které jsou například v podobě vyvážení odpadkových košů či likvidací černých skládek.

Již z analýzy běžných výdajů je zřejmé, že výdaje na odp. h. města Kroměříž představují objemově velkou část běžných výdajů a také na jejich financování nestačí místní poplatek na systém odp. h. *Tabulka 18* níže popisuje vývoj dané položky mezi ORP ve Zlínském kraji. Z tabulky je zřejmé, že pro město Kroměříž představuje výdajová položka na odp. h. opravdu podstatnou zátěž. Relativní pozice města Kroměříž se ve sledovaném období pohybuje mezi 140,7–171,6 % průměru v ORP ve Zlínském kraji. Nejvyšší hodnota, 1 979 Kč, byla dosažena v roce 2021. K 31. 12. 2022 se výdaje dané municipality na položku výdaje

na odp. h. snížily na 1 890 Kč, nicméně stále město na odp. h. vydává více než 140 % průměru mezi danými územními jednotkami. V letech 2020–2021 vydalo město v přepočtu na obyvatele na daný výdaj nejvíce. V roce 2022 se jedná o druhý nejvyšší výdaj po městu Bystřice pod Hostýnem.

Město	Výdaje na odp. h. na obyvatele v 2020 (v Kč)	Výdaje na odp. h. na obyvatele v 2021 (v Kč)	Výdaje na odp. h. na obyvatele v 2022 (v Kč)
Kroměříž	1 519	1 979	1 890
Bystřice pod Hostýnem	1 380	1 589	2 345
Holešov	847	1 323	1 804
Luhačovice	5	22	248
Otrokovice	1 026	1 142	1 289
Rožnov pod Radhoštěm	1 171	1 250	1 317
Uherské Hradiště	1 215	1 230	1 257
Uherský Brod	1 036	1 249	1 252
Vlašské Klobouky	1 522	1 217	1 372
Valašské Meziříčí	1 335	880	1 524
Vizovice	940	977	989
Vsetín	1 006	1 073	1 108
Zlín	878	1 054	1 069
Relativní pozice města Kroměříž (v %)	142,2	171,6	140,7

Tabulka 18 Výdaje na odpadové hospodářství města Kroměříž a ORP ve Zlínském kraji (v Kč) v letech 2020–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

7.4 Zhodnocení rozpočtových výdajů města Kroměříž

Analyzované celkové výdaje vykazují v téměř všech sledovaných letech rostoucí trend. Z pohledu běžných výdajů je možné rostoucí trend z velké části přisoudit růstu cenové hladiny za statky služby, jež město poptává. Tyto výdaje za statky a služby rostly ve všech sledovaných letech. Rostoucí objem běžných výdajů může představovat negativní vliv na běžné provozní saldo a budoucí aktivity samosprávy. Pokud by růst běžných výdajů pokračoval a současně běžné příjmy nedosahovaly růstu, tak může být ohrožena tvorba rozpočtů v dalších letech. Kapitálové výdaje ve sledovaném období dosahovaly kolísavých hodnot, kdy největší investiční aktivitu municipalita dosahovala v období 2021–2022. Komunální opozice kritizuje časté nedotahování investic, které jsou mnohdy plánovány

na jeden rok, nicméně se protáhnou do delšího období, a ovlivňují tak tvorbu rozpočtů. S ještě vyšším objemem běžných a kapitálových výdajů počítá rozpočet na rok 2023. Z pohledu běžných výdajů municipalita počítá s ještě vyšším zvýšením cenové hladiny za služby a zejména počítá s rostoucími cenami energií. Pro částečnou konsolidaci výdajové položky za energie město v minulosti realizovalo několik investičních projektů ke snížení energetické náročnosti městských budov. Kapitálový rozpočet v roce 2023 předpokládá instalaci fotovoltaických panelů pro 11 městských budov.

Zmíněný rostoucí trend běžných výdajů vedl k porovnání této položky mezi ORP ve Zlínském kraji. Běžné výdaje byly relativizovány na počet obyvatel a z porovnání vyplynulo, že provozní stránka města je skutečně náročná. Ve srovnávaném období 2020–2022 dosáhlo město předních příček při porovnání tohoto ukazatele. Porovnána byla také položka výdajů na odp. h. na obyvatele, která u města Kroměříž v roce 2022 tvořila výdaj v absolutní výši více než 50 mil. Kč. Rovněž v případě této položky město ve sledovaném období dosahovalo předních příček. Relativní pozice města Kroměříž byla 140,7–171,6 % průměru mezi ORP ve Zlínském kraji. V případě města Kroměříž je žádoucí vyvinout tlak na snižování výdajů za odp. h. či zvýšení příjmů na tuto položku v podobě zvýšení sazby místního poplatku.

Hlavní zjištění:

- rostoucí běžné výdaje, které negativně působí na rozpočtové saldo,
- rekordní výdaje naplánovány na rok 2023,
- největší investiční aktivita v letech 2021–2022,
- relativně nízká investiční aktivita v letech 2017–2020,
- většina investičních výdajů je ve sledovaném období kryta přebytky rozpočtů z minulých let a dotacemi,
- vysoký objem provozních výdajů, který souvisí mimo jiné s celkovým počtem a ekonomickou aktivitou příspěvkových organizací,
- ukazatel běžných výdajů na obyvatele je jeden z nejvyšších mezi ORP ve Zlínském kraji,
- výdaje na k. o. jsou jedny z nejvyšších mezi ORP ve Zlínském kraji.

8 FINANČNÍ ANALÝZA MĚSTA KROMĚŘÍŽ

Tato kapitola se týká finanční analýzy. Součástí kapitoly jsou výpočty vybraných poměrových ukazatelů, mezi které patří ukazatele likvidity, ukazatele zadluženosti a ukazatel autarkie. Některé ukazatele jsou také součástí SIMU MFČR. Pro doplnění kontextu v rámci území je součástí kapitoly také srovnání vybraných ukazatelů finanční analýzy s ORP ve Zlínském kraji. Pro tuto kapitolu bylo čerpáno z aplikace Monitor státní pokladny, dále z literatury, která uvádí doporučené hodnoty k jednotlivým ukazatelům. Pro finanční analýzu bylo zvoleno období 2017–2022. Pro účely této kapitoly poskytl MÚ Kroměříž data rozvahy a výkazu zisku a ztráty k 31. 12. 2022.

8.1 Ukazatele likvidity

Ukazatele likvidity udávají uživateli přehled o tom, zda je jednotka schopna včas plnit své krátkodobé závazky. Z hlediska výpočtu se v čitateli uvádí položka, se kterou je možno závazek zaplatit, a ve jmenovateli se uvádí to, co je třeba zaplatit (Máče, 2020, s. 104). Ukazatele likvidity se dělí do tří stupňů, v závislosti na likvidnosti položek v čitateli.

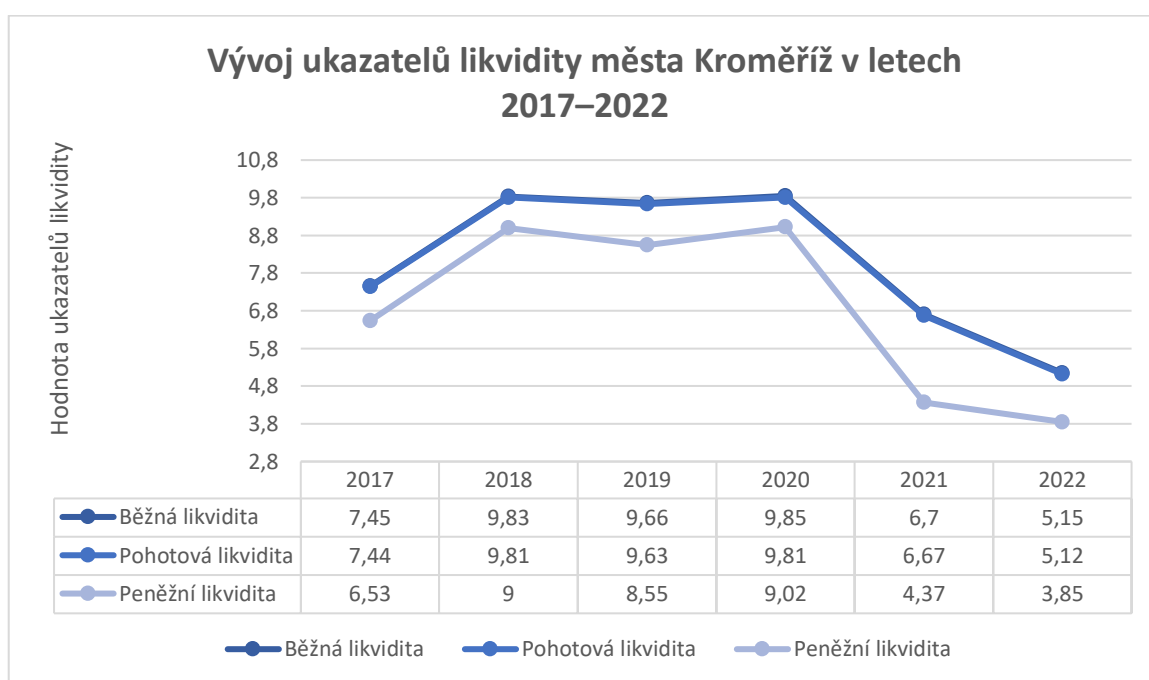
Běžná likvidita neboli likvidita III. stupně je měřítkem krátkodobé solventnosti ÚJ. Autorky Otrusinová a Kubíčková (2011, s. 100) uvádí jako doporučenou hodnotu běžné likvidity 1,5–2,5. Ukazatel běžné likvidity spadá také pod SIMU MFČR. Daný ukazatel se dříve označoval také jako celková likvidita a MFČR doporučuje hodnotu tohoto ukazatele větší než 1 bez horního stropu (MFČR, 2018).

Pohotová likvidita neboli likvidita II. stupně již vylučuje nejméně likvidní položku, jenž jsou zásoby. Autor Máče uvádí (2020, s. 105) doporučenou hodnotu, která by se měla pohybovat v intervalu od 1 do 1,5.

Peněžní likvidita se také nazývá jako likvidita I. stupně. Jedná se o nejpřesnější ukazatel schopnosti hradit závazky. Je poměřována nejlikvidnější položka oběžných aktiv (finanční majetek) s krátkodobými závazky. Doporučená hodnota peněžní likvidity je v intervalu 0,2–0,5. (Knápková, Pavelková, Remeš a kol., 2017, s. 94–96)

Graf č. 10 zobrazuje vývoj likvidity města Kroměříž v letech 2017–2022. Z grafu je zřejmé, že daná municipalita nenese riziko nesplacení závazků. Všechny ukazatele likvidity jsou ve sledovaném období vysoko nad doporučenými hodnotami. Z pohledu věřitelů zde tedy existuje vysoká míra jistoty splacení závazků. Průměrná hodnota běžné likvidity je ve sledovaném období 8,1. Ani v jednom roce ve sledovaném období nebyla

běžná likvidita menší než 1, hodnoty se pohybují výrazně nad touto hodnotou. Z grafu je také zřejmé, že ukazatel pohotovosti likvidity v podstatě kopíruje ukazatel běžné likvidity, což znamená, že zásoby tvoří pouze marginální část oběžných aktiv. Z pohledu okamžité (pohotovosti) likvidity je patrná její nejnižší hodnota v roce 2022. Danou hodnotu determinovalo razantní snížení krátkodobého finančního majetku, kterým se financoval rozpočtový deficit. I v tomto roce se ale hodnota peněžní likvidity pohybovala vysoko nad doporučeným intervalem 0,2 až 0,5. Vysoké hodnoty ukazatele likvidity souvisí s neefektivním využíváním oběžných aktiv, které v tomto případě souvisí s neproduktivním vázáním finančních prostředků, které město uchovává zejména na základním běžném účtu.

*Graf 10 Vývoj ukazatelů likvidity města Kroměříž v letech 2017–2022
(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)*

Ukazatele likvidity jsou do velké míry ovlivněny položkou běžného účtu. Graf č. 11 poukazuje na vývoj stavu základního běžného účtu města Kroměříž. Vývoj stavu je do značné míry determinován úvěrovým zatížením municipality a také rozpočtovým saldem. Největší zůstatek běžný účet vykazoval v roce 2020. Následně se u běžného účtu v roce 2021 financoval rekordní schodek, který byl ve výši 109,9 mil. Kč. Z grafu je rovněž možné pozorovat, že město nakumulovalo z předchozích přebytků na běžném účtu dostatek prostředků pro krytí případných dalších rozpočtových deficitů.

Graf 11 Vývoj stavu základního běžného účtu města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

8.2 Ukazatele zadluženosti

Mezi ukazatele zadluženosti se nejčastěji řadí ukazatel věřitelského rizika, koeficient samofinancování, ukazatel podílu cizího kapitálu na vlastním kapitálu a také dluh na obyvatele. V souladu s problematikou zadluženosti zde byly vybrány také ukazatele pravidla rozpočtové odpovědnosti a dluhové služby, jež jsou typické pro územní samosprávu. Dané ukazatele se pojí s využíváním cizích zdrojů.

Ukazatel věřitelského rizika se vypočítá jako podíl cizích zdrojů na celkových aktivech či pasivech (aktiva se rovnají pasivům). Ukazatel je součástí SIMU, která jej nazývá jako podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům. MFČR rovněž uvádí doporučený podíl, jenž by neměl přesahovat 25 % včetně (MFČR, 2018).

Ve sledovaném období dosahoval ukazatel věřitelského rizika hodnot 1,73 % až 4,24 %. Průměrná hodnota tohoto ukazatele byla ve stejném období 2,7 %. Nejvyšší hodnota je evidována v roce 2021, kdy došlo k podstatnému zvýšení cizích zdrojů, zejména dlouhodobých přijatých záloh na transfery. Podíl cizích zdrojů na celkových aktivech dosahuje ve městě Kroměříž dlouhodobě nízkých hodnot. Existuje tedy minimální riziko nesplacení závazků ze strany města.

Rok	CZ (v tis. Kč)	CA (v tis. Kč)	Podíl CZ na CA (v %)
2017	44 931	2 602 840	1,73
2018	46 028	2 637 098	1,75
2019	50 132	2 706 083	1,85
2020	84 369	2 802 259	3,01
2021	122 712	2 896 409	4,24
2022	105 385	2 928 547	3,60

Tabulka 19 Ukazatel věřitelského rizika (v %) v letech 2017–2022

(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Koeficient samofinancování se vypočítá jako podíl vlastního kapitálu na celkových aktivech (či pasivech). Součet ukazatele věřitelského rizika a koeficientu samofinancování se rovná 1.

Tabulka č. 20 vyjadřuje vývoj koeficientu samofinancování v letech 2017–2022. Z tabulky je možné pozorovat, že město Kroměříž využívá k financování zejména vlastní zdroje. Hodnota koeficientu dosahuje v daném období vysokých hodnot od 95,76 % do 98,27 %. Nejnižší hodnotu vykazoval koeficient v roce 2021, kdy došlo ke zmíněnému nárůstu objemu cizích zdrojů, nicméně hodnota 95,76 % je stále považována za vysokou.

Rok	VK (v tis. Kč)	CA (v tis. Kč)	Podíl VK na CA (v %)
2017	2 557 910	2 602 840	98,27
2018	2 591 070	2 637 098	98,25
2019	2 655 951	2 706 083	98,15
2020	2 717 890	2 802 259	96,99
2021	2 773 697	2 896 409	95,76
2022	2 823 163	2 928 547	96,40

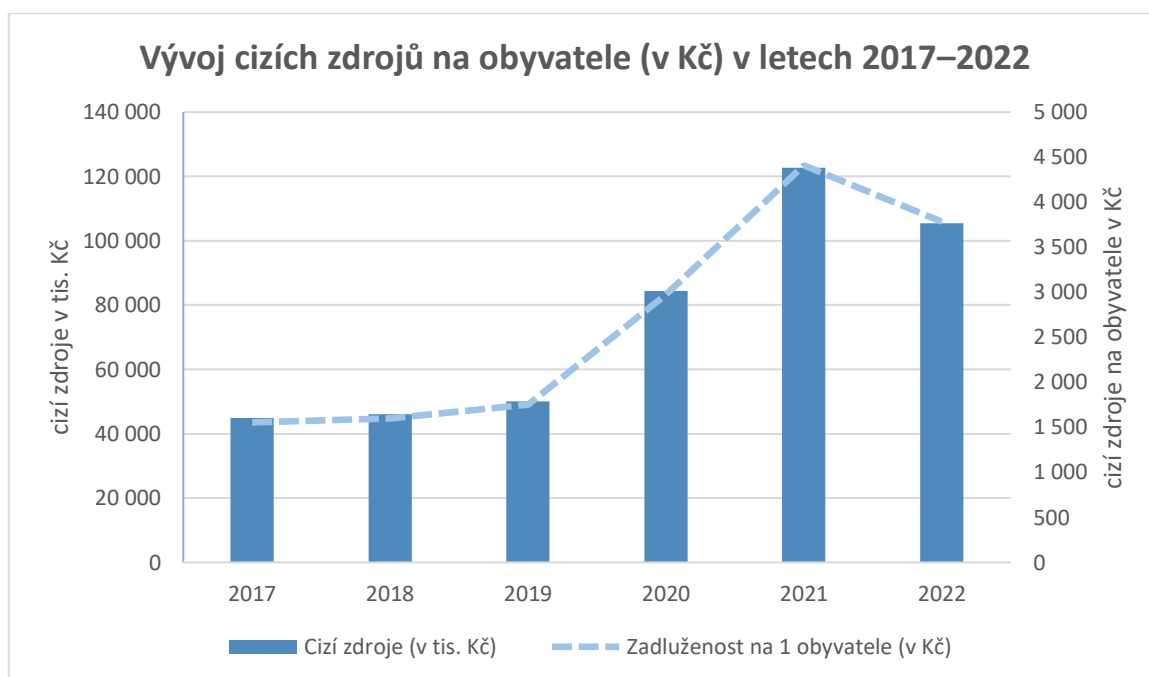
Tabulka 20 Koeficient samofinancování města Kroměříž (v %) v letech 2017–2022

(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Cizí zdroje na počet obyvatel neboli zadluženost na obyvatele je dalším vhodným ukazatelem zadluženosti municipalit. Položka cizích zdrojů je vhodná k relativizaci na počet obyvatel. Výhodou tohoto ukazatele je možnost komparace s ostatními jednotkami.

V grafu č. 12 je patrný vývoj zadlužení na obyvatele v letech 2017–2022. Průměrně hypoteticky připadá na každého obyvatele dluh 2 679 Kč. Nejvyšší hodnota byla zaznamenána v roce 2021, kdy došlo k růstu cizích zdrojů. Jednalo se o částku 4 408 Kč

na obyvatele. K 31. 12. 2022 došlo ke snížení závazků a dluh na obyvatele byl evidován ve výši 3 785 Kč. Porovnání cizích zdrojů na obyvatele v ORP se dále věnuje *tabulka č. 25*.

Graf 12 Vývoj cizích zdrojů na obyvatele (v Kč) v letech 2017–2022

(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Pravidlo rozpočtové odpovědnosti definuje, že pokud zadlužení obce přesáhne 60 % průměrného příjmu za poslední čtyři roky, tak je třeba jej snížit v následujícím roce alespoň o 5 % z rozdílu mezi současnou výší dluhu a 60 % průměrného příjmu (Chládková, 2017). Jedná se o podíl dluhu k průměru příjmů. Pravidlo rozpočtové odpovědnosti je součástí SIMU, jedná se o monitorující ukazatel, který je definován v zákoně č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

Z *tabulky č. 21* je patrné, že hodnota ukazatele pravidla rozpočtové odpovědnosti dosahuje velmi nízkých hodnot s nejvyšší hodnotou 4,8 % v roce 2020. Ani v jednom roce hodnota daného ukazatele nedosáhla zákonný strop 60 %. Zákonným stropem celkového dluhu v roce 2022 by byla hodnota 472,3 mil. Kč, ke které má město Kroměříž daleko. Výsledek daného ukazatele tedy koresponduje s hodnotami některých zkoumaných ukazatelů, jejímž výsledkem bylo nízké zadlužení a poměrně malý podíl cizích zdrojů na celkových aktivech.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Průměr příjmů za poslední 4 roky (v tis. Kč)	538 336	566 676	605 324	668 861	733 218	787 154
Dluh celkem (v tis. Kč)	17 067	14 933	12 800	32 965	28 602	24 329

Pravidlo rozpočtové odpovědnosti (v %)	3,2	2,6	2,1	4,8	3,9	3,1
---	------------	------------	------------	------------	------------	------------

Tabulka 21 Vývoj ukazatele pravidla rozpočtové odpovědnosti (v %) v letech 2017–2022

(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Ukazatel dluhové služby a dluhová služba celkem (DSC) jsou rovněž součástí ukazatelů SIMU. Dluhová služba je součet úroků a uhrazených splátek dluhopisů a půjčených prostředků. Ukazatel dluhové služby je podílem dluhové služby a celkových příjmů. Daný ukazatel vyjadřuje míru krytí všech plateb (splátky dluhů, úroky) celkovými příjmy. Ukazatel dluhové služby by neměl přesahovat hodnotu 30 % (MF, 2018).

Z *tabulky č. 22* je zřejmé, že municipalita je schopna s přehledem hradit DSC ze svých příjmů. Ukazatel dluhové služby dosahuje velmi nízkých hodnot. Jak již bylo zjištěno z některých předchozích ukazatelů, město Kroměříž je spolehlivým věřitelem a splátky jistin a úroků nepředstavují pro danou municipalitu přílišnou finanční zátěž.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hrazené úroky (v tis. Kč)	341	384	471	395	294	496
Uhrazené splátky jistin (v tis. Kč)	2 133	2 133	2 133	2 133	4 363	4 363
Dluhová služba celkem (v tis. Kč)	2 475	2 517	2 605	2 528	4 657	4 859
Ukazatel dluhové služby (v %)	0,44	0,39	0,37	0,33	0,56	0,56

Tabulka 22 Vývoj ukazatele dluhové služby města Kroměříž (v %) v letech 2017–2022

(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Ukazatel krytí dluhové služby porovnává provozní saldo a dluhovou službu. Ukazatel definuje schopnost municipality hradit dluhové náklady z provozního přebytku. Ukazatel je také součástí SIMU. Dle autora Pavlase (2015, s. 6) by měl být ukazatel vyšší jako 1 (město uhradí závazky a nevyčerpá všechny své rezervy).

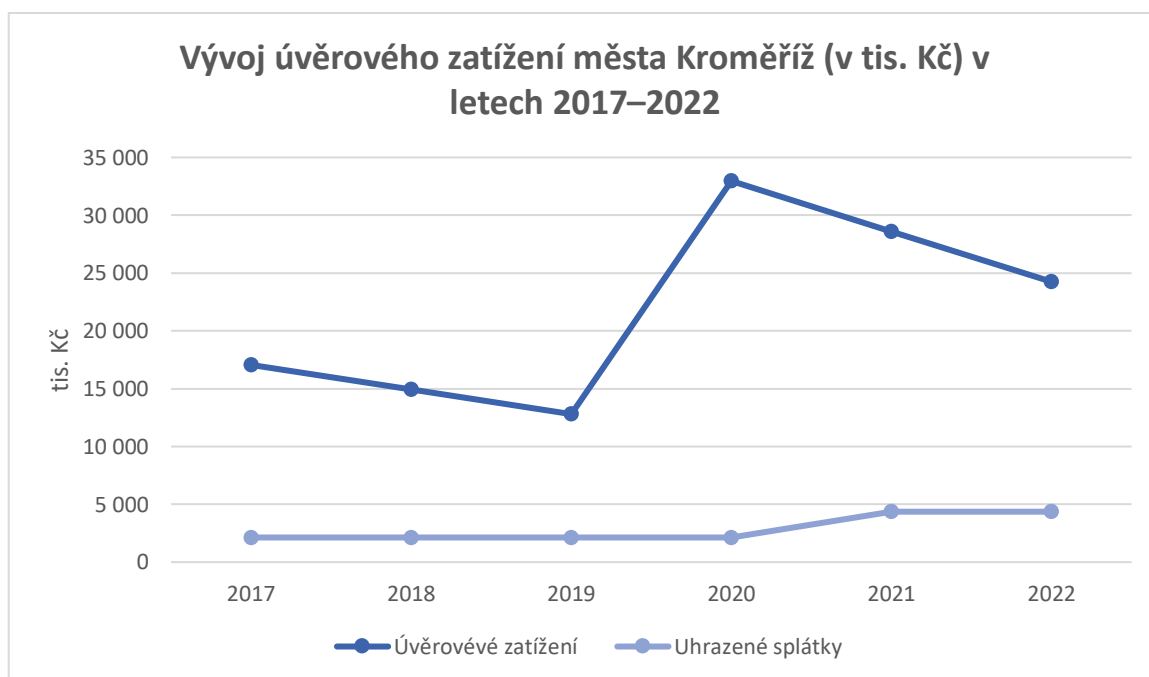
Ukazatel krytí dluhové služby vykazuje kolísavé hodnoty. Nejvyšší hodnoty jsou z *tabulky č. 23* patrné v letech 2017–2020, kdy město splácelo jen jeden úvěr. V roce 2020 však město dojednalo půjčku ve výši 22,3 mil. Kč, což se projevilo na ukazateli DSC, který byl v roce 2021 a 2022 téměř dvojnásobný. Daný pokles krytí dluhové služby však pro municipalitu neznámá narušení hospodaření, jelikož i v roce 2022 by město bylo schopno pouze z provozního přebytku uhradit dluhovou službu 21krát. Ukazatel dluhové služby tedy zobrazuje pro hospodaření města Kroměříž příznivé hodnoty.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Provozní saldo (v tis. Kč)	88 444	96 040	123 826	107 208	67 417	102 248
Dluhová služba (v tis. Kč)	2 475	2 517	2 605	2 528	4 657	4 859
Krytí dluhové služby	35,73	38,16	47,53	42,41	17,48	21,04

Tabulka 23 Krytí dluhové služby města Kroměříž v letech 2017–2022

(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Vývoj úvěrového zatížení a uhrazených splátek vysvětluje *graf č. 13*. Na splátky jistin úvěrů město vydávalo v letech 2017–2020 každoročně 2,1 mil. Kč. Město v roce 2010 čerpalo úvěr 32 mil. Kč od Československé banky, a. s. Úvěr byl čerpán na dorovnání výpadku daňových příjmů, který v daném období činil asi 50 mil. Kč. Z úvěru byly financovány investiční projekty. V roce 2020 město čerpalo půjčku od Státního fondu životního prostředí na rekonstrukci chlazení zimního stadionu ve výši 22,3 mil. Kč. Úvěrové zatížení města tak evidovalo nejvyšší hodnotu ve sledovaném období ve výši 33 mil. Kč (Město Kroměříž, 2021, s. 10). V letech 2021–2022 vydávalo město každoročně na splátku úvěrového zatížení 4,4 mil. Kč a k 31. 12. 2022 činí úvěrové zatížení 24,3 mil. Kč. Z předchozího výpočtu ukazatele pravidla rozpočtové odpovědnosti a ukazatele dluhové služby je patrné, že úvěrové zatížení nepředstavuje pro municipalitu riziko.

Graf 13 Vývoj úvěrového zatížení města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022

(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

8.3 Ukazatel autarkie

Ukazatel autarkie se pojí s problematikou soběstačnosti municipalit či jejich společností. Daný ukazatel se vypočítá jako podíl mezi výnosy a náklady z hlavní činnosti. Autorky Otrusínová a Kubíčková (2011, s. 122) uvádí, že ukazatel by měl vykazovat hodnoty vyšší jako 1.

Na vývoj ukazatele autarkie poukazuje *tabulka č. 24*. Zdrojem dat pro daný ukazatel je výkaz zisku a ztráty města Kroměříž, který je volně dostupný v aplikaci Monitor státní pokladny od MF. Data z rozvahy k 31. 12. 2022 poskytl MÚ Kroměříž. Ve sledovaném období vykazoval daný ukazatel ve všech letech hodnotu vyšší než 1. To znamená, že z pohledu autarkie je město Kroměříž soběstačné a ve všech letech bylo město schopné financovat náklady pomocí výnosů z hlavní činnosti. Nejnižší hodnota byla zaznamenána v roce 2021, a to 1,03. Z pohledu struktury výnosů jsou největším determinantem výnosy ze sdílených daní a poplatků, které tvořily za rok 2022 přes 75 % všech výnosů. Největší položkou výnosů z vlastní obecní činnosti jsou každoročně výnosy z místních poplatků.

Rok	Výnosy (v tis. Kč)	Náklady (v tis. Kč)	Autarkie
2017	494 146	444 363	1,11
2018	552 009	493 048	1,12
2019	597 085	515 646	1,16
2020	609 198	550 752	1,11
2021	621 014	603 499	1,03
2022	699 317	645 301	1,08

Tabulka 24 Ukazatel autarkie města Kroměříž v letech 2017–2022

(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

8.4 Porovnání vybraných ukazatelů s ORP ve Zlínském kraji

Pro porovnání vybraných ukazatelů města Kroměříž s ostatními ORP ve Zlínském kraji byl vybrán ukazatel běžné likvidity, podílu cizích zdrojů na celkových aktivech (ukazatel věřitelského rizika), cizí zdroje na počet obyvatel a ukazatel autarkie. Analyzovaným obdobím je rok 2022.

Ukazatel běžné likvidity je nejvyšší ve městě Valašské Klobouky. Z *tabulky č. 25* je rovněž patrné, že všechna ORP ve Zlínském kraji mají ukazatel běžné likvidity v souladu nebo nad doporučenou hodnotu. Z pohledu věřitelského rizika eviduje město Kroměříž jednu

z nejnižších hodnot. Nejvyšší hodnota je zaznamenána ve městě Holešov, ale i tato hodnota je v souladu s doporučenou hodnotou. Z tabulky je rovněž zřejmé, že město Kroměříž v dané době eviduje třetí nejnižší částku zadluženosti na počet obyvatel. Dané ukazatele souvisí se strukturou cizích zdrojů, jež má město Kroměříž v relativních číslech jednu z nejnižších (viz *tabulka č. 26*). Také ukazatel autarkie přesahuje v daných obcích hodnotu 1, v Kroměříži je však nejnižší.

Lze tedy konstatovat, že z pohledu zkoumaných ukazatelů hospodaří město Kroměříž zodpovědně a patří mezi nejzodpovědnější ORP ve Zlínském kraji.

Město	Běžná likvidita	Podíl CZ na CA v (%)	CZ na počet obyvatel (Kč)	Autarkie
Kroměříž	3,85	3,6	3 786	1,08
Bystřice pod Hostýnem	5,13	2,80	3 661	1,17
Holešov	1,58	10,32	14 673	1,18
Luhačovice	3,70	5,29	15 898	1,18
Otrokovice	1,87	5,75	7 265	1,09
Rožnov pod Radhoštěm	4,01	7,42	6 570	1,13
Uherské Hradiště	7,06	6,50	11 076	1,15
Uherský Brod	3,33	4,93	9 067	1,24
Vlašské Klobouky	8,39	3,99	8 284	1,28
Valašské Meziříčí	4,16	7,86	12 169	1,12
Vizovice	3,28	7,41	5 149	1,21
Vsetín	4,17	3,20	2 392	1,20
Zlín	3,12	8,36	13 903	1,1
Průměr	4,13	6,15	8 761	1,16

Tabulka 25 Vybrané ukazatele finanční analýzy ORP ve Zlínském kraji za rok 2022

(Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Další porovnání města Kroměříž s ORP ve Zlínském kraji souvisí se strukturou aktiv a pasiv. Právě daná tabulka vysvětluje předchozí hodnoty ukazatelů běžné likvidity, věřitelského rizika a zadluženosti. Hodnoty města Kroměříž v oblasti běžné likvidity lze tedy přisoudit nízkému podílu cizích zdrojů v oblasti pasiv, kde představuje majoritní část pasiv města Kroměříž vlastní kapitál. Pokud jsou cizí zdroje relativizovány na počet obyvatel, tak město Kroměříž dosahuje pouze 27,27 % průměrného objemu pasiv mezi ORP ve Zlínském kraji. Autoři strategického plánu města Kroměříž (Moore, 2021, s. 67) upozorňují rovněž na relativně nízkou hodnotu stálých aktiv, která sice za rok 2022 dosahuje v absolutních

čísech lehkého nadprůměru, ale je třeba brát v potaz velikost města Kroměříž dle počtu obyvatel, která je mezi srovnávanými druhá největší. Vlastní kapitál města Kroměříž dosahuje průměrných hodnot, avšak na počet obyvatel je nižší zhruba o 32 %.

Město	Celková aktiva (v tis. Kč)		Celková pasiva (v tis. Kč)	
	Stálá aktiva	Oběžná aktiva	Vlastní kapitál	Cizí zdroje
Kroměříž	2 713 431	215 116	2 823 163	105 385
Bystřice pod Hostýnem	931 328	111 228	1 013 323	29 233
Holešov	1 543 319	81 932	1 457 597	167 654
Luhačovice	1 392 673	96 222	1 343 807	78 775
Otrokovice	2 083 446	88 258	2 046 859	124 844
Rožnov pod Radhoštěm	1 159 969	263 473	1 317 818	105 624
Uherské Hradiště	3 533 403	628 358	3 891 168	270 593
Uherský Brod	2 792 964	186 337	2 832 361	146 940
Vlašské Klobouky	867 660	136 390	963 963	40 087
Valašské Meziříčí	3 030 820	355 845	3 120 376	266 289
Vizovice	271 989	62 282	309 510	24 762
Vsetín	2 699 194	184 013	2 822 854	60 353
Zlín	12 132 722	1 297 217	11 118 120	1 014 522
Absolutní pozice města Kroměříž (v %)	100,34	75,45	100,47	56,26
Relativní pozice města Kroměříž (v %)	70,86	53,02	68,67	27,27

Tabulka 26 Porovnání struktury aktiv a pasiv s ORP ve Zlínském kraji (v tis. Kč) za rok 2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

8.5 Zhodnocení finanční analýzy

Kapitola, která pojednává o finanční analýze města Kroměříž, zahrnuje ukazatele likvidity, zadluženosti a autarkie. Z pohledu likvidity I., II. i III. stupně dosahuje město Kroměříž poměrně vysokých hodnot, které mohou značit neproduktivní vázání prostředků, ale také dané hodnoty znamenají minimální riziko nesplacení závazků pro věřitele.

Z pohledu ukazatele věřitelského rizika, koeficientu samofinancování a podílu cizích zdrojů na počet obyvatel se Kroměříž řadí mezi města, jež hospodaří zodpovědně. O nízkém úvěrovém zatížení města svědčí také výsledky hodnot ukazatele rozpočtové odpovědnosti a ukazatele dluhové služby. Město Kroměříž vykazuje v dané oblasti vynikající výsledky,

a to i při čerpání půjčky 22,3 mil. Kč v roce 2020 na chlazení zimního stadionu. V rámci ORP ve Zlínském kraji dosahuje město Kroměříž v oblasti zadluženosti nejlepších hodnot. Hodnoty, jež jsou doporučovány či mírně vyšší, město Kroměříž dosahovalo v celém období 2017–2022.

Ukazatel autarkie dosahuje ve sledovaném období hodnot, které jsou větší jako 1. To tedy značí vysokou míru soběstačnosti. Náklady na hlavní činnost tak mohou být pokryty výnosy z hlavní činnosti.

Z pohledu struktury aktiv a pasiv lze usoudit, že město Kroměříž má nízký objem stálých aktiv, z pohledu stálých aktiv na obyvatele. Nízký objem stálých aktiv se může odrazit například v nižších příjmech z pronájmu DHM. Patrný je také nízký objem cizích zdrojů, který determinoval hodnoty ukazatelů likvidity a také ukazatelů zadluženosti.

Hlavní zjištění:

- vysoké hodnoty ukazatelů likvidity značí absenci rizika obce v podobě neschopnosti splácet své krátkodobé závazky,
- v některých sledovaných letech (zejména 2017–2020) byly hodnoty ukazatelů likvidity vysoko nad doporučené hodnoty, což mohlo značit neefektivní vynakládání finančních prostředků,
- nízká zadluženost obce,
- z pohledu zadlužení na počet obyvatel je město Kroměříž mezi ORP ve Zlínském kraji mezi nejméně zadluženými,
- vysoký objem prostředků na základním běžném účtu samosprávy,
- nízká DSC municipality,
- vysoká hodnota krytí dluhové služby,
- nízký objem stálých aktiv (absolutní pozice 100 %, relativní 70,9 % mezi průměrem ORP ve Zlínském kraji).

9 SWOT ANALÝZA HOSPODAŘENÍ MĚSTA KROMĚŘÍŽ

Na základě provedené analýzy hospodaření města Kroměříž je provedena SWOT analýza, jež určí silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby hospodaření města Kroměříž. Cílem SWOT analýzy je definování silných stránek, slabých stránek, příležitostí a hrozeb, které determinují stav hospodaření dané municipality. Součástí dané kapitoly je identifikace zejména slabých stránek, na které následně reagují některé návrhy v následující kapitole. SWOT analýzu hospodaření města Kroměříž definuje *tabulka č. 27*.

9.1 Interní faktory

Mezi interní faktory (takové, které může jednotka sama ovlivnit) patří silné a slabé stránky.

Silné stránky města Kroměříž určují dosavadní vývoj hospodaření. Municipality zaznamenala rozpočtové přebytky v letech 2010–2020. Z rozpočtových přebytků má město k 31. 12. 2022 nakumulované prostředky na běžném účtu ve výši 151 mil. Kč. Z běžného účtu město dále financovalo rozpočtové schodky a splátky úvěrů. Mezi silné stránky patří ukazatel investiční aktivity v letech 2021–2022, který v tomto období dosahoval hodnot 19,23–22,95 %, a dostal se tak po několika letech k hodnotám, jež doporučuje literatura. Rovněž je na rok 2023 naplánován rozpočet, který počítá s podobnými investicemi jako v letech 2021–2022. Dále municipality dosahuje stabilních vlastních příjmů, mezi které se řadí nedaňové příjmy, místní poplatky a DzNV. Stabilitě hospodaření města také dopomohlo zvýšení podílu obcí na sdílených daních v rámci změn v RUD. Nejvýraznější změna přišla se zrušením superhrubé mzdy. Zvýšení daňových příjmů tak přineslo rozpočtu města dodatečné příjmy, které alespoň částečně kopírovaly trend zvyšování běžných výdajů. Silnou stránkou analyzované obce je rovněž nízká zadluženost municipality. Obec evidovala v roce 2022 jeden z nejnižších dluhů na obyvatele mezi ORP ve Zlínském kraji. V důsledku nízkého úvěrového zatížení (zejména v období 2017–2019) má město nízkou dluhovou službu. Nízký dluh také udržuje pravidlo rozpočtové odpovědnosti v nízkých hodnotách, jež jsou výrazně pod zákonným stropem 60 %. Ukazatele likvidity dosahovaly v letech 2021–2022 doporučených hodnot nebo byly lehce nad doporučené hodnoty, které uvádí literatura. Věřitelům hrozí tedy minimální riziko nesplacení závazků ze strany municipality.

Slabé stránky svým způsobem limitují vývoj hospodaření vybrané obce. Město Kroměříž v letech 2021 a 2022 hospodařilo s rozpočtovým deficitem. Největší deficit byl zaznamenán v roce 2021 a byl ve výši 109,9 mil. Kč. Na rok 2023 počítají zastupitelé města s deficitem

96,9 mil. Kč. Deficity takové výše značně snižují prostředky, které město našetřilo v minulosti a ohrožují rozpočtovou stabilitu do dalších let. Mezi základní problémy hospodaření města lze beze sporu zařadit hodnoty ukazatele provozního salda. V roce 2021 byla hodnota provozního salda 8,55 % a v roce 2022 byla hodnota 12,63 %. Doporučená literatura uvádí doporučené hodnoty nad 20 %, ale lze se setkat také s doporučenou hodnotou 10 % a více. V období 2021–2022 jsou dané hodnoty nejnižší mezi ORP ve Zlínském kraji. V porovnání s ORP ve Zlínském kraji rovněž město zaznamenalo nízkou investiční aktivitu v letech 2017–2020, kterou město dohání v období 2021–2023, což se projevuje ve zmíněném rozpočtovém deficitu. Komunální opozice kritizuje také časté nedotahování investic, jež jsou mnohdy rozprostřeny do více rozpočtových let. Sdílené daně dosahovaly v daném období hodnot 58–61 % celkových příjmů. Jedná se tedy o významný zdroj příjmů, jehož možný výpadek může ohrozit financování výdajů rozpočtu. Obec tedy může aktivně cílit na zvyšování vlastních příjmů či ovlivňování podílu na celostátním výnosu například v podobě počtu obyvatel. Město má sice stabilní příjem z DzNV, ale z pohledu příjmů na počet obyvatel mezi ORP ve Zlínském kraji se jedná o jeden z nejnižších příjmů daně. Rovněž příjem z místního poplatku za systém odp. h. je poměrně nízké. Navíc město se pro rok 2023 rozhodlo pro zrušení poplatku za děti do šesti let, což ještě sníží příjem z tohoto poplatku. Při porovnání výdajů na odp. h. na obyvatele s ORP ve Zlínském kraji je patrné, že daná položka je v Kroměříži jedna z nejvyšších mezi danými jednotkami. Příjem z místního poplatku za odp. h. jen z části pokrývá výdaje na odp. h. V letech 2017–2020 byly evidovány poměrně vysoké hodnoty ukazatelů likvidity, které mohly souviset s neefektivním využíváním peněžních prostředků. Město Kroměříž také eviduje poměrně nízké příjmy z pronájmu DHM. Příjem je do značné míry ovlivněn vlastnictvím stálých aktiv. Z pohledu stálých aktiv relativizovaných na počet obyvatel dosahuje Kroměříž pouze 70,9 % průměru stálých aktiv mezi ORP ve Zlínském kraji.

9.2 Externí faktory

Externími faktory, jež ovlivňují hospodaření obce, jsou příležitosti a hrozby.

Příležitosti mohou pozitivně ovlivnit hospodaření daného města. Mezi příležitosti lze zcela jistě zařadit rozmanitou možnost využití externích zdrojů k financování investic. V současné době lze využít rozmanité dotace na krytí investic z evropských, národních i krajských zdrojů. Podpořeny tak mohou být projekty, které se týkají snižování energetické náročnosti či se zaměřují na snižování produkce komunálního odpadu, což může městu ušetřit budoucí

výdaje. Přijetí nového stavebního zákona by mohlo urychlit proces výstavby bytů a jejich nabídky na území města. Příležitostí pro město je zcela jistě také přijetí nového územního plánu, který nahradí územní plán, jehož poslední aktualizace proběhla v roce 2013. Město může čerpat výhody ze zapojení do iniciativ. Jedná se o iniciativy, které již probíhají (např. MA21) či iniciativy, do kterých je možné se zapojit (např. Pakt starostů a primátorů). Rovněž municipalita může čerpat výhody z členství v Mikroregionu Kroměřížsko. Hospodaření města by mohlo rovněž pomoci obnovení cestovního ruchu a návštěvy turistů, které stále ještě nejsou na úrovni před rokem 2020.

Hrozby pro vybranou municipalitu může představovat několik externích faktorů. Hrozící hospodářská recese by zcela jistě ovlivnila hospodaření municipalit a přinesla by s sebou některá opatření, která by se municipalit jistě dotkla. Jednat se může například o možné změny v RUD. Pro obec není v současnosti výhodné využít nových úvěrů ke krytí investic, z důvodu vysoké inflace a nastavené monetární politiky centrální bankou. Na běžném hospodaření obce se projevuje zvyšování cenové hladiny za poptávané statky a služby. *Graf č. 3* poukazyval na snižování středního počtu obyvatel, které bylo mezi vybranými jednotkami nejvyšší. Dále *graf č. 4* poukazyval na stárnutí obyvatelstva ve městě Kroměříž. Obec může dané determinanty svým způsobem ovlivnit, nicméně z grafů je patrné, že se jedná o celorepublikový trend, který je z pohledu municipality jen těžko ovlivnitelný. Vláda rovněž zvažuje zvýšení daně z nemovitosti, jenž by souviselo se změnami v subjektech, kteří daň vybírají a část výnosu daně by se měla stát příjmem SR (ČTK, 2023b). Intravilán města Kroměříž se nachází v povodňové oblasti. Povodně v roce 1997 způsobily ve městě téměř miliardovou škodu. Škody město zaznamenalo také při dvacetileté vodě v roce 2010. Ohrožena je zejména oblast průmyslové zóny, která se nachází v oblasti východního břehu řeky Moravy.

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočtové přebytky v letech 2017–2020 • Nakumulované prostředky na běžném účtu z minulých přebytků • Investiční aktivita v letech 2021–2022 a plánovaná aktivita v roce 2023 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočtové schodky v letech 2021–2022 a plánovaný schodek v roce 2023 • Nízké hodnoty provozního salda (i v porovnání s ORP ve Zlínském kraji) • Nízká investiční aktivita v letech 2017–2020

<ul style="list-style-type: none"> • Stabilní vlastní příjmy obce z nedaňových příjmů, místních poplatků a DzNV • Rostoucí příjmy ze sdílených daní (až na rok 2020) • Nízká zadluženost municipality (i v porovnání mezi ORP ve Zlínském kraji) • Nízká dluhová služba • Marginální riziko nesplacení závazků ze strany municipality • Ukazatele likvidity vykazují v období 2021–2022 doporučené nebo lehce nad doporučené hodnoty 	<ul style="list-style-type: none"> • Časté nedokončení realizace investic v plánovaném termínu • Závislost příjmů na sdílených daních • Nízký příjem z DzNV mezi ORP ve Zlínském kraji • Příjmy z poplatku za odp. h. nepokryjí výdaje na odp. h. • Nízký poplatek za systém odp. h. • Nízký objem stálých aktiv (poměrně nízké příjmy z pronájmu majetku) • Vysoké hodnoty ukazatele likvidity v letech 2017–2020 (možné neefektivní využívání prostředků)
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Široké možnosti využití externích zdrojů k financování investičních záměrů • Dotační programy směřované na odp. h. • Růst a nabídka startovacích a obecních bytů v důsledku přijetí nového stavebního zákona • Zapojení do meziobecních iniciativ • Výhody z přirozeného centra regionu • Obnovení cestovního ruchu na „před covidovou“ úroveň • Přípravy nového územního plánu 	<ul style="list-style-type: none"> • Hospodářská recese • Vysoké úrokové sazby • Nárůst cen energií • Zvyšování cenové hladiny za statky a služby • Stárnutí populace v důsledku migrace produktivní věkové skupiny • Migrace produktivní věkové kohorty do větších měst • Možné změny v RUD • Možné změny v subjektech, kteří vybírají daň z nemovitých věcí • Hrozící povodně

Tabulka 27 SWOT analýza hospodaření města Kroměříž (vlastní zpracování)

10 OPATŘENÍ NA ZLEPŠENÍ HOSPODAŘENÍ MĚSTA KROMĚŘÍŽ

Na základě provedené analýzy hospodaření města Kroměříž a identifikace zejména slabých stránek v analýze SWOT jsou definovány následující opatření ke zlepšení hospodaření vybrané municipality.

10.1 Zavedení místního koeficientu daně z nemovitých věcí

V současné době daň z nemovitých věcí spadá do skupiny svěřených daní, celý příjem daně je tedy příjmem rozpočtu obce. Příjem z DzNV se pohybuje mezi 2,2–3,3 % všech příjmů města Kroměříž. Elementárním prvkem daně je výše základního koeficientu. Výše koeficientu se pohybuje od 1,0 do 3,5 (v Praze 4,5) v závislosti na počtu obyvatel obce. Město Kroměříž spadá do kategorie obcí nad 25 000 obyvatel do 50 000 obyvatel. Doporučená výše koeficientu je tedy 2,5. Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí dále umožňuje koeficient zvýšit o jednu kategorii nebo snížit o jednu až tři kategorie. V současnosti má město Kroměříž nastavený základní koeficient na doporučené hodnotě 2,5.

Tabulka č. 28 níže zobrazuje koeficienty DzNV v okresních městech Zlínského kraje na rok 2023. Z pohledu základního koeficientu využilo navýšení jen statutární město Zlín. Nabízí se však zavedení místního koeficientu. Obec může pomocí obecně závazné vyhlášky zavést místní koeficient v rozmezí 1,1 až 5, přičemž stanovení koeficientu musí být stanoveno s přesností na jedno desetinné místo. Místním koeficientem se násobí daň poplatníka.

	Základní (2023)	Místní (2023)	Podnikatelský (2023)
Kroměříž	2,5	1	1
Vsetín	2,5	2	1
Uherské Hradiště	2	2	1
Zlín	4,5	1	1,5

Tabulka 28 Hodnoty koeficientů daně z nemovitých věcí v okresních městech Zlínského kraje na rok 2023 (Morávek, 2022, vlastní zpracování)

Argumenty pro zavedení místního koeficientu DzNV jsou:

- město Kroměříž má jeden z nejmenších příjmů DzNV na obyvatele mezi ORP ve Zlínském kraji (702 Kč na obyvatele),

- okresní města Vsetín a Uherské Hradiště mají místní koeficient zaveden, statutární město Zlín sice místní koeficient zavedený nemá, ale má zvýšený základní koeficient,
- vyšší příjem z DzNV poslouží k posílení vlastních příjmů obce.

Níže uvedená *tabulka č. 29* vyobrazuje možný příjem z DzNV města Kroměříž v případě zavedení místního koeficientu při zachování základního koeficientu na hodnotě 2,5. Základem pro výpočet je příjem DzNV v roce 2022, které činilo 19,5 mil. Kč. Příjem za rok 2022 je násoben vybranými místními koeficienty. Nejvyšší příjem daně je v případě nastavení místního koeficientu na úroveň 3. V takovém případě by obec vybrala 58,6 mil. Kč, téměř o 39,1 mil. více než bez zavedení koeficientu. Taková možnost je však v realitě těžko proveditelná, proto je třeba počítat s relevantnějšími scénáři. Hodnota místního koeficientu, která by ještě byla společensky únosná, a navíc pro obec výnosná, je zavedení místního koeficientu ve výši 1,5 či 1,8. V případě zavedení koeficientu ve výši 1,5 by obec vybrala 29,3 mil. Kč, což je o 9,8 mil. Kč více než v současném stavu. V případě místního koeficientu 1,8 je odhadovaný příjem 35,2 mil. Kč, což je o 15,6 mil. Kč více než bez zavedení místního koeficientu.

Místní koeficient	1	1,3	1,5	1,8	2	3
Příjem z DzNV (v tis. Kč); základní koeficient 2,5	19 534	25 394	29 301	35 161	39 068	58 602

Tabulka 29 Možný příjem z daně z nemovitých věcí města Kroměříž (v tis. Kč) na základě změn v místním koeficientu (vlastní zpracování)

Při nezavedeném místním koeficientu a základním koeficientu 2,5 zaplatí vlastník bytu s výměrou 60 m² 360 Kč. Při zavedení místního koeficientu v hodnotě 1,5 by vlastník zaplatil 540 Kč. V případě rodinného domu se zastavěnou plochou 120 m² a jedním podlažím zaplatí vlastník beze změn v koeficientech 826 Kč. V případě zavedení místního koeficientu by vlastník zaplatil 1 239 Kč, tedy přes 400 Kč více.

Níže zpracovaná *tabulka č. 30* objasňuje přínosy a rizika zavedení místního koeficientu. V první řadě by zavedením místního koeficientu obec získala příjem, který by mohla použít například na financování záporného rozpočtového salda. Příjem z daně by působil pozitivně také na provozní saldo, které má daná municipalita poměrně nízké. Z vyššího příjmu z DzNV by se také mohly financovat výdajové položky, které jsou ztrátové, jako je například výdaj na odp. h.

Lze také přiřadit několik rizik, která by dané opatření limitovala v zavedení či působila na daném území negativně. V první řadě se jedná o nedostatečnou politickou vůli, jelikož zvyšování daní je obecně velmi nepopulární. Dále by zvýšení daně mohli pocítit nejvíce ti vlastníci, kteří jsou sociálně slabší. Rovněž razantní zvýšení koeficientu daně by se mohlo projevit ve zvýšeném nájemném.

Přínosy	Rizika
<ul style="list-style-type: none"> • Rychlé zvýšení rozpočtových příjmů • Zvýšení provozního salda • Možnost financování ztrátových položek z vyššího příjmu z DzNV 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečná politická vůle • Negativní sociální dopad pro slabší příjmové skupiny obyvatel • Při razantním zvýšení místního koeficientu může dojít ke zvýšení nájmu

Tabulka 30 Přínosy a rizika zavedení místního koeficientu daně z nemovitých věcí (vlastní zpracování)

Obecně lze zavedení místního koeficientu doporučit, jelikož příjem z DzNV je nekonkurenceschopný. Z tabulky č. 13 je zřejmé, že příjem z DzNV na obyvatele bylo ve městě Kroměříž v roce 2022 jedno z nejnižších mezi ORP ve Zlínském kraji. Místní koeficient mají zavedeny také další dvě okresní města ve Zlínském kraji. Lze tedy doporučit zavedení místního koeficientu v hodnotách 1,5 či 1,8.

10.2 Zvýšení sazby poplatku za systém odpadového hospodářství

Dalším uvažovaným opatřením na zlepšení hospodaření města je zvýšení sazby místního poplatku za systém odp. h. Jedná se o nejobjemnější místní poplatek municipality. Výše poplatku města Kroměříž za odp. h. je stabilně 492 Kč. Obecně závazná vyhláška o místním poplatku za k. o. obsahuje množství osvobození a úlev. Nově pro rok 2023 se zastupitelé dokonce rozhodli pro zrušení poplatku za děti do šesti let. Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích stanovil maximální výši poplatku 1 200 Kč.

Argumenty pro zvýšení sazby místního poplatku za systém odp. h.:

- výdaje za odp. h. značně převyšují příjem z poplatků za systém odp. h,

- nový odpadový zákon počítá s navyšováním výše poplatku za uložení odpadu na skládku, lze tedy předpokládat další zvyšování výdajů v této oblasti,
- příjem za poplatek za systém odp. h. byl v roce 2022 druhý nejnižší mezi ORP ve Zlínském kraji (*tabulka č. 13*).

Z *tabulky č. 31* je patrná sazba místního poplatku za systém odp. h. na rok 2023 a příjem z daného poplatku na obyvatele za rok 2022 v okresních městech Zlínského kraje. Město Kroměříž má z daných obcí nejnižší sazbu poplatku za systém odp. h. a zároveň druhý nejnižší příjem. Město Zlín se rozhodlo na rok 2023 zvýšit poplatek ze 600 Kč na 900 Kč.

	Místní poplatek za systém odp. h. (v Kč) na rok 2023	Příjem z poplatku za systém odp. h. na obyvatele za rok 2022 (v Kč)
Kroměříž	492	443
Uherské Hradiště	500	338
Vsetín	600	622
Zlín	900	481

Tabulka 31 Poplatek za systém odp. h. na rok 2023 (v Kč) a příjem z poplatku za systém odp. h. za rok 2022 (v Kč) v okresních městech Zlínského kraje (Vlastní zpracování)

Z výše uvedených důvodů lze tedy doporučit zvýšení poplatku. *Tabulka č. 32* níže odhaduje příjem z poplatku na základě výše sazby poplatku. Výpočet nezahrnuje výjimky a úlevy či jiné okolnosti, stanovené obecně závaznou vyhláškou, nicméně je zpřesňuje pomocí skutečného příjmu za rok 2022, který činil hodnotu 12,3 mil. Kč. Pokud by byl ve výpočtu zohledněn počet obyvatel, tak by byl příjem z poplatku ve výši 13,7 mil. Kč. To znamená, že občan za rok 2022 zaplatil za poplatek 492 Kč, ale příjem z poplatku na obyvatele činil pouze 443 Kč, což je pouze 90 %. Daná okolnost je zahrnuta do výpočtů možných scénářů příjmu z poplatku za systém odp. h.

Z *tabulky* tedy vyplývá, že při sazbě poplatku za systém odp. h. 650 Kč město získá příjem ve výši 16 289 Kč, tedy o necelé 4 mil. Kč více. Při sazbě 700 Kč město vybere 17,5 mil. Kč, tedy o 5,2 mil. Kč více než v současnosti. Lze tedy navrhnout zvýšení sazby poplatku na 650 Kč či 700 Kč.

	492 Kč	550 Kč	650 Kč	700 Kč
Příjem z poplatku v závislosti na počtu obyvatel (v tis. Kč)	13 696	15 311	18 095	19 487
Odhadovaný příjem z poplatku (v tis. Kč)	12 330	13 798	16 289	17 538

Tabulka 32 Možný příjem z poplatku za systém odpadového hospodářství města Kroměříž (v tis. Kč) při změně výše sazby (vlastní zpracování)

Opatření, které se týká zvýšení sazby místního poplatku za systém odp. h., má své přínosy i rizika. Mezi přínosy lze beze sporu zařadit snížení ztráty, jež se pojí s odp. h., která činí ročně desítky mil. Kč. Pokud by se město rozhodlo pro zvýšení sazby na 700 Kč, tak by se rozpočtové příjmy zvýšily přibližně o 5,2 mil. Kč. Mezi rizika lze zařadit, stejně jako k návrhu zavedení místního koeficientu DzNV, nedostatek politické vůle a obecně nepopulární krok zvyšování daní či poplatků. I když se nejedná o razantní zvýšení poplatku, které by si vyžádalo vyšší roční výdaje občanů o objemu tisíců korun, tak zvýšení poplatku může znamenat zátěž pro sociálně slabší občany.

Přínosy	Rizika
<ul style="list-style-type: none"> • Snížení ztráty odpadového hospodářství města • Zvýšení příjmů rozpočtu o 4–5,2 mil. Kč (v závislosti na sazbě) 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatek politické vůle • Zatížení sociálně slabších občanů

Tabulka 33 Přínosy a rizika zvýšení sazby místního poplatku za systém odpadového hospodářství města Kroměříž (vlastní zpracování)

Na základě provedené analýzy lze zvýšení místního poplatku za systém odp. h. doporučit, jelikož výdaje na tuto položku jsou daleko vyšší než příjmy. Zároveň mezi ORP ve Zlínském kraji vykazuje město Kroměříž jeden z nejnižších příjmů tohoto poplatku na obyvatele. Mezi okresními městy ve Zlínském kraji má v současnosti město Kroměříž nejnižší sazbu místního poplatku za systém odp. h. K tomu, aby byly výdaje na systém odp. h. udržitelné, lze doporučit zvýšení sazby tohoto poplatku na 650 Kč či 700 Kč. Roční příjem na tuto oblast by byl vyšší odhadem o 4–5,2 mil. Kč.

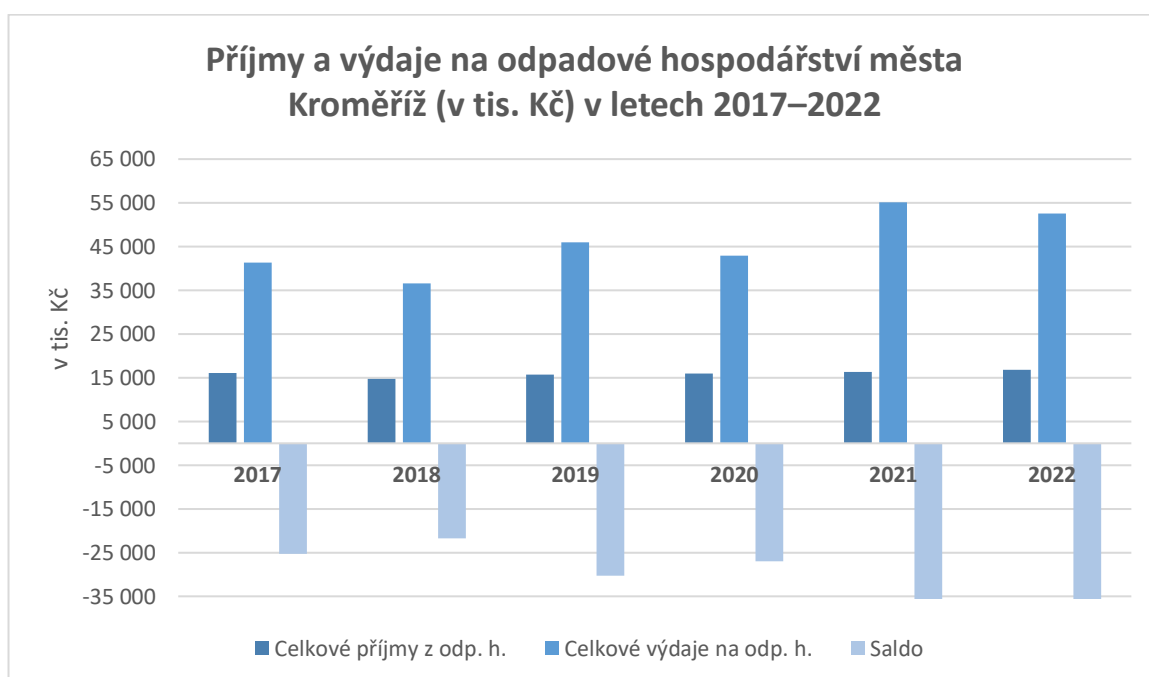
11 NÁVRH PROJEKTU NA VYBUDOVÁNÍ RE-USE CENTRA

Na základě provedené analýzy hospodaření města Kroměříž a analýzy SWOT se nabízí řešení, které cílí na snižování výdajů na odp. h. města.

Předmětem návrhu projektu je vybudování re-use centra na objemný odpad. Hlavním cílem projektu je dlouhodobé snižování výdajů na odp. h. Dílčím cílem projektu je snížení produkce objemného odpadu, snížení míry skládkování, což je společenským problémem, na které cílí mnohé projekty, iniciativy a samozřejmě legislativa. Realizací projektu bude podpořena také myšlenka cirkulární ekonomiky. Výstupem návrhu projektu je návrh na vybudování haly, která bude sloužit jako re-use centrum pro objemný odpad.

11.1 Problémy, na které projekt cílí

Návrh projektu na vybudování re-use centra se snaží reagovat na některé problémy, se kterými se odp. h. města Kroměříž potýká. Hlavní problémem je dlouhodobé financování výdajů na odp. h., jenž není pokryto z celé části příjmy z odp. h. Z grafu č. 14 je patrný vývoj příjmů a výdajů na odp. h. Ve sledovaném období je na tuto položku evidován schodek ve výši 21,8–38,7 mil. Kč, které musí město financovat z jiných příjmových zdrojů. Průměrné saldo ve sledovaném období bylo 29,8 mil. Kč. Tento problém působí negativně na provozní saldo města. Uvažovaný projekt by měl tedy cílit na snižování výdajů na odp. h.

Graf 14 Příjmy a výdaje na odpadové hospodářství města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Níže v tabulce č. 34 jsou uvedeny zdroje příjmů z odp. h. Majoritní položkou je příjem z místního poplatku. Významným příjmem je také příjem z odměn ze systému EKO-KOM za zajištění míst zpětného odběru a zajištění sběru a využití odpadů z obalů. Z tabulky je možné pozorovat, že na zvyšování výdajů dostatečně nereaguje příjmová stránka, jelikož vykazuje poměrně stabilní hodnoty.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Příjem z místního poplatku (v tis. Kč)	12 704	12 763	12 581	12 443	12 360	12 330
Příjem z EKO-KOM (v tis. Kč)	3 350	2 000	3 100	3 500	4 000	4 500

Tabulka 34 Vývoj a struktura příjmů z odpadového hospodářství města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)

Tabulka č. 35 se věnuje vývoji produkce objemného odpadu v letech 2017–2022. Z tabulky je patrný kolísavý vývoj produkce objemného odpadu, který má spíše rostoucí tendenci. Objemný odpad představoval ve sledovaném období 10,4–13,6 % celkového odpadu. Objemný odpad je druh odpadu, jež se nevejde do běžných nádob. Často se jedná o vybavení domácností v podobě skříní, matrací, kobereců a podobně. V mnoha případech se jedná o předměty, které by mohly najít nové využití. Dle Plánu odpadového hospodářství města Kroměříž je odpad předán oprávněným osobám buď k rozebrání, či k odstranění. Po rozebrání některých součástí je však objemný odpad zcela likvidován (Moore, 2018, s. 26–27). Projekt na vybudování re-use centra cílí na dlouhodobé snižování produkovaného množství objemného odpadu.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Produkce objemného odpadu (t/rok)	1 268	1 400	1 659	1 727	1 782	1 633
Podíl na celku (v %)	12	10,4	11,3	13,2	12,2	13,6

Tabulka 35 Produkce objemného odpadu (t/rok) a jeho podílu na celku (v %) ve městě Kroměříž v letech 2017–2022 (vlastní zpracování, MÚ Kroměříž, 2023)

Objemný odpad je svážen pomocí mobilního svozu a občané jej mohou také odevzdávat v prostorách sběrného dvora na Albertově ulici. Pokud se občané rozhodnou vložit objemný odpad do zvláštních nádob, které jsou následně sváženy, tak musí objem odpadu před odložením minimalizovat. V souvislosti s přijetím nového odpadového zákona se z pohledu objemného odpadu zavedly nové povinnosti. Dříve byl objemný odpad ukládaný na skládce

jako směsný. Nyní však zákon ukládá povinnost z odpadu odstranit vše recyklovatelné. Následně je odpad považován jako zbytkový odpad.

Z pohledu poplatků za skládkování se jedná o zásadní změny. Níže uvedená *tabulka č. 36* pojednává o výši poplatku za skládkování dle zákona o odpadech. Zvyšující se základ poplatku za využitelný odpad a zbytkový odpad je výsledkem legislativních a environmentálních snah o snížení podílu odpadu, jenž je ukládán na skládku. Pro obce dané změny znamenají tlak na snížení produkce odpadu, větší využití recyklace a podporu cirkulární ekonomiky. Návrh projektu cílí na snižování produkce objemného odpadu, což implikuje ke snižování výdajů municipality na skládkování.

Rok	Dílčí základ poplatku za skládkování (v Kč/t)	
	Využitelný odpad	Zbytkový odpad
2022	900	500
2023	1 000	500
2024	1 250	500
2025	1 500	500
2026	1 600	600
2027	1 710	600
2028	1 800	700
2029	1 850	700
2030	1 850	800

*Tabulka 36 Výše poplatku za skládkování (v Kč/t) v letech 2022–2030
(ČESKO, 2020b, vlastní zpracování)*

11.2 Popis projektu

Podkapitola popisuje cíle návrhu projektu, jeho cílové skupiny a vazby na strategické dokumenty. Součástí dané podkapitoly je také finanční, časová, riziková analýza a definování indikátorů, jež kvantifikují cíle projektu.

Cíle projektu:

Při stanovení cílů je důležité, aby splňovaly několik vlastností. Proto bylo při stanovení cílů postupováno v souladu s technikou SMART. Tedy důrazem na to, aby byl cíl: specifický, měřitelný, dosažitelný, realistický a sledovatelný.

Projekt se týká problematiky odpadového hospodářství, která každoročně vyžaduje financování v desítkách mil. Kč, a působí tak na běžnou část rozpočtu. Hlavním cílem projektu je dosáhnout dlouhodobé úspory v kategorii výdajů na odpadové hospodářství zejména v podobě snížení prostředků, které municipalita vydává na skládkování objemného odpadu. Vedlejším cílem projektu je důraz na dlouhodobé snižování produkce objemného odpadu, a tudíž projekt klade důraz také na snížení míry skládkování. Cíle projektu jsou v souladu se všemi pilíři udržitelného rozvoje.

Místo realizace projektu:

Místem realizace projektu je prostor sběrného dvoru Zachar, který sídlí na ulici Albertova a je provozován společností Biopas, spol. s r. o., jež zajišťuje systém odpadového hospodářství města Kroměříž.

Cílové skupiny:

Provozní část projektu se dotkne občanů města Kroměříž. Vzhledem k charakteru projektu je vhodnější dále občany města Kroměříž a jeho místních částí rozdělit do dvou skupin.

První skupinou jsou dárci, kteří darují předmět do re-use centra. Darovat předmět do re-use centra může každý občan města Kroměříž a jeho místních částí. Je pravděpodobné, že do provozu re-use centra má potenciál zapojit se občan, který třídí odpad. Dle společnosti EKO-KOM třídí odpady pravidelně 73 % občanů České republiky (EKO-KOM, © 2023). Pokud by byl podíl občanů třídící odpad za Českou republiku vztáhnout na občany města Kroměříž a místní části, tak se jedná o potenciál 16 571 občanů ve věku 15 a více let. Dané třídící obyvatelstvo bude tedy hlavním donorem předmětů do re-use centra.

Další skupinou, jež bude využívat re-use centrum, jsou lidé, kteří budou využívat předměty uložené v re-use centru. Zde lze vztáhnout stejný typ obyvatel jako v případě dárců. Jedná se tedy přibližně o potenciál 16 571 obyvatel, u kterých je možné zapojení do provozu re-use centra.

Vazby na strategické a koncepční dokumenty:

Projekt re-use centrum Kroměříž se snaží reagovat na některé požadavky strategických a koncepčních dokumentů. Základním dokumentem pro realizaci strategie nakládání s odpady je plán odpadového hospodářství. Poslední aktualizaci plánu odpadového hospodářství město Kroměříž realizovalo v roce 2018. Z pohledu plánu odpadového hospodářství návrh projektu re-use centra reaguje na (ENVIprojekt, 2018, s. 52–60):

- Cíl 1.3 – Podporování zpětného odběru výrobků s ukončenou životností a sběru použitých výrobků,
- Cíl 16.1 – Udržování komplexní, přiměřené a efektivní sítě zařízení k nakládání s odpady na území města,
- Cíl 18.1 – Omezení odkládání odpadů mimo místa k tomu určená.

Vazbu zaměření projektu na dokumenty municipality lze nalézt také v případě strategického dokumentu města Kroměříž, který je zpracován na období 2021–2030. Jedná se například o (Moore, 2021, s. 101–104):

- Strategický cíl 1.2 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta,
 - Cíl 1.2.2 – Podpora cirkulární ekonomiky.
- Strategický cíl 1.4 Odpadové hospodářství,
 - Cíl 1.4.1 – Vytvoření koncepce pro změnu způsobu likvidace komunálních odpadů (předcházení vzniku odpadů, jejich třídění a využití vytríděných složek).

Další vazby se nachází například v cílech a aktivitách místní Agendy 21.

Finanční analýza návrhu projektu:

Tabulka č. 37 poukazuje na strukturu rozpočtu návrhu projektu. Majoritní podíl v celkové ceně přichází na stavbu, koupi a montáž montovací haly. Dané náležitosti byly konzultovány se společností Gametall a. s., jež poskytla cenovou nabídku montované haly pro území města Kroměříž. Pro účely projektu byla navržena montovací hala o velikosti 7x12x3m.

Cena spodní stavby zahrnuje zemní práce, zhutnění podkladu, beton do základových patek, dešťovou kanalizaci, drenáže, zemnicí pásy a podlahu. Jedná se o cenově nejvýznamnější položku rozpočtu projektu. Dalšími položkami jsou ocelová konstrukce, střešní plášť, stěnový plášť, výplně stavebních otvorů, žlaby a doprava. Montáž, antikorozi ochrana nátěrem, sekční vrata a stavební práce jsou již v ceně započítány. Z důvodu umístění haly bylo po konzultaci zvoleno také střešní zatížení III–IV. sněhového pásma. Dalšími výdaji jsou výdaje na příslušenství – regály a osvětlení haly. Celkové výdaje haly včetně DPH jsou 835 528 Kč. Do celkové ceny projektu je také zahrnuta projektová dokumentace a studie proveditelnosti. Poslední položkou jsou výdaje na monitoring objektu, evidenci vloženého odpadu a udržitelnost projektu. Jedná se o reakci na riziko ukládání odpadu do re-use centra

občany z jiných měst. V prostorách sběrného dvora může být uložen odpad vyprodukovaný fyzickými osobami s trvalým bydlištěm v Kroměříži. Položka monitoringu a evidence odpadu obsahuje výdaje na kamerový systém objektu, výdaje na digitalizaci a také výdaje na evidenci vloženého odpadu a údaje o návštěvnicích re-use centra.

Z tabulky č. 37 je patrná celková cena projektu, která je odhadována na 1 329 378 Kč s DPH.

Číslo položky	Položka	Cena (v Kč)
1	Spodní stavba	269 015
2	Ocelová konstrukce	208 700
3	Střešní plášť objektu	56 300
4	Stěnový plášť objektu	80 000
5	Výplně stavebních otvorů	14 000
6	Žlaby	24 600
7	Doprava	3 500
8	Regály (5 ks)	14 035
9	Osvětlení haly (11 svítidel)	20 369
Cena haly celkem bez DPH		690 519
Cena haly celkem s DPH (sazba 21 %)		835 528
Projektová dokumentace včetně DPH		156 850
Studie proveditelnosti včetně DPH		105 000
Monitoring objektu, evidence uložených předmětů včetně DPH		72 000
Zajištění udržitelnosti projektu		160 000
Cena celkem s DPH		1 329 378

Tabulka 37 Rozpočet projektového záměru (v Kč) (vlastní zpracování)

Cílem návrhu projektu je v dlouhodobém horizontu snížit výdaje na odp. h. Největší položkou výdajů na odp. h. jsou výdaje na sběr a svoz k. o., kam se řadí dle zákona objemný odpad. *Tabulka č. 38* sleduje odhadovanou roční úsporu výdajů na sběr a svoz k. o.

Dopad re-use centra je obecně velmi těžko definovaný a možný odhad dopadu by byl pravděpodobně velmi nepřesný. Z uvedeného důvodu bylo vhodné odhad založit na konkrétnějších datech, které jsou s re-use centry spojeny. Pro vypočítání přibližné roční míry úspory byl kontaktován Odbor životního prostředí a správy majetku MÚ Slavičín. Město Slavičín od roku 2022 provozuje re-use centrum na objemný odpad. Na základě poskytnutých dat o odhadovaném dopadu re-use centra ve Slavičíně a dat ohledně odp. h., které poskytl Odbor služeb MÚ Kroměříž, byl vypočítán přibližný dopad na roční produkci

objemného odpadu. Vzhledem k obtížnosti určení skutečného dopadu potenciálně vybudovaného re-use centra byly stanoveny dvě varianty úspory v závislosti na úspěšnosti přibližné roční úspory – pesimistická a optimistická varianta. Pesimistická varianta počítá s nižším dopadem vybudování re-use centra na roční produkci objemného odpadu. Optimistická varianta počítá se stejným dopadem, jako tomu je v případě města Slavičína. Obecně lze tedy odhadovat úsporu produkce objemného odpadu ve výši 3,25–5,7 % z celkové produkce objemného odpadu ve vybrané municipalitě. Z přibližné úspory produkce lze vypočítat úsporu ve výdajích, která je odhadována zejména na základě výše poplatků za zbytkový odpad mezi 37,1–65,1 tis. Kč. Do výsledné roční úspory jsou však dále zahrnuty odhady úspor, jež se pojí s procesy při sběru a svozu objemného odpadu a s procesy, které objemný odpad vyžaduje na sběrném dvoře. V neposlední řadě je do úspory zahrnut také příjem z poplatků za vybrání předmětů z re-use centra. Příjem z poplatků za odebrání předmětu počítá s průměrným symbolickým poplatkem 50 Kč za předmět a polovinou cílového počtu osob, kteří využijí re-use centrum. Cílový počet osob, kteří využijí re-use centrum je stanoven v indikátorech v *tabulce č. 42*.

Z *tabulky č. 38* je tedy patrné, že předpokládaná úspora optimistické varianty je 111 890 Kč a pesimistické varianty 72 690 Kč. K daným výsledkům je žádoucí zmínit jejich obtížný odhad, který determinoval rozdělení přibližné úspory na dvě varianty. Je žádoucí také zmínit výši poplatků za odkládání odpadu na skládku, jež se bude do roku 2030 několikrát zvyšovat. V budoucnu lze tedy předpokládat o něco vyšší úspory, které však budou určovány zejména celkovou produkcí objemného odpadu ve vybrané municipalitě a jejich místních částí.

	Před vybudováním re-use centra	Po vybudování re-use centra
Produkce objemného odpadu v roce 2022 (t/rok)	1 633	1 540–1 580
Výdaje uhrazené za uložení odpadu na skládku (v tis. Kč)	23 200	23 163–23 135
Přibližná roční úspora optimistické varianty (v tis. Kč)	111 890	
Přibližná roční úspora pesimistické varianty (v tis. Kč)	72 690	

*Tabulka 38 Přibližná roční úspora výdajů na sběr a svoz komunálního odpadu (v tis. Kč)
(vlastní zpracování, MÚ Kroměříž, 2023)*

Tabulka č. 39 zobrazuje prostou dobu návratnosti v závislosti na pořizovací ceně projektu a roční úspoře. Tabulka tak podává několik řešení financování projektu v závislosti na zdroji financování a úspoře nákladů, jež počítá s optimistickou i pesimistickou variantou.

Návrh projektu počítá se dvěma možnostmi financování. První a zároveň preferovaná možnost je využití externích zdrojů financování v podobě dotací. Nabízí se využití dotací z Operačního programu Životní prostředí (OPŽP). Re-use center se týká specifický cíl 1.5 – Podpora přechodu na oběhové hospodářství účinně využívající zdroje. Konkrétně se jedná o podporovanou aktivitu 1.5.2 RE-USE centra pro opětovné použití výrobků včetně aktivit pro opravy a prodlužování životnosti výrobků. Od 7. 9. 2022 do 30. 6. 2023 mohou obce podat průběžnou žádost v rámci 4. výzvy – Udržitelné nakládání s odpady. Nicméně opatření, které se týká výstavby re-use center, není od 4. 3. 2023 podporováno, jelikož došlo k vyčerpání dílčí alokace výzvy. Nezbyvá tedy než počkat na navýšení alokace výzvy či vyhlášení další výzvy, která se bude týkat udržitelného nakládání s odpady.

Zlínský kraj spadá do kategorie méně rozvinutých regionů, takže míra spolufinancování z evropských fondů je v případě města Kroměříže maximálně 85 %. Rovněž minimální podíl příjemce na spolufinancování výdajů je 15 %. Pro výpočet prosté doby návratnosti v *tabulce č. 39* níže se počítá s dvěma možnostmi řešení. Doba návratnosti se odvíjí z celkových výdajů projektu. První možnost je využití dotace při míře spolufinancování výdajů 70–85 % a optimistickou variantou roční úspory. Prostá doba návratnosti je v daném případě v rozmezí 1,8–3,6 let. Stejně rozmezí míry spolufinancování s roční úsporou pesimistické varianty navrátí pořizovací cenu projektu za 2,7–5,5 let.

Při využití pouze vlastních zdrojů je doba návratnosti, a tedy i následná úspora výdajů na odp. h., značně prodloužena. Při optimistické variantě se investice navrátí za 11,9 let a při pesimistické za 18,3 let.

Z pohledu financování lze tedy doporučit využít při dostupnosti možnosti financování projektu z externích zdrojů variantu s dotací. Prostá doba návratnosti se pohybuje v rozmezí 1,8–5,5 let v závislosti na roční úspoře a míře spolufinancování. Poté bude mít projekt pozitivní vliv na snižování výdajů na odp. h. V současnosti je alokace na výstavbu re-use center vyčerpána, nicméně vzhledem k zájmu o dané téma ze stran municipalit a důležitosti problematiky odpadového hospodářství lze předpokládat vyhlášení další výzvy již v roce 2023. Oblast prevence vzniku odpadů je podporována pravidelně.

Řešení	Pořizovací cena projektu (v Kč)	Roční úspora (v Kč)	Prostá doba návratnosti (let)
S dotací (optimistická varianta)	398 813–199 407	111 890	1,8–3,6 let
S dotací (pesimistická varianta)	398 813–199 407	72 690	2,7–5,5 let
Bez dotace (optimistická varianta)	1 329 378	111 890	11,9 let
Bez dotace (pesimistická varianta)	1 329 378	72 690	18,3 let

Tabulka 39 Prostá doba návratnosti projektu v letech (vlastní zpracování)

Časový harmonogram návrhu projektu:

Níže uvedená *tabulka č. 40* vyobrazuje časový harmonogram návrhu projektu. Harmonogram se skládá z aktivit, které jsou nutné pro realizaci projektu, dále obsahu aktivity a doby trvání aktivity. Harmonogram zahrnuje také rozdělení realizace projektu do tří elementárních etap.

První aktivitou je zahájení výběrového řízení na zpracování projektové dokumentace a studie proveditelnosti. Po vybrání dodavatele dojde ke zpracování požadovaných dokumentů. Po zevrubném zhodnocení projektových dokumentů dojde k zahájení výběrového řízení na výstavbu samotného projektu a zhotovení požadovaného objektu. Přípravná fáze vyžaduje celkem pět měsíců. Aktivita zhotovení požadovaného objektu obsahuje stavební práce, které se týkají spodní stavby, dále dodání a zhotovení montovací haly. Rovněž v rámci realizační fáze dojde k nákupu a instalaci příslušenství a vybavy re-use centra. Realizační fáze vyžaduje tři měsíce a 20 dnů. Provozní fáze se týká publicity projektu. V rámci této aktivity dojde k informování veřejnosti pomocí komunikačních prostředků o zahájení provozu re-use centra a elementárních informací o re-use centru.

Dále je k projektu vytvořena časová rezerva, která tvoří přibližně 10 % celkového časového plánu pro realizaci projektu. Celkově realizace projektu vyžaduje 10 měsíců a 15 dnů.

Definice aktivity	Typ etapy	Obsah aktivity	Doba trvání aktivity
Výběrové řízení na zpracování projektové dokumentace a studie proveditelnosti	Přípravná	Zahájení výběrového řízení na zpracování projektové dokumentace a studie proveditelnosti	1 měsíc

Zpracování projektové dokumentace a studie proveditelnosti	Přípravná	Uzavření smlouvy o dílo a zpracování poptávaných dokumentů	3 měsíce
Výběrové řízení na dodavatele a stavbu montované haly	Přípravná	Výběr dodavatele pro dodání montované haly a stavební práce	1 měsíc
Zhotovení požadovaného objektu	Realizační	Uzavření smlouvy s dodavatelem, stavební práce, dodání a montáž montovací haly	3 měsíce
Nákup a instalace příslušenství a vybavy re-use centra	Realizační	Nákup vybavy re-use centra (regály a kamerový systém)	20 dnů
Informování veřejnosti pomocí komunikačních prostředků o zahájení provozu	Provozní	Informování občanů o provozu prostřednictvím webových stránek a sociálních sítí, regionálního rádia a zpravodaje města	25 dnů
Časová rezerva	-	Vytvoření časové rezervy k redukci rizika nedodržení termínu realizace projektu	1 měsíc
Celkem			10 měsíců a 15 dnů

Tabulka 40 Časový harmonogram projektu (vlastní zpracování)

Analýza rizik návrhu projektu:

Níže uvedená riziková analýza definuje možná rizika, jež jsou spojena s realizací projektového záměru. Riziková analýza definuje název rizika, jeho hodnocení a možné řešení, které je v podobě redukce rizika, vyvarování se riziku a akceptace rizika. Riziko je hodnoceno na základě pravděpodobnosti a dopadu. Hodnocení pravděpodobnosti a dopadu je v rozmezí 1–5, přičemž 5 je nejpravděpodobnější riziko či riziko s nejvyšším dopadem.

Nejzávažnějšími riziky by byla rizika, která souvisí s technickým řešením projektu. Jejich řešení spočívá ve zpracování kvalitní projektové dokumentace a studie proveditelnosti, dále v konzultaci s dodavatelem a sjednáním požadovaných podmínek ve smlouvě. Dalším závažným rizikem je riziko nezájmu veřejnosti na provozu projektu. Jeho řešením je redukce rizika v podobě využití dostupných prostředků k propagaci re-use centra. Rovněž nositel projektu musí zajistit, aby do re-use centra přispívali jen uživatelé, kteří mají trvalé bydliště ve městě Kroměříž, jelikož odpad nemístních musí být zlikvidován v souladu se zákonem. Z tohoto důvodu je vhodné riziko redukovat monitoringem objektu a evidencí uživatelů.

Název rizika	Hodnocení rizika			Řešení rizika
	Pravděpodobnost (P)	Dopad (D)	PxD	
Výběr nespolehlivého dodavatele	2	3	6	Redukce rizika: objektivní posouzení dodavatele při VŘ, zohlednění zkušeností dodavatele a referencí
Nedodržení termínu realizace	2	2	4	Redukce rizika: časová rezerva v harmonogramu, určení termínu dodavateli, ve kterém bude časová rezerva
Nezájem veřejnosti na provozu re-use centra	2	4	8	Redukce rizika: využití všech dostupných komunikačních prostředků
Technická neproveditelnost projektu	2	5	10	Redukce rizika: kvalitní vypracování studie proveditelnosti a projektové dokumentace, konzultace s dodavatelem
Zvýšení výdajů v rozpočtu	3	2	6	Akceptace rizika: Zahrnutí rezervy v rozpočtu
Neobdržení dotace z fondů	2	3	6	Redukce rizika: Dodržení termínu podání projektové žádosti, kvalitní zpracování projektové žádosti a ostatních dokumentů
Chyby v technickém řešení projektu	2	4	8	Vyvarování se riziku: Vypracování studie proveditelnosti a projektové dokumentace, sjednání smluvních podmínek s dodavatelem
Kumulace předmětů v re-use centru, o které není zájem	4	2	1	Akceptace rizika: Likvidace předmětů v souladu se zákonem o odpadech
Ukládání odpadu občany z jiných měst	2	3	6	Redukce rizika: Monitorování prostoru, evidence návštěvníků, zpracování provozního řádu

Tabulka 41 Analýza rizik projektu na vybudování re-use centra (vlastní zpracování)

Indikátory projektu:

Účelem stanovených indikátorů je zejména kvantifikace cílů. Hlavním cílem je dosažení dlouhodobé úspory v oblasti výdajů na odp. h. Vedlejším cílem je snížení množství produkce objemného odpadu a snížení množství objemného odpadu, který je skládkován. Indikátory projektu jsou výstupového i výsledkového typu.

Prvním stanoveným indikátorem je celková roční hmotnost vloženého objemného odpadu do re-use centra. Cílová hodnota reflektuje pesimistický scénář snížení produkce objemného odpadu za rok. Dosažením takové hodnoty zaručí částečný úspěch projektu.

Dalším indikátorem je indikátor, který se týká účastníků, kteří re-use centrum využijí. Již ze stanovených cílových skupin je patrný přibližný potenciál účastníků, kteří mohou re-use centrum využít. Jedná se o 16 571 osob, jež třídí odpad a mají trvalé bydliště ve městě Kroměříž či v jeho místních částech. Pro stanovení cílové hodnoty byla vybrána hodnota 829 účastníků, kteří reprezentují 5 % potenciálu třídících obyvatel. V závislosti na počtu účastníků je dále možné využívat například opatření k propagaci re-use centra.

Jedním z dalších indikátorů, který se týká odpadů, je indikátor podílu odpadu, jenž je znovu využit. Projekt si klade za cíl zvýšit míru znovuvyužití objemného odpadu z 0 % na 3 %, v návaznosti na pesimistický scénář snížení produkce objemného odpadu, který počítá s úsporou 3,25 % celkového množství objemného odpadu.

Poslední indikátor je napojen na měření hlavního cíle návrhu projektu. Týká se tedy snížení výdajů na uložení odpadu na skládku. Také daný indikátor se týká informací z pesimistického scénáře úspory za uložení objemného odpadu na skládku, a počítá tedy s úsporou ve výši 37,1 tis. Kč. Daný indikátor je závislý na všech předchozí indikátorech.

Název indikátoru	Měrná jednotka	Výchozí hodnota	Cílová hodnota
Celková roční hmotnost (v t) vloženého objemného odpadu do re-use centra	Hmotnost	0	53
Počet osob využívajících ročně re-use centrum	Účastníci	0	829
Míra objemného odpadu, který je využit	Podíl	0 %	3 %
Snížení výdajů za skládkování (v tis. Kč)	Finanční prostředky	23 200	23 163

Tabulka 42 Indikátory návrhu projektu na vybudování re-use centra (vlastní zpracování)

Zajištění udržitelnosti projektu:

Návrh projektu cílí na snižování výdajů na odp. h. v dlouhodobém horizontu. Aby byl daný cíl úspěšně naplněn, je třeba jej kvantifikovat, dlouhodobě monitorovat a aktualizovat. Elementární aktivitou je však také zajištění dlouhodobého fungování projektu.

Pro zajištění udržitelnosti projektu je nutná dostatečná účast uživatelů, kteří využijí re-use centrum. O zahájení provozu je důležité občany informovat pomocí komunikačních prostředků, kterými jsou zejména regionální noviny a rádio, dále sociální sítě města a podobně. Využití komunikačních prostředků rovněž částečně redukuje riziko nezájmu veřejnosti na provozu re-use centra. Návrh projektu počítá s dobou udržitelnosti na minimálně 10 let. V rámci rozpočtu návrhu projektu (*tabulka č. 37*) je obsažena částka pro zajištění chodu re-use centra po minimální dobu 10 let. V minimální stanovené době udržitelnosti projektu je třeba dále monitorovat indikátory. Rovněž je třeba indikátory pravidelně aktualizovat či je upravovat na základě vývoje cílových hodnot.

Popis pozitivního dopadu na vymezené území:

Návrh projektu s sebou přináší několik příležitostí pro území města Kroměříž a jeho místní části. Kromě dopadu, kterým se zabývaly například indikátory, je možné dopad pozorovat také z pohledu pilířů udržitelného rozvoje.

Z pohledu environmentálního pilíře dojde ke snížení produkce objemného odpadu, důrazu na snižování míry odpadu, který je skládkován, a podpoře cirkulární ekonomiky. Projekt bude mít také vliv na podporu udržitelné spotřeby, jelikož nabízí alternativu k nakupování nových výrobků. Re-use centrum také zachovává hodnotu materiálů a jejich původní funkci. Sociální pilíř je možné spatřit v zaměření projektu na komunitní angažovanost. Projekt může poskytnout několik příležitostí pro zapojení místní komunity do udržitelných aktivit. Také věci z re-use centra mohou využít domácnosti s nízkými příjmy. Ekonomický pilíř projektu je ve smyslu dlouhodobého snižování výdajů na odp. h., což je hlavním předmětem návrhu projektu. Dojde k úspoře výdajů, které se pojí s ukládáním odpadu na skládku a dále bude patrná úspora ve výdajích, které se týkají také ostatních procesů při sběru, svozu a nakládání s objemným odpadem.

11.3 Zhodnocení návrhu projektu na vybudování re-use centra

Předmětem projektového návrhu je vybudování re-use centra na objemný odpad. Projekt se snaží reagovat na slabé stránky hospodaření města Kroměříž, které byly patrné z provedené analýzy a také analýzy SWOT. Konkrétně jde o náročnou výdajovou položku na sběr a svoz k. o., jež je jedním z determinantů nízkých hodnot provozního salda. Na zvyšující se trend výdajů na odp. h. nedostatečně reaguje příjmová stránka z odp. h., která se skládá z příjmu z místního poplatku a příjmu z EKO-KOM za provoz zařízení na území města. Rovněž se projekt snaží reagovat na aktuální společenské, legislativní a environmentální požadavky, které vyžadují šetrnější nakládání s odpadem a snížení podílu skládkování. Právě výdaje na skládkování se mají do roku 2030 několikrát zvýšit, což bude negativně působit na další vývoj výdajů na odp. h.

Roční produkce objemného odpadu vzrostla od roku 2017 do roku 2022 o 365 tun a k 31. 12. 2022 činí objemný odpad 13,6 % celkového produkovaného odpadu v dané municipalitě. Dle Plánu odpadového hospodářství města Kroměříž je všechn objemný odpad likvidován. Návrh projektu si klade za cíl snížit výdaje na odp. h. v dlouhodobém horizontu. Dílčím cílem je snížení objemu objemného odpadu, který je likvidován, a podpora cirkulární ekonomiky na území města. Projekt cílí na občany města Kroměříž a jeho místních částí, kteří třídí odpad. Jedná se o potenciál přibližně 16 751 obyvatel, kteří třídí odpad. Uživatelé re-use centra jsou dále kvantifikovány v indikátorech projektu. Projekt má také vazby na některé cíle, které určily strategické a koncepční dokumenty, zejména se jedná o cíle, jež pojednávají o podpoře zpětného odběru výrobků a o předcházení vzniku opadů.

Projekt je podroben finanční analýze, kdy po konzultaci se společností, která se zabývá výrobou, dodáním a montáží montovaných hal, je cena haly vyčíslena na 835,5 tis. Kč. Celková odhadovaná cena projektu je 1,33 mil. Kč. Na základě poskytnutých dat je vypočítána přibližná roční úspora projektu. Roční úspora je rozdělena na optimistickou a pesimistickou variantu, přičemž celková úspora je odhadována na 72,7–111,9 tis. Kč. Z výpočtu prosté doby návratnosti projektu lze doporučit financování projektu dotací v kombinaci s vlastními zdroji. V současné době nelze na výzvu v OPŽP podat žádost, nicméně vzhledem k úspěšnosti předchozích projektů a specifickým cílům programu lze očekávat navýšení alokace výzvy či vyhlášení výzvy nové. Projektový návrh obsahuje také časovou analýzu projektu, která počítá s celkovým časovým fondem ve výši 10 měsíců a 15 dnů, včetně časové rezervy k eliminaci rizika nedodržení termínu realizace. Riziková analýza je další částí návrhu projektu a obsahuje rizika a jejich řešení v podobě redukce

rizika, vyvarování se riziku a akceptace rizika. Ke kvantifikaci cílů a jejich monitorování byly definovány indikátory projektu. Indikátory projektu mají definovanou cílovou hodnotu, kterou je třeba na základě vývoje pravidelně aktualizovat.

Hlavním cílem návrhu projektu je snížení výdajů na odp. h., které bude pozitivně působit na hospodaření města Kroměříž. Projekt počítá s roční úsporou 72,7–111,9 tis. Kč, která se sice v absolutních číslech nezdá vysoká, nicméně se jedná o snahu snižování výdajů v dlouhodobém horizontu. Navíc úspora by se měla časem zvyšovat, jelikož zákon o odpadech počítá do roku 2030 několikrát se zvýšením poplatků za ukládání odpadu na skládku. Pro patrnější zlepšení hospodaření města v oblasti odp. h. lze doporučit realizovat projekt souběžně se zvýšením sazby místního poplatku za systém odp. h., o kterém pojednávala podkapitola č. 10.2. V takovém případě by došlo k posílení příjmové stránky a k dlouhodobému snížení výdajů dané položky.

ZÁVĚR

Diplomová práce se týká problematiky hospodaření municipality. Cílem diplomové práce bylo na základě provedené analýzy navrhnout projekt vedoucí ke zlepšení hospodaření města Kroměříž. Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část diplomové práce se věnuje problematice postavení obcí v systému veřejné správy, hospodaření obcí a finanční analýze. Praktická část obsahuje analytickou a návrhovou část. Analytická část zahrnuje analýzu rozpočtů, příjmů a výdajů a finanční analýzu. Návrhová část praktické části je rozdělena mezi opatření na zlepšení hospodaření vybrané obce a návrh projektu.

Z provedené analýzy je patrné, že hospodaření vybrané obce je zdravé a stabilní. Město Kroměříž hospodařilo s přebytkovým rozpočtem ve sledovaných letech 2017–2020. Rozpočtový deficit byl zaznamenán v letech 2021–2022. Také na rok 2023 počítá municipalita s rozpočtovým schodkem. Rozpočtové deficity byly financovány z přebytků z předchozích let a rozpočtové schodky skončily mnohdy v menší výši, než se kterou municipalita počítala. Ve sledovaném období municipalita zaznamenala poměrně nízké hodnoty provozního salda a investiční aktivity. Rozpočtové příjmy jsou do značné míry ovlivněny sdílenými daněmi, jež představují většinu celkových příjmů. Příjmy z místních poplatků dosahovaly stabilních hodnot 14,9–15,2 mil. Kč. Daň z nemovitých věcí dosahovala ve sledovaném období rovněž stabilních hodnot 18,9–19,5 mil. Kč. Nedaňové příjmy vykazovaly ve sledovaném období rostoucí trend s nejvyšší hodnotou 35,5 mil. Kč za rok 2022. Rozpočet města Kroměříž je do značné míry závislý na transferech, kterými jsou financovány zejména příspěvkové organizace sociálního charakteru. Z pohledu výdajů je nutné zmínit jejich stoupající tendenci, kterou determinují zejména běžné výdaje. Běžné výdaje v posledních letech ovlivnila zejména rostoucí cenová hladina za poptávané statky a služby. Významnou položkou výdajů jsou výdaje na odpadové hospodářství. Z pohledu kapitálových výdajů lze konstatovat, že město poměrně málo investovalo v letech 2017–2020. Hodnota ukazatele investiční aktivity v letech 2021 až 2022 byla již v doporučených hodnotách.

Z pohledů ukazatelů likvidity lze město Kroměříž definovat jako spolehlivého dlužníka s minimálním rizikem nesplacení závazků věřitelům. V letech 2017–2020 byly evidovány poměrně vysoké hodnoty ukazatelů likvidity, jež souvisely mimo jiné s neefektivním vynakládáním finančních prostředků, které mohly být například využity na kapitálové výdaje, jež vykazovaly v daném období poměrně nízké hodnoty. Je žádoucí také zmínit,

že zadluženost města Kroměříž je nízká, stejně jako ukazatel dluhové služby. Finanční zdraví města Kroměříž je tedy v dobré kondici a finanční stabilitě. Z pohledu zadluženosti na obyvatele patří město Kroměříž mezi nejméně zadlužené obce s rozšířenou působností ve Zlínském kraji.

Cílem provedené SWOT analýzy bylo definování zejména slabých stránek, které negativně ovlivňují hospodaření města Kroměříž. Právě na slabé stránky reagovala opatření a projekt na zlepšení hospodaření dané municipality. V návrhové části jsou tedy nejprve představeny opatření vedoucí k navýšení příjmů rozpočtu a dále projekt na snížení výdajů rozpočtu. Prvním opatřením je zavedení místního koeficientu daně z nemovitých věcí. Zavedením koeficientu v hodnotě 1,5 by se příjmy z této daně zvýšily přibližně o 10 mil. Kč. Návrh na zavedení místního koeficientu je mimo jiné reakce na nízký příjem z daně z nemovitých věcí, ten má město Kroměříž na počet obyvatel jeden z nejnižších mezi obcemi s rozšířenou působností ve Zlínském kraji. Dalším opatřením je návrh na zvýšení sazby místního poplatku za systém odpadového hospodářství. Příjem z daného poplatku na obyvatele má město Kroměříž rovněž jeden z nejnižších mezi stejnými územními jednotkami ve Zlínském kraji. Zároveň má tato municipalita jeden z nejnáročnějších systémů odpadového hospodářství, jenž je částečně financován z jiných příjmů. Zvýšením sazby ze 492 Kč na 650 Kč na obyvatele by město Kroměříž získalo o přibližně 5,2 mil. Kč více. Daný příjem by sloužil na krytí ztráty z financování odpadového hospodářství.

Na problematiku odpadového hospodářství reaguje také návrh projektu, který se týká vybudování re-use centra na objemný odpad. Cílem projektu je dlouhodobé snížení výdajů na odpadové hospodářství. Návrh projektu se snaží reagovat na aktuální legislativní, sociální i environmentální požadavky. Například zákon o odpadech počítá do roku 2030 se zvýšením poplatků za ukládání odpadu na skládku, což se také negativně projeví ve výdajích na sběr a svoz komunálního odpadu. Dílčím cílem je tedy snížení množství produkovaného objemného odpadu, který tvořil za rok 2022 více než 13 % všech odpadů produkovaných v dané municipalitě. Součástí návrhu projektu je také finanční, časová a riziková analýza. Vzhledem k době návratnosti projektu je žádoucí projekt financovat dotací v kombinaci s vlastními zdroji. Dále vzhledem k roční úspoře, jenž má spíše dlouhodobější charakter, lze doporučit projekt podpořit opatřením, které se týká zvýšení sazby místního poplatku za systém odpadového hospodářství. V takovém případě by došlo k posílení příjmové stránky a k dlouhodobému snížení výdajů na odpadové hospodářství. Byl by tedy alespoň částečně snížen schodek této položky, který je každoročně ve výši desítek milionů korun.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

AHMAD, Etisham a Giorgio BROSIO, 2006. Handbook of Fiscal Federalism. Cheltenham: Ebsco Publishing, 584 s. ISBN 978-1-84542-008-6.

BALÍK, Stanislav, 2009. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada. Politologie (Grada), 52 s. ISBN 978-80-247-2908-4.

BARTOLINI, David, Sibylle STOSSBERG a Hansjörg BLÖCHLIGER, 2016. Fiscal Decentralisation and Regional Disparities. OECD Economics Department Working Papers [online]. Paříž: OECD, (10), 47 s [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: doi: 0.1787/18151973

BRAGG, Steven, 2017. Financial Analysis: Third Edition: A Business Decision Guide. Accounting Tools, 348 s. ISBN 978-1-938910-96-8.

ČESKO, 1990. Zákon č. 565/1990 Sb. Zákon České národní rady o místních poplatcích. In: Sběrka zákonů České republiky, ročník 1990, částka 92, s. 2105–2109. Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČESKO, 1992. Zákon č. 338/1992 Sb. Zákon České národní rady o dani z nemovitých věcí. In: Sběrka zákonů České republiky, ročník 1992, částka 71, s. 1945–1952. Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČESKO, 2000a. Zákon č. 128/2000 Sb. Zákon o obcích (obecní zřízení). In: Sběrka zákonů České republiky, ročník 2000, částka 222, s. 1737–1764. Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČESKO, 2000b. Zákon č. 218/2000 Sb. Zákon o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla). In: Sběrka zákonů České republiky, ročník 2000, částka 65, s. 3104–3128. Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČESKO, 2000c. Zákon č. 243/2000 Sb. Zákon o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). In: Sběrka zákonů České republiky, ročník 2000, částka 73, s. 3513–3515. Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČESKO, 2000d. Zákon č. 250/2000 Sb. Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In: Sběrka zákonů České republiky, ročník 2000, částka 73, s. 3557–3567. Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČESKO, 2004. Zákon č. 420/2004 Sb. Zákon o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí. In: Sbíрка zákonů České republiky, ročník 2004, částka 138, s. 8077–8086. Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČESKO, 2009. Vyhláška č. 410/2009 Sb. Vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané účetní jednotky. In: Sbíрка zákonů České republiky, ročník 2009, částka 133, s. 6854–6930. Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČESKO, 2016. Zákon č. 187/2016 Sb. Zákon o dani z hazardních her. In: Sbíрка zákonů České republiky, ročník 2016, částka 71, s. 3000–3003. Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČESKO, 2020b. Zákon č. 541/2020 Sb. Zákon o odpadech. In: Sbíрка zákonů České republiky, ročník 2020, částka 222, s. 6081–6192. Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

ČESKO, 2021. Vyhláška č. 412/2021 Sb. Vyhláška o rozpočtové skladbě. In: Sbíрка zákonů České republiky, ročník 2021, částka 186, s. 5561–5632. Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

Demografická ročenka měst: Demographic Yearbook of Towns of the Czech Republic [online], 2023. ČSÚ, 4 s. [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/165591285/13006622243.pdf/f3e78819-8000-4c19-9542-f650a0c7b82e?version=1.1>

Dočasnou ochranu v ČR loni získalo 473.216 ukrajinských uprchlíků před válkou, © 2023. České noviny [online]. Česká tisková kancelář (ČTK) [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/docasnou-ochranu-v-cr-loni-ziskalo-473-216-ukrajinskych-uprchliku-pred-vaalkou/2305214>

GAJDOŠOVÁ, Petra, 2019. METODICKÉ DOPORUČENÍ K ČINNOSTI ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 52 s [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-uzemnich-samospravnych-celku-vybory-a-komise-organu-uzemnich-samospravnych-celku.aspx>

HAMERNÍKOVÁ, Bojka, 2017. Veřejné finance: vybrané problémy. Praha: Wolters Kluwer, 164 s. ISBN 978-807-5525-772.

HAVLAN, Petr a Jan JANEČEK, 2013. Majetek územních samosprávných celků v teorii a praxi: vybrané problémy. Praha: Linde Praha, 344 s. ISBN 978-807-2018-994.

HEJDUKOVÁ, Pavlína a Jan JANEČEK, 2015. Veřejné finance: teorie a praxe. V Praze: C.H. Beck, 252 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-807-4002-984.

Historický lexikon obcí České republiky - 1869–2011: Okres Kroměříž, 2023. Český statistický úřad [online]. ČSÚ, 10 [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20537734/130084150721.pdf/53a64589-9e7e-451e-a6ae-aeef1887b712e?version=1.2>

Historie, 2023a. Město Kroměříž [online]. Kroměříž: Město Kroměříž [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/o-meste/historie/>

HLAVÁČ, Radim, 2023. Závěrečný účet města Kroměříže za rok 2017 [online]. Kroměříž: Město Kroměříž, 14 s. [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: https://www.mesto-kromeriz.cz/fileadmin/user_upload/rozpocety/5_2018/Zaverecny_ucet_KM_2017.pdf

HLAVÁČ, Radim, 2023. Závěrečný účet města Kroměříže za rok 2018 [online]. Kroměříž: Město Kroměříž, 15 s. [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: https://www.mesto-kromeriz.cz/fileadmin/user_upload/rozpocety/2019/2018_zaverecny_ucet_mesto_KM.pdf

HLAVÁČ, Radim, 2023. Závěrečný účet města za rok 2019 [online]. Kroměříž: Město Kroměříž, 15 s. [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: https://www.mesto-kromeriz.cz/fileadmin/user_upload/rozpocety/2019/2019_-_zaverecny_ucet.pdf

HLAVÁČ, Radim, 2023. Závěrečný účet města Kroměříže za rok 2020 [online]. Kroměříž: Město Kroměříž, 15 s. [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: https://www.mesto-kromeriz.cz/fileadmin/user_upload/rozpocety/2021/2020_zaverecny_ucet.pdf

HLAVÁČ, Radim, 2023. Závěrečný účet města Kroměříže za rok 2021 [online]. Kroměříž: Město Kroměříž, 15 s. [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: https://www.mesto-kromeriz.cz/fileadmin/user_upload/rozpocety/2022/2021_zaverecny_ucet.pdf

HOŘÁNEK, Jiří, Jan HORNÍK a, 2020. PRÁVA A ODPOVĚDNOSTI ZASTUPITELŮ PŘI NAKLÁDÁNÍ S MAJETKEM OBCE: Studijní příručka pro zastupitele obcí 2020 [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 49 s [cit. 2023-03-02]. Dostupné

z: <https://www.mvcr.cz/soubor/prava-a-odpovednosti-zastupitelu-pri-nakladani-s-majetkem-obce-studijni-prirucka-pro-zastupitele-obci-2020.aspx>

Charakteristika SO ORP Kroměříž, 2023. Český statistický úřad [online]. Praha: ČSÚ [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_so_orp_kromeriz

CHLÁDKOVÁ, Jana, 2023 ©. Kalkulačka rozpočtové odpovědnosti pro obce. Svaz měst a obcí České republiky [online]. Praha: Svaz měst a obcí České republiky [cit. 2023-01-04]. Dostupné z: <https://www.smocr.cz/cs/cinnost/financovani-obci/a/kalkulacka-rozpocetove-odpovednosti-pro-obce>

CHYBOVÁ, Helena, 2009. Kroměříž zmizelá a znovu objevená, aneb, Historie ukrytá pod dlažbou města. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska, 389 s. ISBN 978-80-85945-52-2.

JANKŮ, Martina, 2013. Základy práva pro posluchače právnických fakult. V Praze: C.H. Beck, 568 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-494-0.

JELLINEK, George, 1906. Praha: Laichter, 866 s. Všeobecná státověda. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:c7c591b0-0766-11e4-b1a4-005056827e52?page=uuid:37d29640-1add-11e4-90aa-005056825209>

Key Data: on Local and Regional Governments in the European Union [online], © 2018. Paříž: OECD [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/regional/EU-Local-government-key-data.pdf>

KNÁPKOVÁ, Adriana et al., 2017. Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady. Praha: Grada Publishing, 232 s. Prosperita firmy. ISBN 978-80-271-0563-2.

KOUDELKA, Zdeněk, 2007. Samospráva. Praha: Linde, 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5.

LAJTKEPOVÁ, Eva, 2013. Veřejné finance v České republice: teorie a praxe. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 130 s. ISBN 978-807-2048-618.

LEE, Robert D., Ronald W. JOHNSON a Philip G. JOYCE, 2013. Burlington: Jones & Bartlett Learning, 656 s. ISBN 9781449627904.

MÁČE, Miroslav, 2020. Účetnictví, analýza a řízení financí. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 703 s. ISBN 978-80-87713-20-4.

MATEJ, Miroslav, © 2023. Rozpočtové určení daní a potenciál místní ekonomiky I. Seriál Rozpočtové určení daní a potenciál místní ekonomiky [online]. Deník veřejné správy, 2022(1/2022) [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6829417>

Městské poplatky, 2023c. Město Kroměříž [online]. Kroměříž: Město Kroměříž [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/urad/komunikace-s-uradem/mestske-poplatky/>

Monitor – kompletní přehled veřejných financí [online], © 2023. Praha: Ministerstvo financí ČR [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/>

Monitoring hospodaření územních samosprávných celků [online], 2023. In: Praha: Ministerstvo financí ČR, s. 1 [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/2022-11-15_Algoritmy-SIMU-2022.xls

Monitoring hospodaření územních samosprávných celků, 2023. Ministerstvo financí České republiky [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocty/hospodareni-obci/monitoring-hospodareni-uzemnich-samospra>

MORÁVEK, Daniel, © 2023. Která okresní města změní koeficienty daně z nemovitých věcí od roku 2023? Podnikatel.cz [online]. Internet Info [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/dan-z-nemovitosti-nemovitych-veci-2023-koeficienty/>

NAHODIL, František, 2009. Veřejné finance v České republice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 359 s. ISBN 978-807-3801-625.

NAHODIL, František, 2014. Veřejná správa a financování veřejného sektoru. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 366 s. ISBN 978-807-3805-364.

OATES, Wallace, 1991. Studies in fiscal federalism. Brookfield: Elgar, 480 s. ISBN 978-185-2785-208.

OATES, Wallace E, 1999. An Essay on Fiscal Federalism. Journal of Economic Literature [online]. 37(3), 1120-1149 [cit. 2023-04-02]. ISSN 0022-0515. Dostupné z: [doi:10.1257/jel.37.3.1120](https://doi.org/10.1257/jel.37.3.1120)

OATES, Wallace, 2001. Property taxation and local government finance: essays in honor of C. Lowell Harriss. Cambridge. Cambridge: Lincoln Institute of Land Policy, 345 s. ISBN 1-55844-144-1.

OATES, Wallace E., 2005. Toward A Second-Generation Theory of Fiscal Federalism. International Tax and Public Finance [online]. 12(4) [cit. 2023-04-02]. ISSN 0927-5940. Dostupné z: [doi:10.1007/s10797-005-1619-9](https://doi.org/10.1007/s10797-005-1619-9)

Odbor služeb, © 2023. Město Kroměříž [online]. Kroměříž: Město Kroměříž [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/urad/lide-a-organizace-mesta/mestsky-urad/odbor-sluzeb/>

ODBOR ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A SPRÁVY MAJETKU, © 2023. Město Slavičín [online]. Slavičín: Město Slavičín [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.mesto-slavicin.cz/cs/mestsky-urad-slavicin/odbory-mestskeho-uradu/odbor-zivotniho-prostredi-a-spravy-majetku.html>

Organizace města, 2023b. Město Kroměříž [online]. Kroměříž: Město Kroměříž [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/urad/lide-a-organizace-mesta/organizace-mesta/>

OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ, 2011. Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví. V Praze: C.H. Beck, 178 s. ISBN 9788074003424.

PAROUBEK, Jiří, 2022. Rozpočtová skladba v roce 2022 Olomouc: ANAG, 358 s. Účetnictví (ANAG). ISBN 978-80-7554-355-4.

PAVLAS, Miroslav, 2015. UKAZATELE FINANČNÍ STABILITY MĚSTA. Regionální rozvoj mezi teorií a praxí 1/2015 [online]. Regionální rozvoj mezi teorií a praxí, 15 s. [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: http://www.regionalnirozvoj.eu/sites/regionalnirozvoj.eu/files/pavlas_ukazatele_financi_stability.pdf

PEKOVÁ, Jitka, 2011. Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 587 s. ISBN 978-807-3576-141.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR, 2012. Veřejný sektor – řízení a financování. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 485 s. ISBN 978-807-3579-364.

PEKOVÁ, Jitka, Marek JETMAR a Petr TOTH, 2019. Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer, 783 s. ISBN 978-80-7598-209-4.

PEŘINKA, František Václav, 1913. Dějiny města Kroměříže. Díl I. Kroměříž: Obecní rada města Kroměříž, 540 s.

PEŘINKA, František Václav, 1948. Dějiny města Kroměříže. Díl II., část 3. Kroměříž: Místní národní výbor, 434 s.

PLÁN ODPADOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ: MĚSTO KROMĚŘÍŽ [online], 2018. ENVIprojekt, 80 s. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://enviprojekt.cz/>

Počet obyvatel v obcích – k 1. 1. 2022, 2023. Český statistický úřad [online]. Praha: ČSÚ [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112022>

Podle Bartoše zatím v koalici není shoda na růstu daně z nemovitosti, © 2023b. České noviny [online]. Praha: ČTK [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2338956>

POHLUDKA, Dominik, © 2023. Kroměříž bude mít schodkový rozpočet. Výdaje přesáhnou miliardu. Kroměřížský deník [online]. Kroměříž: Kroměřížský deník [cit. 2023-01-04]. Dostupné z: https://kromerizsky.denik.cz/zpravy_region/kromeriz-bude-mit-schodkovy-rozpocet-vydaje-presahnou-miliardu-20221213.html

Pohyb obyvatelstva – rok 2021: Nejvyšší plodnost za posledních 30 let, 2023c. Český statistický úřad [online]. ČSÚ [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/pohyb-obyvatelstva-rok-2021>

POMAHAČ, Richard, 2011. Základy teorie veřejné správy. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 268 s. ISBN 978-80-7380-330-8.

POSPÍŠIL, Richard, 2013. Veřejná ekonomika: současnost a perspektiva. Praha: Professional Publishing, 195 s. ISBN 978-807-4311-123.

POSPÍŠIL, Richard a Pavel ŽUFAN, 2019. Ekonomika veřejných rozpočtů: (současnost a perspektiva). Průhonice: Professional Publishing, 264 s. ISBN 978-80-88260-32-5.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana, 2015. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 288 s. ISBN 978-802-4756-080.

Přehled dosahovaných výsledků, © 2023. EKO-KOM [online]. EKO-KOM [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.ekokom.cz/cz/ostatni/o-spolecnosti/system-ekokom/vysledky-systemu/>

Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2018 [online], 2018. Praha: Svaz měst a obcí České republiky [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://www.smocr.cz/Shared/Clanky/10326/prirucka-pro-clena-zastupitelstva-obce-2018.pdf>

Rada města, 2023b. Město Kroměříž [online]. Kroměříž: Město Kroměříž [cit. 2023-01-13]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/rada-a-zastupitelstvo/rada-mesta/>

Rozpočtové hospodaření a majetek obcí [online], 2019. Praha: Institut pro veřejnou správu, 68 s. [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <http://6b.cz/JdIX>

RŮČKOVÁ, Petra, 2021. Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi. Praha: Grada Publishing, 172 s. ISBN 978-80-271-3124-2.

SEDMIHRADSKÁ, Lucie, 2015. Rozpočtový proces obcí. Praha: Wolters Kluwer, 179 s. ISBN 978-807-4789-670.

Schodek státního rozpočtu v listopadu vzrostl na 337,1 mld. korun, © 2023a. České noviny [online]. Česká tisková kancelář (ČTK) [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/schodek-statniho-rozpocet-v-listopadu-vzrostl-na-337-1-mld-korun/2292803>

Schválený rozpočet 2023 [online], 2023. In: Kroměříž: Město Kroměříž, s. 2 [cit. 2023-03-07]. Dostupné z: https://www.mesto-kromeriz.cz/fileadmin/user_upload/rozpocet/2022/2023_rozpocet_schvaleny.pdf

STÁTNÍ ROZPOČET 2022 V KOSTCE [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, odbor 21, 56 s. [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: https://mfer.cz/assets/cs/media/2022-06-07_Statni-rozpocet-2022-v-kostce_v02.pdf

STEJSKAL, Jan et al., 2017. Teorie a praxe veřejných služeb. Praha: Wolters Kluwer ČR, 259 s. ISBN 978-807-5527-264.

STIGLITZ, Joseph a Jay ROSENGARD, 2015. Economics of the public sector. New York: W. W. Norton & Company, Inc., 923 s. ISBN 978-0-393-93709-1.

STRATEGICKÝ PLÁN MĚSTA KROMĚŘÍŽE AKTUALIZACE NA LÉTA 2021–2030 [online], 2021. Kroměříž: MOORE, 126 s. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <http://6b.cz/DtM6>

TOMANCOVÁ, Jaroslava, Jan OBROVSKÝ a Antonín BRTOUN, 2009. Veřejná správa a finance. Boskovice: Albert, 164 s. ISBN 978-80-7326-162-7.

TOTH, Petr, 2014. Ekonomické aktivity obcí a měst. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 127 s. ISBN 978-807-3804-916.

URBAN, Otto, 1998. Kroměřížský sněm: 1848-1849. Praha: Argo. ISBN 80-720-3190-2.

Vlastní tabulka z VDB, 2023. Český statistický úřad [online]. Praha: ČSÚ [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#k=5&pvokc=43&uroven=70&w=>

Vlastní tabulka z VDB, 2023b. Český statistický úřad [online]. Praha: ČSÚ [cit. 2023-01-13]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#k=5&pvokc=43&uroven=70&w=>

Vlastní tabulka z VDB, 2023c. Český statistický úřad [online]. Praha: ČSÚ [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#k=5&pvokc=43&uroven=70&w=>

Vlastní tabulka z VDB, 2023d. Český statistický úřad [online]. Praha: ČSÚ [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#k=5&pvokc=43&uroven=70&w=>

VODÁKOVÁ, Jana, 2013. Nástroje ekonomického řízení ve veřejném sektoru. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 207 s. ISBN 978-807-4783-241.

VOJTÍŠKOVÁ, Miroslava, 2018. [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 71 s. [cit. 2023-02-03]. ISBN 978-80-87544-98-3. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/rozpocetve-hospodareni-pro-zastupitele-obci.aspx>

VONDRÁŠEK, Jan, 2023. Kroměříž opět zavádí poplatek z pobytu pro turisty. Město Kroměříž [online]. Kroměříž: Město Kroměříž [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/aktuality/tiskove-zpravy/kromeriz-opet-zavadi-poplatek-z-pobytu-pro-turisty/>

Zadluženost územních rozpočtů v roce 2021, 2023. Ministerstvo financí [online]. Ministerstvo financí ČR [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2021/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-202-49315/>

Základní informace pro nově zvolené členy zastupitelstva obce, 2023. Ministerstvo vnitra [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-informace-pro-nove-zvolene-cleny-zastupitelstva-obce.aspx?q=Y2hudW09Nw%3D%3D>

Zmenšující se města a regiony v České republice, 2023. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [cit. 2023-03-02]. Dostupné

z: [https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/regionalni-rozvoj/vyzkum-a-inovace-na-mmr/certifikace-metodik-mmr/archiv-projektu-regionalni-politika-\(1\)/beta/zmensujici-se-mesta-a-regiony-v-ceske-republice](https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/regionalni-rozvoj/vyzkum-a-inovace-na-mmr/certifikace-metodik-mmr/archiv-projektu-regionalni-politika-(1)/beta/zmensujici-se-mesta-a-regiony-v-ceske-republice)

Zpráva o vývoji rozpočtového hospodaření obcí, dobrovolných svazků obcí, krajů a Regionálních rad regionů soudržnosti k 31. 12. 2021, 2023. Ministerstvo financí České republiky [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/mesicni-zpravy-o-hospodareni-uzemnich-ro/2021/zprava-o-vyvoji-rozpocetoveho-hospodareni-46842/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČSÚ	Český statistický úřad
DHM	Dlouhodobý hmotný majetek
DPFO	Daň z příjmů fyzických osob
DPH	Daň z přidané hodnoty
DPPO	Daň z příjmů právnických osob
DSC	Dluhová služba celkem
DzNV	Daň z nemovitých věcí
FAMA	Finanční a majetková analýza
k. o.	Komunální odpad
KÚ	Krajský úřad
MF	Ministerstvo financí
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MÚ	Městský úřad
odp. h.	Odpadové hospodářství
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OPŽP	Operační program Životní prostředí
ORP	Obec s rozšířenou působností
OS	Organizační složka
RUD	Rozpočtové určení daní
SIMU	Soustava informativních a monitorujících ukazatelů
SR	Státní rozpočet
ÚJ	Účetní jednotka
ÚSC	Územní samosprávné celky

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Pohyb obyvatelstva ve městě Kroměříž v letech 2014–2021 (Veřejná databáze, 2023d, vlastní zpracování).....	48
Tabulka 2 Vývoj rozpočtového salda města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	52
Tabulka 3 Vývoj provozního salda města Kroměříž (v %) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování).....	53
Tabulka 4 Vývoj investiční aktivity města Kroměříž (v %) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování).....	54
Tabulka 5 Vývoj vybraných ukazatelů rozpočtů města Kroměříž a ORP ve Zlínském kraji od roku 2021 do roku 2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování).....	55
Tabulka 6 Vývoj a struktura daňových příjmů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	59
Tabulka 7 Vývoj a struktura sdílených daní města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	60
Tabulka 8 Vývoj příjmů z místních poplatků města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	61
Tabulka 9 Vývoj příjmů z daně z nemovitých věcí města Kroměříž v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	62
Tabulka 10 Vývoj a struktura nedaňových příjmů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	63
Tabulka 11 Vývoj a struktura kapitálových příjmů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	64
Tabulka 12 Vývoj a struktura transferů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	65
Tabulka 13 Vybrané ukazatele příjmů města Kroměříž a ORP ve Zlínském kraji (v Kč) za rok 2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování).....	67
Tabulka 14 Vývoj a struktura běžných výdajů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	73

Tabulka 15 Vývoj a struktura investičních nákupů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	75
Tabulka 16 Vývoj a struktura výdajů města Kroměříž (v tis. Kč) dle odvětvového členění v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování).....	77
Tabulka 17 Běžné výdaje na obyvatele města Kroměříž a ORP ve Zlínském kraji (v Kč) v letech 2020–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování).....	78
Tabulka 18 Výdaje na odpadové hospodářství města Kroměříž a ORP ve Zlínském kraji (v Kč) v letech 2020–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování).....	79
Tabulka 19 Ukazatel věřitelského rizika (v %) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování).....	84
Tabulka 20 Koeficient samofinancování města Kroměříž (v %) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	84
Tabulka 21 Vývoj ukazatele pravidla rozpočtové odpovědnosti (v %) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	86
Tabulka 22 Vývoj ukazatele dluhové služby města Kroměříž (v %) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	86
Tabulka 23 Krytí dluhové služby města Kroměříž v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování).....	87
Tabulka 24 Ukazatel autarkie města Kroměříž v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování).....	88
Tabulka 25 Vybrané ukazatele finanční analýzy ORP ve Zlínském kraji za rok 2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	89
Tabulka 26 Porovnání struktury aktiv a pasiv s ORP ve Zlínském kraji (v tis. Kč) za rok 2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	90
Tabulka 27 SWOT analýza hospodaření města Kroměříž (vlastní zpracování).....	95
Tabulka 28 Hodnoty koeficientů daně z nemovitých věcí v okresních městech Zlínského kraje na rok 2023 (Morávek, 2022, vlastní zpracování).....	96
Tabulka 29 Možný příjem z daně z nemovitých věcí města Kroměříž (v tis. Kč) na základě změn v místním koeficientu (vlastní zpracování).....	97

Tabulka 30 Přínosy a rizika zavedení místního koeficientu daně z nemovitých věcí (vlastní zpracování).....	98
Tabulka 31 Poplatek za systém odp. h. na rok 2023 (v Kč) a příjem z poplatku za systém odp. h. za rok 2022 (v Kč) v okresních městech Zlínského kraje (Vlastní zpracování).....	99
Tabulka 32 Možný příjem z poplatku za systém odpadového hospodářství města Kroměříž (v tis. Kč) při změně výše sazby (vlastní zpracování)	100
Tabulka 33 Přínosy a rizika zvýšení sazby místního poplatku za systém odpadového hospodářství města Kroměříž (vlastní zpracování)	100
Tabulka 34 Vývoj a struktura příjmů z odpadového hospodářství města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování).....	102
Tabulka 35 Produkce objemného odpadu (t/rok) a jeho podílu na celku (v %) ve městě Kroměříž v letech 2017–2022 (vlastní zpracování, MÚ Kroměříž, 2023).....	102
Tabulka 36 Výše poplatku za skládkování (v Kč/t) v letech 2022–2030 (ČESKO, 2020b, vlastní zpracování).....	103
Tabulka 37 Rozpočet projektového záměru (v Kč) (vlastní zpracování)	106
Tabulka 38 Přibližná roční úspora výdajů na sběr a svoz komunálního odpadu (v tis. Kč) (vlastní zpracování, MÚ Kroměříž, 2023).....	107
Tabulka 39 Prostá doba návratnosti projektu v letech (vlastní zpracování)	109
Tabulka 40 Časový harmonogram projektu (vlastní zpracování).....	110
Tabulka 41 Analýza rizik projektu na vybudování re-use centra (vlastní zpracování)	111
Tabulka 42 Indikátory návrhu projektu na vybudování re-use centra (vlastní zpracování)	112

SEZNAM GRAFU

Graf 1 Vývoj a struktura daňových příjmů obcí v letech 2014–2022 v mil. Kč (MFČR, 2022c, Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	31
Graf 2 Výdaje obcí z hlediska odvětvového členění k 31. 12. 2021 v mil. Kč (MFČR, 2022c)	35
Graf 3 Střední stav počtu obyvatel města Kroměříž a vyšších územních jednotek v letech 2014–2021 (2014 = 100) (Veřejná databáze, 2023b, vlastní zpracování)	48
Graf 4 Index stáří města Kroměříž a vyšších územních jednotek (v %) v letech 2014–2021 (Veřejná databáze, 2023f)	49
Graf 5 Vývoj struktury příjmů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2023 (Monitor, ©2023, Město Kroměříž, 2022b, vlastní zpracování)	58
Graf 6 Vývoj a podíl složek sdílených daní města Kroměříž (v %) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	60
Graf 7 Vývoj výdajů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2023 (Monitor, ©2023, Město Kroměříž, 2022b, vlastní zpracování)	70
Graf 8 Vývoj a podíl složek výdajů města Kroměříž (v %) v letech 2017–2023 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	71
Graf 9 Vývoj a struktura kapitálových výdajů města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	74
Graf 10 Vývoj ukazatelů likvidity města Kroměříž v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	82
Graf 11 Vývoj stavu základního běžného účtu města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	83
Graf 12 Vývoj cizích zdrojů na obyvatele (v Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	85
Graf 13 Vývoj úvěrového zatížení města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	87
Graf 14 Příjmy a výdaje na odpadové hospodářství města Kroměříž (v tis. Kč) v letech 2017–2022 (Monitor, ©2023, vlastní zpracování)	101

